

T.C
ERZİNCAN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İLKÖĞRETİM ANABİLİM DALI

**8. SINIF ÖĞRENCİLERİNİN SOSYAL
BİLGİLER DERSİ BAŞARI DÜZEYLERİNİN
PROBLEMLİ İNTERNET KULLANIMI VE
BAZI DEĞİŞKENLER AÇISINDAN
İNCELENMESİ**

Yüksek Lisans Tezi

Behiye BUZKIRAN

Danışman

Yrd. Doç. Dr. İsa YÜCEL İŞGÖR

Erzincan 2016

TEZ BİLDİRİMİ

"8. Sınıf Öğrencilerinin Sosyal Bilgiler Dersi Başarı Düzeylerinin Problemli İnternet Kullanımı ve Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi" isimli "**Yüksek Lisans**" tezim tarafımda intihal programı ile incelenmiştir. Buna göre tezimde bilimsel etik ihlali ve intihal olarak nitelendirilebilecek herhangi bir durum olmadığını taahhüt ederim.

Bu çalışmadaki tüm bilgilerin, akademik ve etik kurallara uygun bir biçimde elde edildiğini; aynı zamanda bu kural ve davranışların gerektirdiği gibi, bu çalışmanın özünde olmayan tüm materyal ve sonuçları tam olarak aktardığımı ve referans gösterdiğimi beyan ederim.

BEHİYE BUZKIRAN

TEZ KABUL TUTANAĞI

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Bu alışma, İlköğretim Anabilim Dalında jürimiz tarafından **Yüksek Lisans** Tezi olarak Kabul edilmiştir.

Danışman / Jüri : Yrd. Doç. Dr. İsa Yücel İŞGÖR

Jüri : Yrd. Doç. Dr. Fıret GÜLAÇTI

Jüri : Yrd. Doç. Dr. Adem PEKER

8. SINIF ÖĞRENCİLERİNİN SOSYAL BİLGİLER DERSİ BAŞARI DÜZEYLERİNİN PROBLEMLİ İNTERNET KULLANIMI VE BAZI DEĞİŞKENLER AÇISINDAN İNCELENMESİ

Behiye BUZKIRAN

Erzincan Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İlköğretim Eğitimi Anabilim Dalı

Yüksek Lisans Tezi, Haziran 2016

Tez Danışmanı: Yrd. Doç.Dr. İsa Yücel İşgör

ÖZET

Bu araştırma ilköğretim öğrencilerinde problemlı internet kullanımının çeşitli değişkenlere göre incelenmesi amacıyla yapılmış betimsel bir çalışmadır.

Araştırmanın evrenini Ankara il merkezinde bulunan ortaöğretim okullarında öğrenim gören 284 öğrenci, örnekleme ise basit rastgele örnekleme yöntemiyle bu evrenden seçilen 6 ortaöğretim okulu oluşturmuştur.

Çalışmada problemlı internet kullanımı ile sosyal bilgiler dersi başarı ortalamaları arasında negatif yönde yüksek bir ilişki olduğu, ortaöğretim öğrencilerinin cinsiyet durumları ile sosyal bilgiler dersi başarı ortalamaları arasında anlamlı bir fark bulunmuş bu farkın erkek öğrenciler lehine olduğu görülmüştür. Ortaöğretim öğrencilerinin internet kullanım sürelerine göre sosyal bilgiler dersi başarı ortalamaları arasında anlamlı bir farklılaşma bulunmuş, ortaöğretim öğrencilerinin anne-baba eğitim düzeylerine göre sosyal bilgiler dersi başarı ortalamaları arasındaki anlamlı bir farklılaşma bulunmuş anne-baba eğitim düzeyi yükseldikçe ders başarı düzeyinde arttığı tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Sosyal Bilgiler, Ders başarı, Problemlı İnternet Kullanımı

EXAMINING ACADEMIC SUCCESS OF 8TH GRADE STUDENTS' SOCIAL SCIENCES LESSON FROM THE STANDPOINT OF PROBLEMATIC INTERNET USE AND SOME OTHER VARIABLES

Behiye BUZKIRAN

**Erzincan University, Institute of Social Sciences, Department of Social Studies
Education**

Master Thesis, June 2016

Supervisor: Assistant Professor İsa Yücel İşgör

ABSTRACT

This study aims to examine academic success of 8th grade students' social sciences lesson from the standpoint of problematic internet use and some other variables. In the research population consists of 284 students from secondary schools in Ankara. The sample consisting of 6 secondary schools, is selected from the population by simple random sampling method. A negative relationship between the problematic internet use and average success of Social Studies lesson has been found in the research. Furthermore, a meaningful diversity has been found between gender status and secondary students' average success of Social Studies lesson. The diversity is in favor of male students. A meaningful diversity has also been found between the secondary school students' time of internet use and average success of Social Studies lesson. In the survey a meaningful diversity has also been found between the parental educational level and average success of Social Studies lesson; it has been determined that as the level of education increases, academic success of student increases too.

Keywords: Social Studies, Academic Success, Problematic Internet Use

ÖNSÖZ

İnsanoğlu dünyaya geldiği andan itibaren öğrenmeye başlamakta öğrendiklerine her gün bir yenisini eklemekte. Bu uçsuz bucaksız bu öğrenme alanına yüzyılımızda internet dünyası eklenmiştir. Günümüzde internetsiz bir yaşam pek de mümkün değildir. İnternetin bu denli etkin rol oynadığı çağımızda bize sağladığı yararların yanında, özellikle yeni kuşaklar için, internetin aşırı kullanımı yeni sorunları beraberinde getirmektedir. Artık çocuklarımızın eğitim hayatlarını da etkileyen bu günümüz sorununa bilimsel bir açıdan bakmaya çalıştık.

Bu çalışmada bana destek olan ve her aşamasında bıkmadan usanmadan bana yardımcı olan Yrd. Doç. Dr. İsa Yücel İŞGÖR'e ve canımdan aziz olan beni her zaman koruyup kollayan babama ve anneme, kardeşlerime candan teşekkürü bir borç biliyorum.

Behiye BUZKIRAN

İÇİNDEKİLER

TEZ BİLDİRİMİ.....	I
TEZ KABUL TUNAĞI.....	II
ÖZET	III
ABSTRACT	IV
ÖNSÖZ	V
İÇİNDEKİLER	VI
TABLOLAR (ÇİZELGELER) DİZİNİ	IX

BİRİNCİ BÖLÜM

1. GİRİŞ.....	1
1.1 Problem	8
1.2 Alt Problemler	9
1.3 Araştırmanın Amacı ve Önemi	9
1.4 Denenceler	10
1.5 Sayıtlar	11
1.6 Sınırlılıklar	11
1.7 Tanımlar	11
1.7.1 Sosyal Bilgiler	11
1.7.2 Ders Başarısı	13
1.7.3 Problemlerle İnternet Kullanımı	14

İKİNCİ BÖLÜM

2. KURAMSAL ÇERÇEVE İLE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR	16
2.1 Kuramsal Çerçeve	16
2.1.1 Bilgisayar	16
2.1.2 İnternet	18
2.1.3 İnternetin Sağladığı Olanaklar	19
2.1.4 İnternete Bağımlılık Geliştirme	21
2.1.5 İnternet ve Gençler	25

2.1.6 İnternet Kafeler	27
2.1.7 Türkiye’de İnternet Kullanımı	28
2.1.8 Yurt Dışında İnternet Kullanım Oranları	31
2.1.9 İnternet ve Eğitim	32
2.1.10 Problemlı İnternet Kullanımının Akademik Başarıya Etkisi	35
2.2 Problemlı İnternet Kullanımı ile İlgili Araştırmalar	38
2.2.1 Yurtiçinde Yapılan Araştırmalar	38
2.2.2Yurt Dışında Yapılmış Araştırmalar	50

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. YÖNTEM	59
3.1. Araştırmanın Modeli	59
3.2. Evren ve Örneklem	59
3.3 Veri Toplama Araçları	60
3.3.1 Kişisel Bilgi Formu	61
3.3.2. Ergenler İçin Problemlı İnternet Kullanım Ölçeği	61
3.3.3. Sosyal Bilgiler Dersi Başarı Ortalamaları	61
3.4. Verilerin Toplanması	62
3.5. Verilerin Analizi	62

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

4. BULGULAR	63
4.1. İlköğretim Öğrencilerinin Problemlı İnternet Kullanımı Toplam Puanı ile Sosyal Bilgiler Dersi Başarı Ortalamaları Arasındaki İlişkiye Ait Bulgular	64
4.2. İlköğretim Öğrencilerinin Problemlı İnternet Kullanımı Alt Ölçek Puanları ile Sosyal Bilgiler Dersi Başarı Ortalamaları Arasındaki İlişkiye Ait Bulgular	65

4.3. İlköğretim Öğrencilerinin Cinsiyete Göre Sosyal Bilgiler Dersi Başarı Ortalamaları Arasında Farka Ait Bulgular	66
4.4 İlköğretim Öğrencilerinin Cinsiyete Göre Problemlı İnternet Kullanımı Puan Ortalamaları Arasındaki Farka Ait Bulgular	67
4.5 İlköğretim Öğrencilerinin İnternet Kullanım Sürelerine Göre Sosyal Bilgiler Dersi Başarı Ortalamaları Arasındaki Farka Ait Bulgular	68
4.6 İlköğretim Öğrencilerinin İnternet Kullanım Sürelerine Göre Problemlı İnternet Kullanım Düzeyleri Arasındaki Farka Ait Bulgular	69
4.7 İlköğretim Öğrencilerinin Annelerinin Eğitim Düzeylerine Göre Sosyal Bilgiler Dersi Başarı Ortalamaları Arasındaki Farka Ait Bulgular	70
4.8 İlköğretim Öğrencilerinin Annelerinin Eğitim Düzeylerine Göre Problemlı İnternet Kullanımı Düzeyleri Arasındaki Farka Ait Bulgular	71
4.9 İlköğretim Öğrencilerinin Babalarının Eğitim Düzeylerine Göre Sosyal Bilgiler Dersi Başarı Ortalamaları Arasındaki Farka Ait Bulgular	72
4.10 İlköğretim Öğrencilerinin Babalarının Eğitim Düzeylerine Göre Problemlı İnternet Kullanımı Düzeyleri Arasındaki Farka Ait Bulgular	73
TARTIŞMA VE SONUÇ	74
ÖNERİLER	86
KAYNAKÇA	89
EKLER	114

TABLolar (ÇİZELGELER) DİZİNİ

Tablo 1. Cinsiyete Göre Bilgisayar ve İnternet Kullanım Oranları, 2015	29
Tablo 2. Son Üç Ay İçinde (Ocak-Mart) Bilgisayar ve İnternet Kullanımı, 2015	30
Tablo 3. Anne-Baba Eğitim Düzeyi-İnternet Kullanım Süresi Dağılımı	60
Tablo 4. Katılımcıların Bağımlı Değişkenlere İlişkin Betimleyici İstatistik Sonuçları	63
Tablo 5 İlköğretim Öğrencilerinin Problemlİ İnternet Kullanımı Toplam Puanı İle Sosyal Bilgiler Dersi Başarı Ortalamaları Arasındaki Korelasyon	64
Tablo 6. İlköğretim Öğrencilerinin Problemlİ İnternet Kullanımı Alt Ölçek Puanları İle Sosyal Bilgiler Dersi Başarı Ortalamaları Arasındaki Korelasyon	65
Tablo 7. İlköğretim Öğrencilerinin Cinsiyete Göre Sosyal Bilgiler Dersi Başarı Ortalamaları Arasındaki Farka Ait t Testi Sonuçları	66
Tablo 8. İlköğretim Öğrencilerinin Cinsiyete Göre Problemlİ İnternet Kullanımı Puan Ortalamaları Arasındaki Farka Ait t Testi Sonuçları	67
Tablo 9. İlköğretim Öğrencilerinin İnternet Kullanım Sürelerine Göre Sosyal Bilgiler Dersi Başarı Ortalamaları Arasındaki Farka Ait ANOVA Analizi Sonuçları	68
Tablo 10. İlköğretim Öğrencilerinin İnternet Kullanım Sürelerine Göre Problemlİ İnternet Kullanım Düzeyleri Arasındaki Farka Ait ANOVA Analizi Sonuçları	69
Tablo 11. İlköğretim Öğrencilerinin Annelerinin Eğitim Düzeyine Göre Sosyal Bilgiler Dersi Başarı Ortalamaları Arasındaki Farka Ait ANOVA Analizi Sonuçları	70
Tablo 12. İlköğretim Öğrencilerinin Annelerinin Eğitim Düzeyine Göre Problemlİ İnternet Kullanımı Düzeyleri Arasındaki Farka Ait ANOVA Analizi Sonuçları	71

Tablo 13. İlköğretim Öğrencilerinin Babalarının Eğitim Düzeyine Göre Sosyal Bilgiler Dersi Başarı Ortalamaları Arasındaki Farka Ait ANOVA Analizi Sonuçları72

Tablo 14. İlköğretim Öğrencilerinin Babalarının Eğitim Düzeyine Göre Problemleri İnternet Kullanımı Düzeyleri Arasındaki Farka Ait ANOVA Analizi Sonuçları73

BİRİNCİ BÖLÜM

GİRİŞ

Buluşlar ve icatlar, insanlık tarihini şu anki bulunduğu yere getiren, onun evrimini gerçekleştiren, ona kilometre taşı olan güçtür. Bizim şu anki medeniyet seviyesine ulaşmamızı sağlayan, bu icatları hangisinin daha önemli olduğu şeklinde ayırt etmek elbette zordur.

Tarihi evrelere ayırarak inceleyecek olursak, tarih öncesi devirleri kullanılan malzemeye göre taş ve maden devri olarak ikiye ayrılmıştır. İlk çağ yazının bulunması ile başlar ve kavimler göçü ile son bulur, orta çağ İstanbul' un fethi daha doğrusu surların kuvvetli toplarla yıkılabileceği gerçeği ile sonlanır, yeniçağda Fransız ihtilalinin ortaya çıkardığı eşitlik, adalet, özgürlük, milliyetçilik düşünceleri Avrupa'nın dar kalıplarının yıkıp, yeni kıtaların keşfinin yolunu açacak pusulanın bulunması ve matbaanın icadıyla kitapların çoğaltılarak her kesimden insanın bilgiye ulaşması insanlığa bir çağ daha atlatır, yirmi birinci yüzyılın ise belki de en büyük devrimi internet kabul edilecektir. Bize uçsuz bucaksız imkanlar tanıyan bu güç, özgürlüğün artık yeni bir tanımını yapmamızı sağladı. Artık oturduğumuz yerden her türlü bilgiye ulaşabiliyor, alış-veriş sitelerinden istediğimiz şeyi alabiliyor, istediğimiz kişiyle iletişim kurabiliyor hatta arkadaş olabiliyoruz.

Gençler arasında yaratıcılığı artırmayı hedefleyen Massachusset Teknoloji Enstitüsü Lemelson Programı eliyle ortaya konulan Amerika merkezli haber kanalı CNN bünyesinde oluşturulan bir araştırma komisyonu son çeyrek asırda insan yaşamına damga vuran buluşları araştırmış ve sıralamıştır. Yapılan araştırma sonunda internetin ilk sırayı aldığı açıklanmıştır (<http://www.dentalonline.net>, 11.04.2016).

1962 yılında internet yaşam alanımıza girdiğinde şüphesiz ki kimse bu derece gelişim gösteren bir yapılanma hayal edemiyordu. Kısa bir sürede iletişim ve bilgi paylaşımı alanında bir devrim yaratan internet; çağımıza bakıldığında hemen hemen

herkesin kolayca erişebileceği bir konuma gelmiştir. Nitekim insanlık tarihi boyunca bilginin paylaşımı bir yerden bir yere taşınması başlı başına bir problem olduğundan, internetin bu alanda yarattığı devrim göz ardı edilemez. Günümüz teknolojik gelişmeleri ve küreselleşmenin getirdiği kolaylıklarla birlikte insanlar işlemlerin zaman maliyetini minimum düzeye indirmek için işlemlerin büyük çoğunluğunu internet üzerinden yürütmekte bununla birlikte sosyal ilişkilerini de internet üzerinden yürütmektedir (Akınoğlu, 2002).

Çağımızda evimize ve işyerlerimize kadar giren internet bize sağladığı yararın yanında bizim hayatımızdan da önemli şeyleri alıp götürmeye başlamıştı. Bunlar arasında işlemler daha hızlı gerçekleştirilebildiği için kişilerin daha az çalışmayı tercih etmesi, sosyal çevreden fiziksel olarak soyutlanması ve iletişimini azaltması gösterilebilir. Tüm bu olumlu ve olumsuz göstergeler internetin hayatımız üzerinde yarattığı etkilerin akademik anlamda incelenmesi gereksinimini doğurmuştur.

Amerikan Psikiyatri Birliği (APA) yaptığı araştırmalarda Ruhsal Bozuklukların Tanımsal ve Sayısal El Kitabı'nda internet bağımlılığı bir rahatsızlık olarak nitelendirmemiştir (Amerikan Psikiyatri Birliği, 1995). Giderek yükselen bir grafik gösteren internet kullanımının bazı durumlarda alışkanlıktan çıkarak bağımlılık boyutuna ulaştığı gözlemlenmektedir. Bu nedenle ilgili kişiler internet bağımlılığının daha fazla DSM V' yi çağrıştıracak bir hastalık olarak görmeye başlamışlardır (Block, 2008:306-307).

İlk kez D.r. Kimberley Young'un 1996'da Amerikan Psikiyatri Derneği'ne sunduğu bir araştırma, internet bağımlılığının madde bağımlılığı gibi olmasa da kumarla kıyaslanabilecek bir bağımlılık olduğunu ortaya koyuyordu (Bağımlılık Dergisi, 2006) .

İnternet kullanımına ilişkin süregelen tartışmaların önemli bir bölümünü; internet kullanımı bağımlılığının bir madde bağımlılığı gibi patolojik bir vaka mı, yoksa bir psikolojik rahatsızlığın belirtisi mi olduğu tartışmaları işgal etmektedir.

'internet bağımlılığı, alkol ve uyuşturucu bağımlılığı gibi bir hastalık mıdır? Sorusu son yıllarda tartışılmaktadır (Bağımlılık Dergisi, 2006).

İnternet bağımlılığı terimi 1900'lü yılların son yarısında ortaya atan Goldberg (1996) aynı zamanda bir tartışmanın ateşlenmesine de sebep olmuştur. Goldberg internet bağımlılığının tıpkı madde bağımlılığında olduğu gibi bir takım tanı kriterlerinin varlığını araştırmış ve bir takım kriterler ortaya koyarak internet bağımlılığının DSM-IV ile ilişkisini kurmaya çalışmıştır. Benzer bir biçimde Young; DSM-IV tanı ölçeklerini kullanarak internet bağımlılığıyla ilintili göstergeler saptamaya çalışmış, birçok klinik tedavi gerekliliği olan bireylere rastlamıştır. Hatta bununla ilintili olarak klinik tedavisi için İnternet Bağımlılığı Merkezi kurulması gerekli görülmüştür.

Teknolojik bağımlılıklar bilgisayar televizyon gibi etmenlerin etkisiyle pasif bir bağımlılık şeklinde olabilir (Griffiths, 1996). Teknolojilere bağımlı olan kişiler genellikle ortak özellikleri itibari ile oyun oynamayı sevmektedirler. Bu nedenle zihin bağımlılığı fiziksel ve psikolojik bağımlılık, meşguliyet ana bileşenleri davranışsal bağımlılık madde bağımlılığında gözlemlenen etkiler bu bağımlılık türünde de komplike biçimde ortaya çıkmaktadır. Teknolojik bağımlılık karşısında insanlar kendisini çaresiz hissetmeseler de bağımlılıklarının onlara haz verdiği bilinen bir gerçekliktir. İnternet vb. araçların yoğun olarak kullanıldığı çağımızda normal yaşantıyı birbirine bağlanmış ağlara soyutlayan birey, madde bağımlılığına benzer özellikleri sergilemektedir (Arısoy, 2009).

Davis (2001) interneti kullanımının sağlıklı bir biçimde gerçekleştirildiğinde faydalı, hedefe uygun, insanı geliştiren ve işini kolaylaştıran yapısına dikkat çekmektedir. Bununla birlikte sağlıklı internet bireyin internete gerektiğinde ve kabul edilebilir bir zaman ayırması olarak da görülebilmektedir. Bir takım kişiler interneti belirli düzeyde kullanırken bir takım kişiler ise internet kullanımını sınırlamamakta ve gerek özel gerekse sosyal hayatında bir takım uzlaşmazlıklara ve uyumsuzluklara tabi kalmaktadırlar. Dolayısıyla saplantılı bir internet kullanımının kişinin gerek sosyal gerekse iş hayatında bir takım sorunlar doğurduğu görülmektedir. Kişileri

hayatlarında sorunlarla yüz yüze bırakan ve saplantılı görünen bu tutum ve davranışlar bu yönüyle bir patolojik vaka olarak nitelendirilmeye başlanmıştır.

İnternetin ortaya çıkış iddiası ve kökenine baktığımızda bilginin daha hızlı paylaşılması ve depolanması, iletişim ihtiyacının karşılanması gibi referansların varlığını görmek mümkündür. Bu durum kendi nesnel doğasından sıyrılıp bir hastalık haline dönüşmesi, amacının saptırılması bilgisayarın hayatımızın tüm alanına girmesiyle, hatta ve hatta cebimize kadar girmesiyle açıklanabilir görünmektedir. Öte yandan aileler çocuklarının evlerindeki tutumlarına bakarak çocuklarının internetle olan ilişkisi hakkında doğru olmayan yargılara varabilirler. Nitekim özellikle okula giden çocukların internet ve bilgisayarla ilişkisi ev dışınada da çıkabilmektedir.

Çağımızın deyim yerindeyse bireyi abluka altına alan güçlü iletişim ve medya aracı olarak internet ve bilgisayar göze çarpmaktadır. İnternet milyonlarca insanı bir araya getiren, bilgi akışını sağlayan, bir organizasyon olarak görülebilir. Nitekim internetin içeriğine bakıldığında 20 milyara yakın web sayfasını, 80 milyona yakın web sitesinin bulunduğu (Wright, 2007), öte yandan 3 bin tane günlük gazeteye erişme olanağının bulunduğu (Kawamoto, 2003); 2 buçuk milyar dökümanın yğır aldığı (Lyman ve Varian, 2003) dev bir ağdır. Bu araştırma sonuçlarına bakıldığında bir bireyin, okul öncesi dönemden beri internetten faydalandığı; her saniye bir web sayfasına takıldığı; tüm bunları gerçekleştirirken hiçbir biçimde bu işi bırakmadığı; uyumadığı ve 80 yaşına kadar bunu sürdürdüğü var sayıldığında , internette bulunan 20 milyar web sayfasından sadece %10'unu tıklayabileceği düşünülmektedir (Potter, 2011).

Ülke nüfuslarını sosyal paylaşım sitelerinden biri olan Facebook' la kıyasladığımızda dünyanın en kalabalık ülkelerinden olan Çin ve Hindistan'dan sonra en kalabalık ülke olarak nitelendirebilmekteyiz. Türkiye bu Facebook' ta bulunan nüfusun 32 miyyon üyelik bir bölümünü oluşturmaktadır (Tüzel, 2012).

Türkiye'nin 0-18 yaş grubuna dahil olan nüfusuna bakıldığında nüfusun 24 milyonunu bu yaş grubunun oluşturduğu görülmektedir. Türkiye diğer ülkelere oranla daha fazla genç nüfusa sahip bir ülkedir. Bahsi geçen genç nüfusun maruz

kaldığı internetin niteliği de bu açıdan oldukça önemlidir. 2004 yapılan araştırmada Türkiye’ de bulunan internet kafe sayısı 11.222 olarak saptanmıştır. Günümüzde bu rakamın 25.000’i bulunduğu düşünülmektedir. Dolayısıyla genç nüfusun çoğunlukla internetle ilgili aktivitelerinin bu tür mekanlarda daha fazla olduğu söylenebilir. (www.kayram.net/dusunsel-internet.asp 25.02.2016).

Kılınç ve Doğan (2014), yaptığı araştırmadaki çalışma grubunda yer alan öğrencilerin %10,7’si internet bağımlısı, % 11,7’si risk grubunda internet bağımlısı olarak karşımıza çıkmaktadır. Öğrencilerin % 56,6’sı ise bağımlı değildir. İnternet bağımlısı olan ve risk grubunda bulunan toplam %22,4’lük oran ortaokuldüzeyinde eğitim gören bireyler için oldukça yüksek bir düzeydir. Bu çalışmada öğrencilerin ortaokul 7.ve 8. Sınıf öğrencileri olduğu, büyüme ve gelişme çağının en hızlı olduğu dönemde düşünüldüğünde internet ortamında bu kadar çok zaman geçirme eğiliminde olmaları dikkat çekici bir durumdur. İnternet bağımlılığı ile ilgili yapılan epidemiyolojik çalışmalarda da genel olarak internet bağımlılığının toplumdaki yaygınlığı %6-14 arasındadır (Arısoy, 2009; Cengizhan, 2005).

Üniversite öğrencilerinde aşırı internet kullanımının çeşitli riskli sağlık davranışları ve sağlığı geliştirici davranışlarla ilişkilerini belirlemek amacıyla yapılan bir çalışmada aşırı internet kullanan öğrencilerin daha düşük düzeyde sağlığı geliştirici davranışlara sahip olduğu, aynı zamanda daha kötü uyku ve yeme alışkanlıkları olduğu belirlenmiştir (Kim ve ark, 2009).

Kore’de adölesanlarda yapılan araştırmada da internet bağımlılığıyla sağlıklı yaşam biçimi davranışları, algılanan sağlık durumu arasındaki ilişki araştırılmış ve internet bağımlısı olan grubun sağlık davranışlarıyla ilgili ölçeklerden daha düşük puanlar aldığı belirlenmiş ve adölesanlarda internet bağımlılığının sağlık durumunu negatif yönde etkilediği sonucuna ulaşılmıştır (Kim v.d, 2005).

Şiddet içeren oyunların insanlar üzerindeki etkisine bakıldığında bu türden oyunların insanların şiddet ve agresif davranışlara yatkınlığını artırdığı gözlemlenmiştir. Dolayısıyla bu tür oyunların kişinin davranışlarına olumsuz etki

edebileceği göz önünde bulundurulmalıdır (Piotrowski, Vossen ve Valkenburg, 2013).

Çocukların internetle olan ilişkileri esnasında karşılaşılabileceği olası olumsuz durumlardan birisi de cinsel içerikli video, reklam veya tekliflere maruz kalması olarak görülmektedir. Kişisel gelişimin önemli bir evresinde bulunan ve bir yönüyle hata yapmaya daha yatkın olan çocukların gerek kişisel gelişimlerinin olumsuz etkilenmesi gerekse kendini zor durumlara düşürecek bağlar kurması gibi riskler oldukça olasıdır (Şahin, 2007) .

Yapılan araştırmalar yetişkinlerin gündelik yaşamlarında interneti sıkça kullandığını, bununla birlikte günde ortalama 3 saat video oyunu oynamayı tercih ettiklerini ortaya koymaktadır (Rideot ve ark 2010). Bu çağda arkadaşların ehemmiyeti göz önünde bulundurulduğunda, bu bağlantıları beslemek ve korumak için ergenlerin internete özellikle sosyal medyaya başvuruyor olmaları mantıklı gelmektedir (Türkiye Çocuk ve Medya Kongresi Bildiriler Kitabı/2, 2013).

Akademik başarı kavramı henüz ergenlik çağında olan kişinin hemen hemen hayatının tüm alanını etkileyecek bir kavramdır. Henüz yetişkinlik çağına erişmemiş kişinin bilişsel yeteneklerinin gelişimini başarılı bir biçimde tamamlaması adına yardım ve destek sağlanmalıdır. Bu kabiliyetleri gelişen birey pozitif tutum ve davranışlar geliştirme konusunda önemli bir adım atmış olacaktır. Öte yandan kişinin karakteri, problemleri çözme kabiliyeti, kişisel ilişkileri ve yetenekleri bu sayede gelişecektir.

Yüksek akademik başarıya sahip ergenlerin, düşük akademik başarıya sahip olanlardan daha az antisosyal davranışlar gösterdiği bildirilmiştir (Donald, 1986; Ma ve arkadaşları, 2000; Erdoğan, 2006). Genellikle okul dönemindeki çocuklarda fazlaca rastlanan, psikolojik ve fiziksel gelişimlerini, sosyal bağlarını negatif yönde tetikleyerek akademik anlamda başarısızlığa ve enerji kaybına yol açan internet/bilgisayarın fazlaca kullanımı, kişinin gerek akademik gerekse bireysel gelişimini olumsuz yönde etkilemekte, bireyi bağımlı bir yapıya sürüklemektedir (Cengizhan, 2005).

Bilgisayar kullanmakta başarılı olan ancak aynı başarıyı okul eğitiminde gösteremeyen çocukların en temel problemi okul eğitimini çok zahmetli bulmalarıdır. Çünkü bu çocuklar bilgisayar başında birçok şeyi bir iki tuşa dokunarak yapabilmektedir. Okul hayatında da öğrenme etkinliklerini bu şekilde kolay olmasını beklemektedirler. Bu tarz çocuklar için her gün okula gitmek, çeşitli problemleri çözmeye çalışmak, ödev yapmak, ders çalışmak bilgisayar kullanmaya göre bir hayli zordur (Durmuş, 2007).

Televizyon, radyo vb. araçlar gibi medya aracı olarak da kullanılabilen internet teknolojisi temelde bilgi ve eğlence amaçlı kullanılmaktadır (Huang, 2004). Ancak bunun yanında internetin çift yönlü veri iletimine olanak tanınması birçok kullanım amaçlarını da beraberinde getirerek diğer medyalarından ayrılabilir. Öyle ki, internetin televizyon, radyo vb. medyaları da içerisinde bulundurması, iletişim ve haberleşme olanağı sunması, internetin gücünü ve önemini artırmaktadır (DiMaggio ve diğerleri, 2001).

Kişinin bilgiye erişmesinde şüphesiz ki internet, televizyon, telefon gibi araçlar oldukça önemlidir ve öte yandan bu araçlar kişinin iletişim kurma ve sosyalleşme kanallarıdır (Yaşar,2000). Fakat kitle iletişim araçlarının özellikle fazla ve bilinçsiz bir biçimde kullanılması, amacının dışına çıkması çocuklar üzerinde bir takım olumsuz durumları tetiklemektedir. Nitekim çocukluk dönemi kişinin zihinsel ve ruhsal gelişiminin en karmaşık olduğu, kişiliğin temelini atıldığı dönemler olduğundan bu olası olumsuz etkiler en aza indirilmelidir.kitle iletişim araçlarıyla yayılan bilgi kirliliği, zaman kaybı, yanlış yönlendirme gibi etkileri bahsi geçen olumsuzluklar arasında olduğu söylenebilir (Akyüz, 2012).

Potter (2005) çağımızın sanal iletişime doymuş ve kitle iletişim araçlarınca abluka altına alınmış bir çağ olduğunu vurgulamaktadır. Gündelik hayatın stresi ve yorgunluğu arasında bahsi geçen kitle iletişim araçlarıyla her ne kadar bağımızın ne denli fazla olduğunu kestiremesekte; güne çalan saatimizle başlayıp, bilgisayarlarımızın başına geçip akşamları da televizyon karşında vakit geçirip, telefonlarımıza gömüldüğümüz gerçeği kendini göstermektedir. Ransford (2005)

yaptığı çalışmalar kapsamında insanların uyanık kaldığı saatlerin çeyreğini bahsi geçen kitle iletişim araçlarıyla ilgilenerak geçirdiğini ve geri kalan vakitlerinin yarısına yakını ise herhangi bir kitle iletişim aracının karşısında geçirdiğini ortaya koymuştur.

Çağımızda yeni neslin öğrenme alışkanlıkları ve tutumları oldukça farklıdır. Bu bilgilerin çoğu kitle iletişim araçlarından edinilmektedir. Bu denli kitle iletişim araçlarına maruz kalan ve bir noktada da kitle iletişim araçlarına muhtaç olan çocukların sanal olmayan sosyal hayatlarını ve aile bağlarını zedelemektedir. Amerika Bileşik Devletleri başta olmak üzere birçok ülkede çocukların internette geçirdiği zamanın aile ve arkadaşlarıyla geçirdiği zamandan çok daha fazla olduğu göze çarpmaktadır (Türkiye Çocuk ve Medya Kongresi Bildiriler Kitabı/2, 2013).

Yapılan araştırmalar 21. Yüzyılda kitle iletişim araçları kapsamında gelişen teknoloji sebebiyle çocukların hayatla, sosyal çevre ve okul arasında bir ikilik yaşadığını ortaya çıkmıştır (Miller & Borowicz, 2006; O'Brien & Bauer, 2005). Hayat ile sosyal çevre ve okul arasında yaşanan bu bölünmüşlüğü; bir taraftan serbest, rahat bir tarzda ilerleyen popüler kültür ve ürünleri, diğer taraftan sosyal çevre ve okulun kuralları arasındaki çelişki kısaca özetler niteliktedir. Çağımızın sürekli değişen iletişim ve sosyalleşme modelleri sonucunda okullar baskı mekanizması olarak algılanmakta okul dışındaki yaşam ise popüler kültürün ürünleri ve onun eğlenceli hayatını yansıtan bir kurtuluş olarak görülmektedir. Kısacası çağımızın insanı internet, bilgisayar, video oyunları, sosyal medya, televizyon ve akıllı telefonlar gibi popüler kültür ürünleriyle kuşatılmış durumdadır.

1.1 Problem

Bu araştırmanın temel problemi, ilköğretim öğrencilerinin problemleri internet kullanımı ile sosyal bilgiler dersi başarı ortalamaları arasında anlamlı ilişki olup olmadığıdır.

1.2. Alt Problemler

1. 8. sınıf öğrencilerinin problemleri internet kullanımı toplam puan ve alt ölçek puanları ile sosyal bilgiler dersi başarı ortalamaları arasında nasıl bir ilişki vardır?
2. 8. sınıf öğrencilerinin cinsiyet durumları ile sosyal bilgiler dersi başarı ortalamaları arasında anlamlı bir fark var mıdır?
3. 8. sınıf öğrencilerinin cinsiyet durumları ile problemleri internet kullanımı düzeyleri arasında anlamlı bir fark var mıdır?
4. 8. sınıf öğrencilerinin internet kullanım süreleri ile sosyal bilgiler dersi başarı ortalamaları arasında anlamlı bir fark var mıdır?
5. 8. sınıf öğrencilerinin internet kullanım süreleri ile problemleri internet kullanımı düzeyleri arasında anlamlı bir fark var mıdır?
6. 8. sınıf öğrencilerinin annelerinin eğitim düzeyleri ile sosyal bilgiler dersi başarı ortalamaları arasında anlamlı bir fark var mıdır?
7. 8. sınıf öğrencilerinin annelerinin eğitim düzeyleri ile problemleri internet kullanımı düzeyleri arasında anlamlı bir fark var mıdır?
8. 8. sınıf öğrencilerinin babalarının eğitim düzeyleri ile sosyal bilgiler dersi başarı ortalamaları arasında anlamlı bir fark var mıdır?
9. 8. sınıf öğrencilerinin babalarının eğitim düzeyleri ile problemleri internet kullanımı düzeyleri arasında anlamlı bir fark var mıdır?

1.3. Araştırmanın Amacı ve Önemi

Bu araştırma Ankara ilinde 8. sınıf öğrencilerinde problemleri internet kullanımının çeşitli değişkenlere göre incelenmesi amacıyla yapılmıştır.

Araştırmada, problemleri internet kullanımının çeşitli değişkenlere göre etkisini belirleyerek, yurt içinde gerçekleşen problemlerin önemine değinmek ve bu hususa dikkat çekmek amacıyla kaleme alınmıştır. Çalışma ilgileri kurum ve kişilere, ailelere, öğretmenlere ve internet kullanıcılarına fikir teşkil etmesi niyeti

gütmektedir. Bu araştırma yurt içinde problemlı internet kullanımının çeşitli değişkenlere göre etkisini saptayarak ileriki vadede bu hususta ortaya konulacak çalışmalara destek sağlayabilir. Teknolojik imkânlardan faydalanma ile sorunlu internet tüketimine ket vurmaya çalışmak adına bir takım çalışmaların hayata geçirilmesi anlamında referans kaynağı teşkil edebilmektedir.

1.4. Denenceler

1. 8. sınıf öğrencilerinin problemlı internet kullanımı toplam puanı ile sosyal bilgiler dersi başarı ortalamaları arasında negatif yönde bir ilişki vardır?
2. 8. sınıf öğrencilerinin problemlı internet kullanımı ölçeğinin aşırı kullanım ve internetin olumsuz sonuçları alt ölçek puanları ile sosyal bilgiler dersi başarı ortalamaları arasında negatif yönde bir ilişki; sosyal fayda/sosyal rahatlık alt ölçek puanı arasında ise pozitif yönde bir ilişki vardır?
3. 8. sınıf öğrencilerinin cinsiyet durumları ile sosyal bilgiler dersi başarı ortalamaları arasında anlamlı bir fark yoktur.
4. 8. sınıf öğrencilerinin cinsiyet durumları ile problemlı internet kullanımı düzeyleri arasında anlamlı bir fark vardır.
5. 8. sınıf öğrencilerinin internet kullanım süreleri ile sosyal bilgiler dersi başarı ortalamaları arasında anlamlı bir fark vardır.
6. 8. sınıf öğrencilerinin internet kullanım süreleri ile problemlı internet kullanımı düzeyleri arasında anlamlı bir fark vardır.
7. 8. sınıf öğrencilerinin annelerinin eğitim düzeyleri ile sosyal bilgiler dersi başarı ortalamaları arasında anlamlı bir fark vardır.
8. 8. sınıf öğrencilerinin annelerinin eğitim düzeyleri ile problemlı internet kullanımı düzeyleri arasında anlamlı bir fark vardır.
9. 8. sınıf öğrencilerinin annelerinin eğitim düzeyleri ile sosyal bilgiler dersi başarı ortalamaları arasında anlamlı bir fark vardır.
10. 8. sınıf öğrencilerinin annelerinin eğitim düzeyleri ile problemlı internet kullanımı düzeyleri arasında anlamlı bir fark vardır.

1.5. Sayıtlar

1. Bireylerin, bu araştırmada kullanılan Problemlİ İnternet kullanımı ölçeği ve kişisel bilgi toplama formuna içtenlikle ve yansız olarak cevap verdikleri kabul edilmiştir.
2. Araştırmada kullanılan veri toplama araçları geçerli ve güvenilir olup, ölçmek istediği niteliği ölçebilme yeterliliğine sahiptirler.

1. 6. Sınırlılıklar

1. Bu araştırmanın örneklemini Ankara ilköğretim ikinci kademe öğrencilerinden seçilmiş 284 öğrenci ile sınırlıdır. Araştırmanın bulgu ve sonuçları ancak benzer özellik gösteren gruplara genellenebilir.

2. Araştırmaya katılan öğrencilerin problemlİ internet kullanımının sosyal bilgiler dersi başarı düzeyine etkilemesi incelenmiştir. Araştırmaya katılan öğrencilerin problemlİ internet kullanımı düzeyleri “Problemlİ İnternet Kullanımı Ölçeği” nin belirlediği özelliklerle sınırlıdır.

1. 7. Tanımlar

1. 7. 1. Sosyal Bilgiler

Sosyal Bilgiler, kişinin toplumsal varlığını nitelendiren, kişiye sosyal kimliğini kazandıran, bir takım tarih, , sosyoloji, felsefe, antropoloji, psikoloji, siyaset bilimi, coğrafya, ekonomi ve hukuk gibi alt etkinlikleri kapsayan bir öğreti olarak karşımıza çıkmaktadır (MEB, 2005).

Sosyal bilgiler alanının ülkemizdeki yerine bakıldığında ilk olarak 1968 yılında kavramsal olarak kullanılmaya ve hayatımıza dahil olmaya başladığı görülmektedir (Güngördü, 2001).

Sosyal Bilgilerin kavramsal içeriği ve niteliği zamanla belirlenmiş, ilk dönemlerde içi tam anlamıyla doldurulamamıştır. Dönemin eğitimcileri tarafından yürütülen tartışmalarında etkisiyle zamanla Sosyal Bilgilerin sınırı ve niteliği çizilmiştir. Buradan hareketle, Sosyal Bilgiler dersinin amacı ilköğretim çağındaki

çocuklara planlı ve programlı bir biçimde alana uygun bilgileri içeren, yetenek, tutum ve değerleri aşlamak olarak görülebilmektedir (Erden, 1993).

Bir başka tanıma göre, Sosyal Bilgiler, toplumsal nesnellikle ispatlamaya dayalı bağ kurma süreci ve bunun nihayetinde elde edilen dirik bilgiler olarak özetlenebilmektedir. Toplumsal gerçeklik veya nesnellik denildiğinde, toplumsal yaşamı planlayan, organize eden açık veya gizli her türlü unsur ve etkinlik akla gelmektedir (Sönmez, 1998).

Sosyal bilgilerin gayesi sosyal bilgidir, kişinin coğrafyasına has toplumsal koşullarını, dünya görüşünü tanıtmak ve geliştirmek üzerine inşa edilmiştir. Nitekim eğitimin en önemli hedeflerinden biri; kişiyi başarılı bir sosyal kimliğe ve vatandaşlığa hazırlamaktır. Bilimsel ve teknik yetenekler ne denli önemli ise sosyal bilgi ve deneyimde o denli önem taşımaktadır. Çağımızda bireye ve sosyal topluluklara verilen değer, biçilen misyon çok daha fazla anlam kazanmıştır. Sokrates'in "Kendini bil" sözünün alt metnine inildiğinde kişinin kendini ve toplumsal, sosyal misyon ve niteliğini kavraması fazlasıyla önem arz eden, kişiye sağlam karakter kazandıran bir unsurdur. Bir insan mesela, kimya ve matematiği çok iyi bildiği, radyo işlerinden çok iyi anladığı halde hem cinslerine karşı hareketlerinde kaba, gayri medeni veya başka bakımlardan uygunsuz olabilir. Yaşama sanatı sosyal derslerin yardımı ile öğrenilen bir güzel sanattır (Moffatt, 1957).

Kısacası Sosyal Bilgiler eğitiminde, öğrenmenin hangi araçlarla hangi temeller üzerinde şekilleneceğini ortaya koyan kuramlar geliştirilmiş, bu kuramlar sosyal bilgiler eğitiminin başarılı bir şekilde gerçekleşmesine önemli referans kaynağı olmuştur. Eğitim psikologları, bahsi geçen kuram ve teorilerden faydalanarak öğrencilerin motivasyon ve başarısını artıracak argümanlar ve araçlar geliştirmişlerdir (Moffatt, 1957).

1.7.2 Ders Başarısı

Başarı, okul içinde belli bir eğitimsel etkinlik üzerinde kişinin derecesini imleyen, bu eğitimsel etkinliği ne derece yerine getirdiğini özetleyen bir ölçüsel kavramdır (Özgüven, 1998).

Öğrenci başarısını kısaca özetlemek gerekirse; bulunduğu okul veya daha özel anlamda sınıf içinde belli kıstaslara göre ortaya koymuş olduğu nitelik olarak görebiliriz. Bunun aksine öğrencinin başarısızlığı dendiğinde; öğrenci sınıf veya okul içinde kriterleri yeterince yerine getirmediğini, ilerleme konusunda noksan kaldığını anlayabiliriz (Demirtaş, Çınar, 2004; Arıncı, 2007).

Öğrencinin herhangi bir eğitimsel etkinlik üzerinde başarı ya da başarısızlığını belirleyen birçok faktörden söz etmek mümkündür. Eğitimsel etkinliklerde psikolojik, fizyolojik, toplumsal ve bireysel koşullar gibi unsurların etkisi açık bir biçimde gözlemlenebilmektedir. Bu türden değişkenler; öğrencinin başarısına açık bir biçimde etki etmektedir (Uluğ, 1990). Öğrencilerin okuldaki başarısını önceleyen faktörleri okul içi ve okul dışı olarak ele alabilmekteyiz. Bu türden ayrımlar incelemeye, sorunsalların tespitini çok daha kolay ve hızlı kılmaktadır.

Okul dışı etkenler; öğrencilerin okul dışında, kendine has alışkanlıklarını sosyalleşme özelliklerini, vakit geçirme niteliğine değinen bir kavramdır. Öğrencilerini okul dışında televizyon izleme internete girme gibi zaman geçirme yöntemleri, ailesinin sosyo-ekonomik konjonktürü, demografik nitelikleri gibi değerleri okul dışı etkenlerdendir. Okul içi etkenlerden söz edecek olursak eğitimsel fonksiyonların özelliği, yönetici kadroların, sınıfların mekanının, öğretmenlerin, sınıfların niteliği ve imkanlar olarak özetlenebilmektedir (Burgaz, 2002). Okul dışı faktörler içinde yer alan evdeki bilgisayar kullanımı internetinde desteğiyle günümüzde öğrenci başarısını etkileyen ve etkisi giderek artan bir faktör haline gelmiştir.

1.7.3 Problemlı İnternet Kullanımı

İnternetin eğitim kurumlarında yer bulmaya başlaması ile eğitimin bir parçası olması, bu alandaki yeni yapısal modellerinde gelişmesine sebep olmuştur. İnternet dolayısıyla bilgiye ulaşma ve paylaşma hem kolaylaşmış hem de geleneksel usullere göre fazlaca hız kazanmıştır. Öte yandan güncel bilgiler saatler içerisinde tüm dünyayı dolanabilecek hale gelmiştir. Bu durum kitapların biraz daha arka planda kalmasını, internetin bilgi erişiminde daha aktif rol oynamasını sağlamıştır. Nitekim elektronik kitaplar, açık erişim dergiler, tezler, bilimsel makaleler, kütüphaneler internet kullanıcısının erişimine fazlasıyla açıktır. Öte yandan bununla birlikte eğitimin geleneksel anlayışının ayrılmaz parçası olan belirli bir zaman ve mekan içinde eğitim verme alışkanlığı da yerini kısmen de olsa her zaman her yerde eğitim olanağına bırakmıştır. Başka bir deyişle istenilen yerde istenilen zamanda eğitim anlayışı ve serbestliği yaşamımıza girmiştir. Kabaca özetlemek gerekirse internetin eğitimsel alana girmesi ile eğitim bir mekan ve zaman zorunluluğı olmaksızın bireyin kendine özgü bilgiler edinmesine, bu bilgileri daha hızlı ve kolay paylaşabilmesine olanak sağlayan bilgi alışverişi yaratmaktadır (enformatik.kku.edu.tr/dokumanlar/BOLUM-7_INTERNET.pd)

Gökçearslan ve Günbatar (2012)'ın ise "Ortaöğretim Öğrencilerinde İnternet Bağımlılığı" çalışmasında yer alan "öğrencilerin % 2,33'ü internet bağımlısı, % 4,65'i risk grubunda internet bağımlısı olarak karşımıza çıkmaktadır. Öğrencilerin %80.237'ü bağımlı değildir. İnternet bağımlısı olan ve risk grubunda bulunan toplam %7'lik oran lise düzeyinde eğitim gören ve düzenli olarak örgün eğitim kurumuna devam eden bireyler için oldukça yüksek bir düzeydir. Çalışma grubu öğrencilerinin lise son sınıf öğrencileri olduğu, büyük bir çoğunluğunun okul dışı zamanlarda dershaneye gittiği ve üniversite sınavına hazırlandıkları göz önünde bulundurulduğunda, internet ortamında bu kadar çok zaman geçirme eğiliminde olmaları, ayrıca bu oranda internet bağımlısı olmaları dikkat çekici bir durumdur". Bununla birlikte ortaöğretim öğrenilerinde internet kullanım oranının gittikçe arttığı de söylenebilir.

Bununla birlikte fazlaca ve gereksiz internet kullanımı ile derslerdeki negatif yönlü tutum arasında bir bağ olduğu da görülebilmektedir. Problemlı internet kullanan öğrenciler boş vakitlerinin büyük bir kısmını internet başında harcadıklarından kafaları sürekli olarak meşgul ve dolayısıyla bilgiye hazır olmamayıabilirler. Hem bedenem hem de zihinsel olarak internetle meşgul olan öğrenciler gerek sosyal gerekse eğitimsel sorumluluklarını aksatmakta, hatta ve hatta hiç yerine getirmeyebilirler. Sonuç olarak internet eğitimsel anlamda hem bir pozitif katkı argümanı olabileceği gibi hem de eğitime ket vuran zararlı bir argümanda olabilmektedir.

İKİNCİ BÖLÜM

KURAMSAL ÇERÇEVE İLE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

Bu bölümde, problemlili internet kullanımının sosyal bilgiler başarı düzeyine etkisinin yanı sıra problemlili internet kullanımı ile ilgili yurt içinde ve yurt dışında yapılmış çalışmalara değinilmektedir.

2.1 Kuramsal Çerçeve

2.1 Bilgisayar

Bilgisayarlar; her türlü bilgi, doküman ve veriyi muhafaza etmeye ve depolamaya yarayan, bunlar arasında işlemler yapabilmemizi (programlama) ve saklanan bilgilere ulaşmamızı sağlayan ve tüm işlemleri çok hızlı yapan elektronik cihazdır (Durmuş, 2007). Bilgisayar, insanlara farklı alandaki birçok bilginin depolanması ve kullanılması konusundan büyük kolaylık sağlar. Bilgisayar sayesinde bilgiye hızlı bir şekilde ulaşan insanın bilgiyi üretme gücünde artırabilmektedir.

Eskiden yalnız insanın düşünce sistemi alanında gerçekleşebilen sayısız işlemler bugün bir insanın asla erişemeyeceği hız ve doğruluk oranında, bilgisayarlar tarafından gerçekleştirilebiliyor (Penrose, 1999) .

Bilgisayar (İngilizce computer), ortaya çıkması uzun bir tarihi süreci içerir. Tarihsel verilere göre, insanoğlunun milattan önce 3.000 yıllarda Babil’de başlayan hesaplayıcı geliştirme çalışmaları abaküs adlı basit bir aracın bulunmasına dayanmaktadır. Abaküs bugün bile ilköğretim aşamasında ve bazı geri kalmış ülkelerde basit matematiksel işlemleri yapmak için kullanılmaktadır. Abaküsün bulunmasından sonraki asırlarda icat edilen hesaplayıcılar dişli çarkların belli bir düzende birleştirilmesiyle üretildi (Durmuş, 2007) .

İnsanlık tarihinin çok geniş bir dönemine bilgiye ulaşma ve bilgiyi depolamada kitaplar egemen olmuştur. Günümüze baktığımızda kitapların rolünün azaldığının buna karşın elektronik araçların yetkinleştiğini söylemek kolaydır. Elektronik anlamında yaşanan teknolojik yenilikler kitapların içerdiği bilgilerin elektronik olarak depolanmasına olanak sağlamış, hatta bu elektronik gereçler

kitaplara nazaran çok daha küçük ve kullanışlı hale gelmiştir. Kütüphanelerin yerini bir bakıma veri kaynakları, dökümanlar almış görünmektedir (Tekeli, 1994).

Bilgi çağının insan tipolojisinin belirgin ve ayırt edici özelliklerini saptamak eğitim modelinin saptanmasının önünü açan, eğitim modeline referans olan bir etkidir. Nitekim geleneksel model eğitim tarzı nasıl bir dönemin insan davranışlarına uygun dizayn edilmişse benzer bir biçimde yeni eğitim modelinin de yeni insan tipolojisine uygun bir biçimde dizayn edilmesi elzem görünmektedir. (Akkoyunlu, 1998) . Nitekim bilgi ulaşım ve paylaşımındaki değişimler insanların bilgiye ulaşma süresini kısaltmış, bilgiye ulaşmanın niteliğini değiştirmiştir. Bu bağlamda sağlıklı bir biçimde, bilginin hizmetinde çalışan, internet kaynaklı eğitim modelinin yarar sağlayacağı kaçınılmaz görünmektedir. (Karahana ve İzci, 2001).

Bilgi çağı olarak nitelendirdiğimiz dönem kişilerin evlerinde oturduğu yerden iletişim kurmasını, ticari işlerini yürütmesini, bilgiye erişmesini ve paylaşmasını sağlayan bir olanak sunmuştur. Çağımızın elzem bir ihtiyacı olarak kendini gösteren internet ve interneti kullanma imkanını sağlayan bilgisayar dönemimizin bilgiye erişim kolaylığı anlamında iki vazgeçilmez unsurudur. Taşçı ve Mutlu (1991) çağımızın en önemli araçlarından biri olan bilgisayar kullanımının 20. yüzyıl ortalarında bir hayal kadar uzak görüldüğünden söz etmektedir. Bu durum 20. Yüzyıl son çeyreğinde bir hayli değişmiş bilgisayarlara kişisel anlamda sahip olmak olanaklı hale gelmiştir. İlk başlarda yalnızca bir hobi gibi evlere giren ve günümüz teknolojisinden bakıldığında epey amatörce görünen bilgisayarlar giderek daha yetkin hale getirilmiştir (Arslantunalı ve Savaşır, 1992).

11 Eylül saldırıları sonrasında insanların medya ilişkilerinde önemli değişikliklerin olduğunu ortaya koymaktadır. Araştırmalar televizyonun öncelikli kitle iletişim aracı olma misyonunu devam ettirdiğini ancak internetin de önemli sayılabilecek derecede bu ilişkilerde yerini aldığını göstermektedir. Kim ve arkadaşları (2004) Eylül terörist saldırıları sonrasında, yüksek kalitede internet bağlantısına sahip bireylerin, internet bağlantılarını yoğunlaştırdığını ve bağlantılarını mevcut tüm iletişim kaynaklarına genişletirken; düşük kalitede internet bağlantısına sahip bireylerin bağlantılarını azalttığını ve geleneksel kitle medyasıyla

görelî bağımlı ilişkilerini güçlendirerek iletişim alanlarını daralttıklarını bulmuştur (Tai ve Sun, 2005).

Ülkemizde evlerde kişisel anlamda kullanılan bilgisayar sayısının her geçen gün arttığı saptanmıştır (TÜBİTAK, 2001). Çağımızda neredeyse her tabakadan ve yaş grubundan insanın bir şekilde bilgisayarla bağı ve ilgisinin olduğundan söz etmek mümkündür. Artık sadece internet kafelerde değil evimizde, okullarda, iş yerlerimizde bilgisayar ve internet bulunmaktadır. Bu kuşatılmış alanda bilgisayara genç nesillerimizin ilgisi daha fazla olmaktadır. İnsanlık tarihinin bir ürünü olan bilgisayar artık hayatımızın her aşamasında bulunmakta ve teknolojinin yardımıyla bu alan katlanarak büyümektedir.

2.1.2 İnternet

İnternet, Türkçe manasıyla ifade edecek olursak; ağlar arası bağlantı olarak ifade edilebilir (İnan, 1999). İnsanoğlu her geçen gün kendini yeniliyor ve geliştiriyor. Bundan yüzyıllar önce insan için en önemli ihtiyaç güvenliğini sağlayarak temel ihtiyaçlarını karşılamaktı ancak bu gün insanoğlunun ihtiyacı sadece bunlarla sınırlı kalmamış ve her geçen gün giderek artmıştır. Bununla birlikte günümüzde temel ihtiyaçlar kadar önemli bir ihtiyaç olarak karşımıza çıkmaktadır. O da bilgiye ya da bilgili olmaya duyulan ihtiyaçtır.

Türkiye İnternet'e Nisan 1993'ten beri bağlıdır. İlk bağlantı ODTÜ'de gerçekleştirilmiştir (Kaya, 2005) . 64 Kbit/san hızında olan internet, uzunca bir zaman, tüm ülkenin tek çıkışı olmuştur. Ege Üniversitesi'nden olan bu bağlantı ise, 1994 başlarında, 64Kbit/san hızı ile gerçekleştirilmiştir. Ardından sırasıyla, Bilkent Üniversitesi (1995 Eylül) , Boğaziçi Üniversitesi (1995 Kasım) ve İTÜ (1996Şubat) bağlantılarını gerçekleştirmiştir (İnan 1999).

Merkezi komutaya sahip olmayan internetin dünya üzerindeki çeşitli sunucular aracılığı ile insanlara ulaştığı bilinmektedir. Trafik telekomünikasyon şirketlerinin pazarlanan iletişim hatları üstünde işler bahsi geçen şirketlerin ortaya konulan işlemlerden ötürü sorumluluğu yoktur. İnternet herhangi bir kurumun veya kişinin tekelinde değildir, kısacası kamu malıdır. Hiç kimsenin interneti yönetmek

gibi bir ayrıcalığı yoktur. Bu bilgiler diğer internet kullanıcılarının faydalanmaları için erişilebilir durumda tutulur. Bu depolama merkezleri dünyanın her yerinden ulaşılabilen yerlerdir. İnternet üzerinde arama yapan kullanıcılar bunlara rahatlıkla ulaşılabilir (Tanılır, 2003) .

Gençler, internetin yeteri kadar tanıtılmadığı düşüncesine sahiptirler. Yasaklamalar internet kullanımını daha çekici hale getirmektedir. Çözümü gençlerin bilinç düzeylerinin artırılarak otokontrolünün sağlanmasıdır. İnternetin "bilinçli" ve "iradeli" bir şekilde kullanılması halinde hiçbir sorun yaşanmayabilir. Ancak, henüz "irade" kullanma yaşına erişmemiş çocuklar ve gençler için riskler vardır. Araştırmalar eğitim amacıyla internet başına geçen gençlerin birçoğunun sosyal paylaşım sitelerine ve sohbet sitelerine yöneldiğini ortaya koymuştur.

2.1.3 İnternetin Sağladığı Olanaklar

İnternetin herhangi bir keskin sınırı bulunmamaktadır, etkisi coğrafya ile sınırları kalmadığı gibi bir devletin güdümünde olması da söz konusu değildir (Tanılır, 2003) .

Kütüphane Katalogları internetin önemli fonksiyonlarından bir tanesi olarak karşımıza çıkmaktadır. Nitekim alabildiğinde hızlı ve kolay bilgi erişiminin bir parçasıdır. İnternet kullanıcıları kütüphane kataloglarından hızlı ve etkin bir biçimde faydalanarak, arzuladıkları bilgilere ulaşabilir ve paylaşabilirler. Bu türden açık erişimler internet kullanıcıları için eğitimsel anlamda oldukça önemlidir. Sistem, öğrencilere üniversite kütüphanelerinde bulunan dokümanları edinme olanağı sağlamaktadır (Altın, 2006) . Bugün günümüzde birçok üniversite kütüphanesine internet üzerinden bağlanarak kütüphane kataloglarını, arşivlerini incelemek elektronik kitap, makale ve teze ulaşmak mümkündür.

Gerçek Zaman Uygulamaları (Reel Time Applications) elektronik postayla beraber, internet bir takım reel zaman fonksiyonlarını da desteklemektedir. Örneği; dünyadaki bir takım üniversitelerdeki öğrenciler birbirleri ya da çevrimiçi uygulamalarla “etkileşimli oyunculuk benzetimleri” ve başkaca faaliyetleri hayata geçirmektedirler. Bahsi geçen benzetimler reel veya hayal ürünü olan siyasi veya

tarihle ilintili durumlardan oluşabilmektedir. Öğrencilerden var olan karakterlerden kendi rollerini tercih etmeleri istenebilir. Öğrenciler bu rolleri gerçekleştirirken bununla birlikte derslerini de öğrenmiş olurlar (Kaya, 2010) .

Forumlar, özel bir konu alanı ilgilenen insanların birbirleri ile konular üzerinde tartışabildiği, fikir alışverişinde bulunabildiği, birbirlerinin sorunlarına çözüm önerileri sunabildikleri eş zamanlı olmayan iletişim ortamlarıdır. Formlara katılabilmek için form kurallarını kabul ederek, üye olmak gerekir ve genellikle bu üyelik ücretsizdir. Üyelik işlemi bir takma ad ile yapılır. Üye olunan foruma takma ad ve şifre yazılarak giriş yapılır. Üye olunmadan da formlara giriş yapılabilir, ancak bu durumda yapılabilecek işlemler sınırlıdır(Odabaşı, Kabakçı, Çoklar, 2007).

Chat (sohbet), birçok kişinin aynı anda etkileşimli olarak haberleşebildiği bir platform ve bunu sağlayan programlara verilen genel bir addır. Sohbetin yanı sıra kişiler birbirleriyle dosya alış verisinde bulunabilir, görüş ve fikirlerini bildirecekleri tartışmalara katılabilirler. Mesajlar klavye aracılığıyla yazılır, gerekli teknik donanım temin edilirse sesli veya görüntülü iletişim de sağlanabilir. Chat yapmak isteyen bir kullanıcı açılmış bir chat odasına girebilir veya kendi odasını açabilir. Herkes istediği konuda istediği kullanıcılarla istediği zaman chat yapabilir. Chat yaparken bir odaya girişin yasaklanması ve sohbetin kişiselleştirilmesi mümkündür(İnan, 2001; akt., Bayraktutan, 2005).

Haber grupları bir an için, sabah yataktan kalkıp portakal suyunu yudumlarken okunacak çok sayıda gazete seçimiyle karşı kaşıya olduğunuzu varsayın. Bu gazeteler ciddi ulusal ve uluslararası gazetelerden yerel okur gazetelerine ve magazin basınına kadar değişik niteliklerdedirler. Bu gazetelere göz atarak, ilgilendiğiniz konuları tekrar, birkaç makale ve haberi okur veya sevdiğiniz bir makaleyi kesersiniz. Şimdi bu gazeteleri okuyabilmenin yanında yanıtlayabileceğinizi de düşünün. Hatta yeni bir tartışma konusu bile açabilirsiniz. İşte Usenet budur: konu bilgisine göre keşfedebileceğiniz ve açıklama yapabileceğiniz, konuya göre oluşturulmuş binlerce haber grubu (newsgroup) topluluğudur. (Pitter vd, 2000)

Dosya Transfer Protokolünü açıklayacak olursak bir Web dokümanına ulaştığımızda her şey 4 ana aşamada gerçekleşir:

- Bağlantı,
- Ne istediğimizin Web servisine iletilmesi,
- Cevap alınması,
- İlgili sayfaya yapılan bağlantının kesilmesi.

Bu temel kademeler, Web içinde iletişimin normlarını açıklayan bir protokolü içerirler. FTP protokolü ile İnternete bağlı farklı mekanlardaki bilgisayarların kendi içlerinde dosya ve veri aktarımı yapmasına olanak sağlamaktadır (İnan, 1999).

2.1.4 İnternete Bağımlılık Geliştirme

İnternet bağımlılığı internetin gereğinden fazla ve amacından soyutlanmış bir biçimde kullanımını nitelendiren bir kavramdır. İnternet bağımlılığı kavramı son zamanlarda bir takım psikolojik sorunlarla bağlantısı kurularak bilim çevrelerince bir psikolojik rahatsızlık olarak incelenmeye yüz tutmuştur (Turnalar Kurtaran 2008; Young 2006; Cengizhan 2005; Orhan ve Akkoyunlu 2004; Bölükbaş 2003; Ayaroğlu 2002; Morahan- Martin ve Schumacher 2000; Eichenberg ve Ott 1999; Zimmerl 1998) .

İlk olarak 1995 senesinde ortaya çıkan internet bağımlılığı kavramı, son yıllarda "net bağımlılık", "internet bağımlılığı", "online bağımlılık", "internet bağımlılık bozukluğu", "patolojik internet kullanımı" ve "cyber bozukluğu" türünden alt başlıkları da içerecek şekilde özetlenmeye çalışılmıştır (Eichenberg ve Ott, 1999). İnternet bağımlılığının hali hazırda net bir açıklamasının ve sınırlarının keskin olduğunu söylemek hayli güçtür (Chou, Condron ve Belland, 2005). Genel göstergeleri olarak internet kullanımının gereğinden fazla olmasına kişinin ket vuramaması, kendini engelleyememesi, sosyal ve eğitimsel sorumluluklarını aksattığını bildiği halde saplantılı bir biçimde internet başında hayli zaman harcaması, internet kullanımını gerçekleştiremediği zamanlarda kişinin strese girmesi örnek verilebilir (Öztürk vd., 2007) .

Mitchell (2000) , internet bağımlılığının nedenleri üzerinde kişinin kimlik problemlerinin olduğunu, yeni bir kimlik ve şahsiyet edinme çabasının olduğunu savunmuş, internetin kişinin kafasını meşgul ederek sorunlardan ve sorumluluklardan kaçışını sağlayan bir uyuşturucu özelliğine dikkat çekmiştir. Öte yandan internet kişide özgürlük, sınırsızlık gibi duyguları besleyebilmekte kişi kendini bu duyguyla rahatlatabilmektedir (Akt. Bayraktar, 2001) .

Selişik'a göre internet bağımlılığı her kişide kendini gösterebilecek bir yapıya sahiptir. Ama bir takım etkenler internet bağımlılığı durumunu körükleyebilmektedir. Örnekle açıklayacak olursak; içine kapanık, asosyal, saplantılı kişiler için bu bağımlılığın olması çok daha olası görünmektedir, bazı faktörler internete bağımlı olma riskini arttırabilir.

Yapılan bir takım araştırmalarda problemlili internet kullanımı ve bağımlılığı şeklinde tanı koyulabilecek kişilerin oranı bütün tüketicilerin % 1.98'i ile % 3.5'u arasında değiştiği, internet bağımlılığı bağlamında risk sahibi olabileceği varsayılan tüketicilerin oranının ise % 8.68 ile % 18.4 arasında olduğu saptanmaktadır (Whang ve ark., 2003). Ülkemizde 2015 yılı Hanehalkı Bilişim Teknolojileri bulunma oranı verilerine bakıldığında hanelerde masaüstü bilgisayar bulunma oranı % 25. 2, masa üstü bilgisayardan internet bağlanma oranı ise 16,8'dir. Hanelerde taşınabilir bilgisayar bulunma oranı % 43,2, taşınabilir bilgisayardan internete bağlanma oranı %34'dür. Yine hanelerde cep telefonu bulunma oranı %96 gibi yüksek bir orandır, cep telefonundan internete bağlanma oranı ise % 67,7 belirtilmektedir.(TÜİK, 2015)

Onur (2011) gelişim dönemlerinden biri olan ergenlik döneminde 12-20 yaş arasını kapsadığı belirtilmektedir. Son çocukluk döneminin 6-11 yaş dilimini içerdiği ve kadınlarda 11, erkeklerde 13 yaş civarında ergenliğe başladığı öne sürülmektedir. Buna göre, çocuklar yaklaşık olarak ortaokul 5. sınıftan itibaren ergenlik dönemine girmektedirler. Bu dönemde ergenlik biyolojik, zihinsel ve sosyal açıdan gelişme ve olgunlaşma yaşamaktadır (Akt. Yavuzer, 1995).

Geçmişten günümüze bakıldığında, çocuk ve ergenlerin çok erken bir zamanda bilgisayar ve internet ile tanıştığını söylemek mümkündür. Ebeveynler tarafından ilk başta ödev-ders için satın alınan bilgisayarlar bilinçsiz ve denetimsiz

kullanım sonucunda ilk masum amaçlarından sapar hale gelmektedir. İnternetin aşırı ve denetimsiz olarak kullanılması “ internet bağımlılığı” kavramını ortaya çıkarmıştır. Sosyal bir varlık olan insanı, kimlik gelişimi için kritik bir dönem olan ergenlik sürecinde “bağımlı” olmaya iten durumların tespit edilip acil çözüm önerilerinin ortaya atılması gerekmektedir (Tuna, 2015).

Ergenler, teknolojiye karşı biraz daha fazla ilgili olduklarından interneti yaşça büyük insanlara göre daha fazla ziyaret etmektedirler (Kaltiala-Heino ve ark., 2004; Altun, 2006; Subrahmanyam ve Lin, 2007; Ceyhan, 2008) . Kandell (1998) problemlili internet kullanımını psikolojik bir bağımlılık olarak tanımlarken, gençleri internet bağımlılığına en çok eğilimli grup olarak görmektedir (Chou ve Hsiao, 2000) . Henüz gelişmekte olan kişiler interneti fazlaca ziyaret etmeleri sebebiyle henüz psikolojik yetkinliğe ulaşmadıklarından, internet bağımlılığı eğilimini çok daha fazla barındırmaktadırlar (Tsai ve Lin, 2003; Öztürk ve ark., 2007; Ceyhan, 2008).

Çocuğun denetimsiz bir şekilde internet karşısında vakit geçirmesi çeşitli olumsuzlukları beraberinde getirmektedir. Öncelikle, çocuğun kişisel bilgilerinin ele geçirilmesi gibi önemli bir risk söz konusudur. Ayrıca, ödül, oyun ve hediye yoluyla çocuklar sanal ortamda kandırılabilir. Çocuklar reklamlar aracılığıyla yanlış yönlendirilmekte ve zararlı içeriklerle karşı karşıya kalabilmektedirler. Bunun yanı sıra, sosyal paylaşım ağları, e-posta grupları her zaman denetlenemeyeceği için çocuklar beklenmedik tehlikelerle karşı karşıya kalabilmektedir (Turan, 2008).

Yapılan bazı çalışmalarda adölesanlarda internet bağımlılığının prevalansı Norveç'te %1.98 (Johansson ve Göttestam, 2004) , Büyük Britanya %18.3 (Niemz ve ark., 2005) , İtalya %5.4 (Pallanti ve ark., 2006) , Güney Afrika %1.6 (Kim ve ark., 2006) , Çin %2.4 (Cao ve Su, 2006) , Tayvan %7.5 (Ko ve ark., 2007) , İran % 3.8 (Ghassemzadeh ve ark., 2008) olarak belirtilmektedir. On üç ülkede yapılan 2008 Dünya İnternet Projesi taramasında, ABD'de 12-14 yaşlarındaki gençler arasında internet kullanım oranının %88 olduğu gösterilmiştir; aynı grupta bu oran İngiltere'de %100, İsrail'de %98, Kanada'da %95 ve Singapur'da %70'in üzerindedir (Guan ve Subrahmanyam, 2009)

Ülkemizde genç popülasyonun çok oluğu internet kullanımının artma hızını doğru orantılı olarak etkilemektedir (Öztürk ve ark., 2007). Dünyada ortalama 605 milyon kişinin internet hizmetinden yararlandığı öngörülmekte ve bu insanların bazıları “internet bağımlısı” olarak nitelendirilmektedir. Genel olarak internet bağımlılığının toplumdaki yaygınlığı % 6-14 arasında bir oran olarak belirtilmiştir(Arisoy, 2009) . Genellikle ergenlik döneminin gelişimsel ihtiyaçları, bu dönemde ön plana çıkan sosyal kabul ve onay, yaşlılarıyla yakın ilişkiler kurma ihtiyacı problemlili internet kullanımının en önemli nedenleridir (Ceyhan, 2008).

Yetişkinlik öncesi dönem internet kullanımının negatif tetikleyicilerinin en fazla olduğu gruptur (Tahiroğlu ve ark.,2008). Bir takım araştırmalarda internet kullanmanın zamanı ne kadar uzun olursa çocukların ve gençlerin başarısız sosyalleşme, saldırganlık gibi istenmeyen tutumlar geliştirmesi o denli fazla (Kelleci, 2008) . Sağlıklı yaşam biçimi, kişinin sağlığını olumsuz etkileyecek tüm aktivitelerin kontrol altına alması ve gündelik sağlık ritüellerine uygun davranması demektir (Ocakçı, 2007) Toplum tarafından ne çocuk ne de tam bir yetişkin olarak kabul edilmeyen genç, bir yandan sosyal çevresindeki değışimlere uyum sağlamaya çalışırken bir yandan da sağlıkla ilgili kavramları algılamaya çalışmaktadır (Ünalın ve ark., 2007) .

İnternet yoğun bir sosyalleşme dönemine giren lise öğrencilerinin yaşamında önemli rol oynayan bilgi, eğlence ve iletişim kaynağıdır (Ko ve ark., 2008) . Ayrıca ergenlik, birçok baskıya açık olunan ve istekli olunmasa da çeşitli faaliyetlerin denendiği bir dönemdir. Hızlı bir psikolojik olgunlaşma ve kişilik değışimlerinin ortasında olan, 12–18 yaş dönemindeki ergenlerin bağımlılık 4 yapıcı maddelere, aşırı internet kullanımı ve zararlı etkilerine karşı yetişkinlerden daha yatkın olması nedeniyle internet kullanımı problemini özellikle ergenlerde dikkate almak önemlidir (Kaltiala-Heino ve ark., 2004). Ayrıca adölesanlarda aşırı internet kullanımının, okul başarısını ve kimlik gelişimini etkilediği, psikososyal gelişimlerinde bozulma gibi negatif sonuçlara neden olduğu belirtilmektedir (Stefanescu ve ark., 2007; Ni ve ark., 2009).

İnternetin bağımlılık yapmasını uzmanlar özellikle sosyalleşme ihtiyacının varlığı olarak vurgulamaktadır (King, 1996:3). 13-19 yaş grubu internette en fazla risk içinde olan grup olarak görülmektedir. Nitekim bu grup üzerinde ailelerin denetim yetkinliği gitgide azalmakta ve internetteki faaliyetlerin kısıtlanması güç olmaktadır.13-19 yaş grubundaki kişilerin interneti amacı dışında kullanması durumuna çok daha sık rastlanmaktadır. Özellikle cinsel içerikli, zararlı sitelere eğilim bu yaş grubunda fazlaca görünmekte (Keizer 2001).

2.1.5 İnternet ve Gençler

Yeni nesle bakıldığında %61'e yakın internet, %47'ye yakın bilgisayar ve tablet, %45 oranında da cep telefonu kullandığı ortaya çıkmıştır. Televizyon yeni neslin tercihleri içinde %40'lık bir oranla diğer bahsi geçen araçlara göre daha az kullanıldığı görülmektedir. Aynı çalışmada çocukların %46'sının cep telefonu taşıdığı, bir öğrencinin günde 2 saat 39 dakikasını telefonuna ayırdığı görülmüyor. (Lyman ve Varian, 2003; Toffler, 1996) .

14. yüzyıl Sorbonne Kütüphanesi'nde 1338 kitap yer almaktaydı (Potter, 2005). Dönemin şartlarına göre seyahat olanağının zorluğu, güvenlik endişesi ve okuma-yazma oranının düşüklüğü ve bilgiye verilen değer kısıtlılığı sebebiyle çok az kişi ulaşabiliyordu. Fakat çağımızda dünya popülasyonunun üçte biri internet aracılığıyla hemen 1,5 milyar bilgi içerikli dosyaya erişme olanağına sahiptir. Üstelik internet kullanıcı rakamı 2000-2010 seneleri içerisinde %444, 8 oranında düzenli bir artış oluşturmuştur (Çocuk Medya Kongresi Bildiriler Kitabı/2).

İnternetin kullanımının bu düzeyde artış göstermesinin insanlara sunduğu yararlar şüphesiz ki göz ardı edilemez. Bilgiye erişimin basitliği, kısa sürede daha fazla argümana ulaşabilmemiz, internetin yaşamımızın olmazsa olmazlarından olmasının en önemli sebeplerindedir. Diğer bir yönüyle internet faydalı ve aktif bir biçimde kullanılmadığında gerek yetişkinler için gerekse ergenler için psikolojik, fiziksel ve sosyal anlamda bir takım noksanlıklara sebep olabilmektedir. Yapılan çalışmalarda Türkiye'de internet hizmetinden faydalanan insanların sayısının 17 milyon dolaylarında olduğu tahmin edilmektedir. Öte yandan internet kullanmanın yaşı da çok daha küçük yaşlara gerilemiştir (Capital, 1999). Çocukların erken

yaşlarda tanışmaları ve giderek oyunlara bağımlı halde olmaları psikolojik açıdan çocukları etkilemektedir. Çok oyun oynayan çocukların halüsinasyon görmelerine sebep olabilir. Çocukların küçük yaşlarda teknoloji ile tanışması çocukları oyun kültüründen uzaklaşmasını sağlamaktadır (Çınar, 2015)

Yine internetin çocuk ve gençler üzerindeki olumsuz etkilerine ilişkin akla ilk gelenler arasında internet bağımlılığı, internette cinsel tacize veya ırkçı/ ayrımcı yada pornografik sayfalara maruz kalma sayılabilir. Bununla birlikte internetten ödev kopyalama, cep telefonları ile kopya alıp verme, internetteki bomba yapmayı öğreten sayfalara erişim de yine çocuk ve gençler arasında internetin tehlikeli kullanımına örnek olarak verilebilir (Arıca, 2009; Erdur-Baker ve Topçu, 2008).

Banda çıkan haberlere paralel olarak Erdur-Baker, Yerin-Güneri ve Akbaba-Altun'un (2006) yaptığı bir çalışmada da ilköğretim ikinci kademedeki öğrencilerin şiddete yönelik davranışlarının nedenleri arasında son yıllarda yaygınlaşan bilgi ve iletişim teknolojilerinin rolü olduğu, cep telefonları, internet ortamında sohbetler (chat), msn messenger'la öğrencilerin birbirine gönderdikleri mesajlarla başlayan tartışmaları daha sonra teneffüslerde veya fiziksel ortamda devam ettiği saptanmıştır.

Ayrıca son yıllarda çocuklar ve gençler arasında iletişim teknolojilerini kullanırken sanal ortamda saldırganlık içeren davranışlardaki artış; sanal ortamda yaşanan saldırganlığın nedenlerini ce saldırganca davranışların ortadan kalkmasını sağlayacak yolları araştırmayı gerekli kılmaktadır. Bu nedenle araştırmacılar siber zorbalığın önlenmesi için müdahale programlarının yapılmasını önermişlerdir (Campbell, 2005; Dilmaç ve Aydoğan, 2010).

Yapılan literatür taramasında uzun süreli bilgisayar ve internet kullanımının gençlerde obezite, epileptik nöbetler, gözlerde yorgunluk, sırt ve boyun ağrıları, uyku bozuklukları gibi birçok fiziksel probleme yol açtığı tespit edilmiştir. Uzun süreli bilgisayar ve internet kullanımı gençler üzerinde fiziksel problemlere yol açtığı gibi psikolojik, sosyal ve bilişsel etkilere de yol açmaktadır (Tanır ve ark. 2009, Tahiroğlu ve ark., 2008, Muslu ve Bolışık, 2009).

Christos, Constantinos, Frangos (2011), problemlerli enternet kullanımının diğer bağımlılıklarını etkileyerek bu kişilerde alkol, sigara, kahve ve madde kullanımının ylıksek olduğu saptanmıştır.

Ergenlerin aşarı internet kullanımı nedeniyle aile, okul ve arkadaşlarıyla problemler yaşamaları onlar için diğer bir tehdit durumunu oluşturmaktadır. Ergenler, problemlerli internet kullanım davranışını nedeniyle giderek yaşamlarında daha çok sorunla ve psikolojik bozulmalar ile karşılaşır hale gelmiştir. Dolayısıyla, araştarmacılar problemlerli internet kullanımı ile ilgili dinamikleri belirlemeyi ve mtdahale programına ynelik neler yapılabilirleği konusunda çalışmaya başlamışlardır (Peker, 2013).

2.1.6 İnternet Kafeler

Temel anlamda internet kafe; içerisinde internet hizmeti veren bilgisayarların bulunduğu aynı zamanda içecek ve yiyecek satışı da olan dinlenme ve oğrenme ortamları olarak tariflenebilir. Bu ortamlarda, internet hizmetinin yanında bir takım bilişsel hizmetler ve oyun oynama imkanı sunulmaktadır. Bu nedenle gençlerin sıkça ziyaret ettiği mekanlar olarak internet kafeler gze çarpar (Yıldız ve Bdlukbaş, 2003)

İnternet kafelere sıkça giden insanların gbrece temel ozelliği; kişisel bir bilgisayara sahip olmamaları ya da merak uyandıran konuları araştırmak istemeleri olarak gzlelenmiştir. (Gmüş, 2003)

İnternetin bireysel yaşama ynelik en onemle etkilerinden biri net bağımlılığı olarak yansımaktadır. Başlangınta merakla veya bilgiye erişim amacıyla başlayan internet gezginliği, zamanla bazıları için bir tdr bağımlılık halini almaktadır. Siber uzayda gezinmeye kendini iyice kaptıran anne babaları, çoğu sağlıksız olan internet kafe ortamlarında zaman geçiren ve derslerinde başarısız olan veya internet oyunlarında hedefe ulaşmak için saatlerce çabalayıp bilgisayar başında tkenen çocukları duydukça problemin hangi boyutlara vardığını daha net gormekteyiz (Karaca, 2007).

İnternete, internet kafelerden bağlanması ile ilgili yapılan çalışmalarda Özkan'ın (2010), yaptığı araştırmada öğrencilerin 243'ünün evden, 148'inin okuldan, 34'ünün internet kafeden internete girdiğini belirlemiştir. İnan (2010), öğrencilerin 119'unun evden, 152'sinin internet kafeden, 13'ünün ise okuldan internete bağlandığını bulmuştur.

Çocuğun denetimsiz bir şekilde internet karşısında vakit geçirmesi çeşitli olumsuzlukları beraberinde getirmektedir. Öncelikle, çocuğun kişisel bilgilerinin ele geçirilmesi gibi önemli bir risk söz konusudur. Ayrıca, ödül, oyun ve hediye yoluyla çocuklar sanal ortamda kandırılabilir. Çocuklar reklam aracılığıyla yanlış yönlendirilmekte ve zararlı içeriklerle karşı karşıya kalabilmektedirler. Bunun yanı sıra, sosyal paylaşım ağları, e-posta grupları her zaman denetlenemeyeceği için çocuklar beklenmedik tehlikelerle karşı karşıya kalabilmektedir (Turan, 2008).

İnternet doğru ve bilinçli bir biçimde yaşam alanımızda olduğunda fazlasıyla faydalı bir olanak olarak mutlaka kendini gösterecektir. Bu konuda bireylerin eğitilmesi, internetin bir bilgisel arşiv olarak gözetilmesi oldukça önemlidir.

2.1.7 Türkiye'de İnternet Kullanımı

Türkiye'nin temel demografik özelliklerinden bir tanesi gelir dağılımında uçurumlar bulunmasıdır. Belirli temel niteliklerinden biri, ülke sınırları kapsamında eşitsiz gelişim ve gelir dağılımı, bölgeler arasındaki uçurumlardır. İnternet tüketimi bireylerin belli bir gelir seviyesini yakalama koşuluyla gerçekleştiğinden gelir seviyesine göre bilgisayar edinme durumunun 2002 yılında %2 olduğu yapılan araştırmalarla ortaya çıkmıştır (İnternet Üst Kurulu, 2002) .

“Alt gelir gruplarında bilgisayar kullanmasını bilmeyen gençlerin bulunduğu, sosyo-ekonomik ve kültürel alt yapıları farklı olan ergen kesimin, internet kullanılmaları ve internete erişim olanakları da farklılıklar bulunmaktaydı. 2002 Türkiye bilişim şurası raporunda 15-25 yaş grubu içinde eğitim görmeyen gençlerin büyük bölümünün ekonomik durumlarının kötü olduğu ve ellerine geçen parayı da internet kafelerde ya da kahvehanelerde harcadıkları belirtilmiştir” (İnternet Üst Kurulu, 2002) .

Cinsiyete Göre Bilgisayar ve İnternet Kullanım Oranları, 2015 Tablo 1’de gösterilmiştir.

	Bilgisayar - Computer			İnternet - Internet			(%)
	Toplam Total	Erkek Male	Kadın Female	Toplam Total	Erkek Male	Kadın Female	
Bilgisayar ve İnternet kullananlar Computer and Internet users	54,8	64,0	45,6	55,9	65,8	46,1	
Son üç ay içerisinde (Ocak-Mart) Within the last three months (January-March)	46,5	55,1	37,9	51,6	61,2	42,1	
Üç ay ile bir yıl arasında Between 3 months and a year ago	3,4	3,8	3,1	2,1	2,4	1,9	
Bir yıldan çok oldu More than one year	4,9	5,1	4,6	2,2	2,3	2,1	
Hiç kullanmadı Never used it	45,2	36,0	54,4	44,1	34,2	53,9	

Tablo - 1: Cinsiyete Göre Bilgisayar ve İnternet Kullanım Oranları, 2015

Kaynak: TÜİK İstatistiklerle Türkiye 2015

Hane Halkı Bilişim Teknolojileri Kullanımı araştırma sonuçlarına göre bakıldığında erkek nüfusun, kadın nüfustan daha fazla bilgisayar ve internet kullanmaktadır.

Son üç ay içinde 2015 (Ocak-Mart) bilgisayar ve internet kullanım araştırması sonuçları Tablo 2’de gösterilmiştir.

	(%)			
	Bilgisayar kullanan Computer use		İnternet kullanan Internet use	
	Erkek Male	Kadın Female	Erkek Male	Kadın Female
Yaş grubu – Age group				
16-24	78,5	61,4	85,1	68,9
25-34	70,8	54,5	81,3	62,0
35-44	60,7	39,1	69,0	41,7
45-54	41,2	22,8	43,7	24,2
55-64	21,7	9,9	22,9	11,6
65-74	8,2	2,8	8,8	2,8
Eğitim Durumu – Education level				
Bir okul bitirmede				
Literate without a diploma	7,4	3,1	11,7	4,6
İlkokul – Primary school	24,4	17,6	31,2	20,9
İlköğretim – Ortaokul ve dengi				
Secondary and vocational secondary school	65,2	50,9	73,5	58,9
Lise ve dengi				
Hing and vocational high school	75,4	72,1	81,7	78,8
Yüksekokul, fakülte ve daha üstü				
Higher education	92,0	91,2	94,0	94,3
İşgücüne dahil olanlar – Labour force status	60,5	62,9	68,5	66,7
Ücretli, maaşlı, yevmiyeli				
Regular or casual employee	65,3	74,0	74,0	77,5
İşveren – Employer	82,2	88,1	84,6	89,8
Kendi hesabına çalışan – Self employed	41,4	44,6	48,2	48,8
Ücretsiz Aile İşçisi – Unpaid family worker	61,3	12,9	71,9	15,0
İşsiz – Unemployed	53,3	68,1	59,8	77,1
İşgücüne dahil olmayanlar -Not in labour force	41,6	29,7	43,0	34,1
Eğitim/Öğretim devam ediyor – Student	90,1	86,1	91,3	87,4
Ev işleri ile meşgul (çocuk, yaşlı, hasta vb. kişilerin bakımı dahil) – Houseworks	22,7	23,3	25,7	28,5
Emekli veya iş bırakmış – Retired	21,0	31,7	22,4	33,4
Özürlü veya hasta (çalışamaz halde) Disabied	11,7	8,3	13,2	8,6
Ailevi ve Kişisel nedenler	47,1	45,1	46,5	53,7
Private and family reasons				

Tablo – 2: Son üç ay içinde (Ocak-Mart) bilgisayar ve internet kullanımı, 2015

Kaynak: TÜİK İstatistiklerle Türkiye 2015

İnternetin ve bilgisayarın en çok kullanıldığı yaş grubu 16-24 yaş grubu olup erkeklerde daha yüksektir. Yine aynı çalışmaya göre bilgisayar ve İnternet kullanım oranlarının, cinsiyetten bağımsız olarak eğitim düzeyi arttıkça yükseldiği görülmektedir. İş gücüne dahil olan nüfus içinde işverenlerin bilgisayar ve internet kullanım oranının daha yüksek olduğu görülmektedir. İş gücüne dahil olmayan nüfus içinde bilgisayar ve İnternet kullanım oranlarının yüksek olduğu grup ise eğitim/öğretime devam edenlerdir.

2.1.8 Yurt Dışında İnternet Kullanım Oranları

Yurt dışında yapılan araştırmalar da göstermektedir ki ergenler internet kullanımında liderdir.

12-17 yaş arası ergenlerin % 93'ünün online olması bunu neredeyse her zaman her yerde yapılan bir etkinlik kılmaktadır. Ergenler interneti çok çeşitli işlevler için kullanmakta ancak özel ilgileri Facebook gibi sosyal ağ sitelerindeki katılımları olmaktadır. Online olan ergenler arasında sosyal site kullanımı 2006 ile 2009 arasında neredeyse % 20 artmıştır (Çocuk Medya Kongresi Bildiriler Kitabı/2). Bu sosyal ağ sitelerinde hesabı olanların % 20'si siteyi günde 5 defadan fazla kontrol ederek sık kullanmaktadır. Ergenler Facebook'taki "beğen" işlevini de düzenli olarak kullanmaktadır: %32'si Facebook'daki "beğen" düğmesini günde 2 defadan çok tıklamaktadır (Çocuk Medya Kongresi Bildiriler Kitabı/2).

E-posta (%41) ve anlık mesajlaşma (% 23) gibi sosyal ağ iletişimi olmayan diğer etkinlikler gençler için daha öne çıkan ve yaşla birlikte artan online etkinliklerdir. Online oyunlar oynamak yaş grupları arasında istikrarlı olarak görülmekte, gençlerin % 22'si bu online aktiviteye katılmakta. Online video seyredenler %50 ve online müzik dinleyenler % 25'i oluşturmaktadır. (Çocuk Medya Kongresi Bildiriler Kitabı/2)

İnternette haber okuma daha az görülmekte, haber okuma oranı küçük çocuklarda % 5'tan daha büyük ergenlerde % 19'a kadar değişiklik göstermektedir. (Çocuk Medya Kongresi Bildiriler Kitabı/2)

2.1.9 İnternet ve Eğitim

Eğitim sistemimizde 1984'lerden itibaren bilgisayarlaşma çalışmalarını yürütülmesine rağmen okullara internet hizmetlerinin sunulması yönündeki çalışmaların son yıllarda iyice hız kazandığı görülmektedir. 2013-2014 eğitim-öğretim yılında şunu rahatlıkla söyleyebiliriz ki ülkemizdeki bütün ilköğretim eğitim-öğretim faaliyetleri ile ilgili bütün işlemler (sınav tarihi, öğrenci bilgileri, öğrenci kayıtları, devamsızlıklar, sınavlar sonucunda alınan puanlar, ders ve etkinliklere katılım, performans, proje notları, öğrencinin okuduğu kitaplar vs.) internet üzerinden e-okul sistemi ile gerçekleştirilmektedir (Uşan, 2004).

Teknolojideki son gelişmeler interneti artık ergenlerin hayatının ayrılmaz bir parçası haline getirmiştir. Özellikle henüz yetişkinliğe erişmemiş ergenlik çağındaki kişilerin interneti çok daha fazla kullandıkları görülmektedir öncelikli olarak ders hedefli kullanılan internet ve bilgisayar teknolojinin yaygınlaşması ve ucuzlaması ile birlikte ev ödevini yapmak amacıyla evlerimize de taşınmıştır. Bilgisayarlar eğitim dışındaki eğlence amaçlı kullanımının fazlaşması sonucunda, çocuklarda internetin sektörel anlamda tüketicileri haline geldiği ve hatta bu hususta yetişkinlerle yarıştıklarını, onlara toplumsal bir tüketim rolü biçildiği de söylenebilmektedir.

Çocuklar ironik bir biçimde video oyunları oynayarak, film izleyerek ortalama günde 2 saat internet hizmetinin tüketicileri olarak karşımıza çıkmaktadırlar. Genç nüfusun yarısına %40 yakını günün 2 saatini internete ayırırken %50 civarı bir oranda günde 3 saat ve fazlasını internete ayırmaktadır(1. Çocuk Medya Kongresi Bildiriler Kitabı/2).

Öte yandan, sosyal medya, sohbet siteleri gibi siteleri kullanım yaşı da epey düşmüş görünmektedir. Her ne kadar bu konuyla ilgili yasal prosedürler hali hazırda var olsada bunun denetimini ve gereğini yapmak bir hayli zor görünmektedir. Nitekim aileler dahi çocuğunun hangi sitelere girdiğini teftiş etmekte zorlanmaktadır. Nitekim internet erişimi yalnızca ev içinde gerçekleşen bir olgu olmaktan artık tamamıyla sıyrılmış görünmektedir. İnternete erişim her yerde her koşulda mümkün görünmekte, internetin kullanım alanı kırsal kesimlere kadar sirayet etmiş görünmektedir. Dolayısıyla aileler için çocuğunun internetle olan ilişkisinin içeriğini

takip etmek hayli zor bir durumdur. ABD sosyal paylaşım siteleri konusunda duyarlı ve gerekli yasal uygulamaları devreye sokmuş bir ülke gibi görünse de genç internet tüketicilerini denetimi konusunda yeterli görünmemektedir (Valkenburg, Peter, & Schouten, 2006).

Bu durum küçük yaştaki çocuklar için bir risk teşkil etmektedir. Nitekim artık günümüzde internet çocuklar için yalnızca derslerinden ve eğitimsel sorumluluklarından ödün verme tehlikesi barındıran bir alan olmaktan öte kitle iletişim aracı olması ve bu araçla henüz kişiliği oturmamış yaşta olan bireyleri içine çekmesi riskini barındırmaktadır. Pornografik içerikler, sohbet siteleri, terör faaliyetleri gibi istenmeyen durumlara her ne kadar engel olunmak istense de bir şekilde internet kullanıcısı bu duruma maruz kalmaktadır (Pembecioğlu,2013).

Öte yandan çocuklar kitle iletişim araçlarını adeta bir algı yönetimi olarak kullanılmakta, insanları kötü yönlendirebilme gücünü içinde barındırmaktadır. Şüphesiz ki bu durum genç ve çocuk yaştaki internet kullanıcıları için çok daha tehlikeli bir hal almaktadır. İyi bir internet kullanımı ile bu sorunların en aza indirilmesi, internetin bir bilgi merkezi olarak algılanması ve bu bakış açısının gençlere empoze edilmesi oldukça elzem görünmektedir (Thoman, 2008, s.14, Len Masterman'dan Akt. Elma ve Kesten).

Bir diğer yönüyle sorumlulukları ile internetin görece keyifli dünyası arasında bir çelişki yaşayan çocuğun bu konuda sağlıklı yönlendirilmesi gerekmektedir. Nitekim çocuk seçme hakkına sahip olsa dersleri ve eğitimin sıkıcı sorumluluklarını değil internette eğlenmeyi seçecektir. Öte yandan çocuğun baştan zihninde derslerin sıkıcı internetin keyifli olduğu algısı yaratmasının önüne geçilmelidir. Nitekim çocuk her defasında interneti bir kaçış ve eğlence alanı olarak görece derslere ise tam aksine sırt çevirme eğilimi taşıyacaktır (Corteen ve Williams,1986; Ennemoser ve Schneider,2007; Koolstra, Vander Voort ve Van de Kamp,1997).

Özellikle henüz yetişkinliğe erişmemiş ergenlik çağında sayılabilecek gençler teknolojik alet ve gelişmelere çok daha ilgili ve meraklı görünmektedir. Nitekim teknolojik alet tüketiminin, başka bir deyişle bu sektörün önemli muhatapları olarak görüldüğü açıktır. Gençler bu teknolojik merak ve ilgiden dolayı interneti diğer yaş

gruplarına göre daha çok tercih etmekte, hatta ve hatta sosyalleşme ihtiyacını bile oradan karşılama eğiliminde görünmektedir (Kraut ve Peterson, 1998; Montgomery, 2000).

Teknolojinin gelişimiyle beraber çok daha fazla tek başına vakit geçirme eğiliminde olan çağımızın insan tipolojisi giderek daha fazla yalnızlaşan, yalnızlaştıkça daha fazla teknolojiye boğulan bir kısır döngü portresi çizmektedir. İnsanlar kitle iletişim araçlarını birebir temasa nazaran daha çekici bulmakta, sosyal ilişkiler ve bağlar deyim yerindeyse sanallaşmaktadır (Harputlu, 2012).

Bilimsel araştırmalar birebir sosyalleşmenin çok daha güvenilir ve sağlıklı olduğunu ortaya koymaktadır. Birçok genç ve çocukluk çağında bulunan internet kullanıcısı karşılardaki insana koşulsuz güvenme eğilimi taşıyabilmektedir. Öte yandan internet temalı suçlarda çocuklar için oldukça büyük riskler içermektedir. Türkiye’ de bu konuda çıkartılan 5651 sayılı “İnternet Ortamında Yapılan Yayınların Düzenlenmesi” ve bu konuda çıkarılan ilgili yasalarla işlenebilecek suçların önüne geçilmesi hedeflenmektedir. İnternette çocukların sıkça maruz kaldığı cinsel istismar, dolandırıcılık, pornografik içerikler gibi susistemlere karşı bir önlem olarak düşünülmektedir (5651 sayılı Kanun ve uygulamaları hakkında geniş bilgi için bkz., TBMM Meclis Araştırması Komisyonu Raporu 2012:381:730 vd.).

Çocuklar internet kullandıkların genellikle tanımadıkları kişilere peşinen güvenebilmekte bilgilerini vermekte, bununla paralel olarak cinsel istismara, dolandırıcılığa maruz kalabilmektedir (Akyüz, 2012)

Ayrıca, internet bağımlılığı, sanal sohbet ve bilgisayar oyunları ders çalışma davranışını azaltır. İnternet aşırı kullanıldığında akademik yaşantıları olumsuz etkiler (Anderson, 2001; Hur, 2006). İnternetin eğlenmek, oyun oynamak, iletişim kurmak ya da amaçsızca kullanımı akademik etkinliklere harcanan zamanı azaltarak başarıyı düşürebilir (Ceyhan ve Ceyhan, 2007). Yaklaşık bir milyon çocukla gerçekleştirilen bir başka araştırmada hızlı internet erişiminin bilgisayarın eğitim amaçlı kullanımında azalma, düşük matematik ve okuma puanları ile ilişkili olduğu belirlenmiştir (Clotfelter Ladd ve Vigdor, 2008). İnternetin eğitime olan olumsuz etkileri ile ilgili olarak yapılan eleştirilerin başında, öğrencileri hazırcılığa alıştırdığı

ve tembelliğe sürüklendiği eleştirisi gelmektedir. Öğrenciler ödevleri ile ilgili aradıkları bilgileri internetten hazır olarak aldıklarından, akıl yürütme yetenekleri ve araştırmacı yönleri körelebilmektedir.

İnternet verilere kolay ulaşma imkanı da sağlamaktadır. Clemmit (1996) 'e göre, İnternet fen bilgisi ve sosyal bilgisi öğretimi için, erişimi kolay, oldukça geniş bir perspektifte bilgiye erişim sağlamaktadır. Dyril ve Kinnamen (1995) de, internetin öğrencilerle öğretmene başka bir araç ile böylesine kolay ve etkin bir iletişim imkanı sunulamayacağını iddia ederek, böylesi bir uygulama ile öğrenci-öğretmen ilişkilerinde gerçek yaşama uygun modeller sunabileceğini belirtmektedir.

2.1.10 Problemlı İnternet Kullanımının Akademik Başarıya Etkisi

Teknoloji alanındaki gelişmeler ve buna bağılı olarak teknik bir dünyanın oluşturulmaya başlamasıyla 18. yüzyıl endüstri çağının başlangıcı olmuş, bilgisayar ve internetin bulunup kullanılması ile yeni bir yüzyıla bilgi çağına girmiş olduk. İnternet ile iletişimin en üst düzeye çıkması, sermaye ve pazar ekonomisinin hızla kıtalararası yer değıştirmesi küreselleşmeyi doğurmuştur. Küreselleşen bir dünyada da gelişmelerden uzak durmak mümkün değildir. Bilgisayar ve internet kullanımının tüm dünyada yaygınlaştığı çağımızda internet kullanımı bir bağımlılık haline gelmektedir.

Orta öğrenimdeki çocuklar hiç olmadığı kadar yüksek oranlarda video oyunu oynarken ergenlerin % 80'i arkadaşlarıyla bağlantı kurmak için *Facebook* gibi sosyal ağ sitelerini kullanmaktadır (Lenhart ve ark., 2011). Medya eğlencesi çocukların ev ve okul ortamlarına öylesine girmiştir ki kültür yorumcuları bu durumu çocukluğun "eğlendirilmesi (entertainization)" olarak adlandırmıştır (Gabler, 1998).

"Çocuğun yaş dönemlerine bağılı duyuşsal ve bilişsel gelişim çizgisini sürdürebilme hakkı vardır. Örneğin, medyada çok sayıda görüntü ve gerekli-gereksiz her türlü bilgi yığını ile çocuğun karşılaşması geçici hafızayı aşırı bir biçimde zorlayabilmekte, bu durum da kalıcı hafızanın yıpranmasına zemin hazırlayabilmektedir." (Kohut, 1998: I. ve II. Bölümler)dönüşümüne sebep olmak bir insan ve çocuk hakkı ihlalidir (Akt. Cem Atbaşoğlu ve ark., 1998).

Sözlü kültür ardından yazılı kültür ve ardından sesli görüntülü yazılı iletişime geçiş dönemleri de bir dünya gerçekliği, edebiyat bu türlerini etkilemekle kalmayıp bunun yanında, okuma kültürünü de etkilemektedir. Medya bu konuda okuma alışkanlığına olumsuz etkilerinin olduğu açıkça dile getirmektedir (Şirin, 2007a, 2007b).

Aksaçlıoğlu ve Yılmaz araştırmasında, ilköğretim beşinci sınıf öğrencilerinin okuma alışkanlıklarıyla bilgisayar kullanma, televizyon izleme huyları arasındaki ilişkiler gözlemlenmiş ve sonuç olarak; öğrencilerin bilgisayar kullanma, televizyon izleme etkinlikleri kitap okuma eylemlerinin önüne geçmiştir. Bilgisayar ve internete daha çok zaman ayırdıkları belirlenen öğrencilerin uzun süreli kullanımdan kaynaklı kendilerini ve okuma alışkanlıklarını etkileyeceği yok edebileceğini dile getirmektedirler.

Demirer, Yıldız ve Sünbül (2011) Elektronik medya kullanımının okuma dışında diğer belirli bilişsel becerileri de olumsuz etkileyip etkilemediği konusuna da büyük ilgi gösterilmiştir. Televizyon izlemenin ve bilgisayar oyunları oynamanın bazı dikkat becerileri üzerinde olumsuz etkileri olduğu yaygın şekilde iddia edilmiştir. Bu tür olumsuz etkilerin olup olmadığını belirlemeye çalışan çalışmalar karma bulgular vermiştir. Bazı çalışmalar medya kullanımının hiçbir etkisini bulamazken bazıları da bu tür etkiler bulduklarını iddia eder. Etkilerin farklı yaşlarda farklı olduğuna ve içeriğin (eğitim ya da eğlence) olumsuz etkiler olup olmaması açısından önemli olduğuna ilişkin kanıtlar vardır (Zimmerman ve Christakis, 2007).

İnternet ve insanların sosyal ortamlarından uzaklaşması internet erişim paketlerinin reklam kampanyalarında görülmektedir. Reklamların etkisiyle internet sözcüğünü duyan insanlar internetin bir tür eğlence aracı olduğunu düşünebilmektedir. Modern insanların en güçlü referans kaynağı kitle iletişim araçları, genellikle internetin sunduğu eğlence ve özgürleşmeyle eş anlamlı olarak insanların önüne getirilmektedir. Yazılı ve görsel basında internet bir eğlenme ve özgürleşme aracı olarak görülmektedir. Eğlence ve özgürleşme, modern insan olmanın bir getirisi olarak görülmektedir. Ancak üzerinde durulması gereken,

özgürleşmenin giderek, eğlencenin sınırsızlığını sağlayan bir araç olarak düşünölmeye başlanmasdır (Horrocs 2000) .

Düşünme becerilerine Teknolojinin ne derece fayda sağlayacağı ya da ne derece engel olduğu henüz bu noktada istintak edilememiştir. Şöyle söyleyebiliriz, akıldan hesap yapan çocukların hesap makinesi çıktığından akıldan işlemleri azaldı ve dört işlemleri yavaşladı. Düşünme, dil, matematik, el-göz koordinasyonunu isteyen tüm diğer beceriler de bu teknolojik cihazlarla birlikte önemini yitirmeye başladı. Örneklendirecek olursak, zamanla birlikte dil becerilerinin gelişiminden söz edemeyiz, hatta gerilediğini ortaya atan bir çok çalışmadan bahsedebiliriz.

Alelade insanlar ortalama olarak dakikada 450 kelime ile düşünür lakin bunun 1/3'ü yani 150 ile 175'i arasında konuşmayla kelimelere dökülebilmektedir. ABD'de S. Diego Üniversitesi bilim insanların araştırması modern yaşantımızın beynimizi gereğinden fazla zorladığını ortaya koymuştur. Bu araştırmalar neticesinde internet, televizyon ve diğer tüm organlarca duyurulan ve her gün sıradan bir insanda ortalama olarak 100 binle 500 bin arasında kelime yüklemektedir. Böylelikle saniyede 2, 3 kelime manasına gelmektedir (Çocuk Medya Kongresi Bildiriler Kitabı/1).

Kimi araştırmalarda, elektronik medyayla fazlaca ilgilenmenin, beyinde sosyal sisteme bunun yanında yaratıcılık sistemine zarar verebildiği ortaya konulmaktadır. Tekrar plansız ve daimi olarak televizyon izlemenin planlamadan ve organizasyondan yetkili ön beyin korteksi tembelleşmesi sebebiyetini destekler bir çok çalışma ortaya koymaktadırlar (Çocuk Medya Kongresi Bildiriler Kitabı/1).

Üstüne üstlük uzun süreli televizyon izlenmesinde, bilgisayar başında durmalarda beyine bağlı herhangi bir hücre yıkımı konu olduğunda, genellikle görme-işitme, dile getirme yetenekleri dahilinde yer alıp sonuç olarak gördüğünü anlamayan yeya bununla alakalı gelişmiş yorumlar yapamayan, sadece ve sadece gördüklerini tekrarlayan yetişkinler elimizde kalan tek veridir (Bölükbaş, 2003). Bu yüzden ebeveynlerin çocuklarına internet kullanımıyla ilgili iyi bir örnek olması bir takım kurallar koyması, yol gösterici bir tutum sergilemesi ve çocuklarının internet

kullanımını yakından takip etmesi doğru internet kullanımını konusunda çocuklarını bilgilendirmelerini sağlayacaktır (Şen, Sevim ve Artuç 2015).

Tuna (2015), çalışmasında internet bağımlılığı puanları ile internet kullanım amacı arasında anlamlı düzeyde bir ilişki bulunmuştur. İnterneti sadece ders ve ödev için kullanan çocukların internet bağımlılığı puanları başka amaçlar için kullanan çocukların internet bağımlılığı puanlarından anlamlı düzeyde daha düşüktür. İnterneti oyun ve sosyal medya için kullanan çocukların internet bağımlılığı puanları başka amaçlar için kullanan çocukların internet bağımlılığı puanlarından anlamlı düzeyde daha yüksektir. İnternet kullanım amacının intrnet bağımlılığı üzerinde etkisinin anlamlı olması sonucundan hareketle, teknolojik araçlara hangi amaçla yaklaştığımız o araçtan ne kadar işlevsel faydalandığımızı da ortaya koymaktadır.

Öğrenciler "ödev yapmak" bahanesiyle internete girmekte, ancak ödevden çok sohbet etmekte ya da internette çok fazla vakit geçirip derslerini ihmal etmekte. Yanlış internet kullanımının çocukların okul başarısını daha da olumsuz yönde etkilemektedir. Ödev veya ders amacıyla internette dolaşmaya başlayan çocukların linklerin yönlendirmesiyle adeta zehirlendikleri söylenebilir.

2.2 Problemlı İnternet Kullanımı ile İlgili Araştırmalar

2.2.1 Yurtiçinde Yapılan Araştırmalar

Teknolojinin hızlı değişimi, internet kullanımında da ciddi artışlara yol açmıştır.

Araştırmalara göre üniversite öğrencilerinin aşırı internet kullanımıyla ilgili problemler geliştirmeye daha eğilimli olmalarında,

- buldukları yaş aralığı (16-24 yaş) ,
- eğitim düzeyleri (TÜİK, 2010) ,
- üniversite yerleşkelerindeki hızlı ve kolay internet erişimi,
- buldukları gelişimsel dönem (Ceyhan, Ceyhan ve Gürcan 2007).

- ve interneti yalnızlık, kaygı, depresyondan uzaklaşmak için kurtuluş olarak görmeleri (Beard ve Wolf 2001) , etkili olmaktadır.

Gürçay ve Kümbül (2001), internet www.internetanketi.8m.com adresi aracılığıyla 267 kişi üzerinde uygulanan “İnternetin Sosyal ve Psikolojik etkileri: internetin Sosyal İzolasyon Yaratan Bir Bağımlılık mı” konulu araştırmalarında, internet bağımlılığı artışına bağlı olarak bu bağımlılığın, internetin kullanımındaki önceliklerin değişebildiği gazete okuma, dergi okumaya chat yapmaya kadar internet kullanımının kötü alışkanlıklar (alkol, kumar vs.) gibi algılanmadığını ortaya koymuşlardır.

Deryakulu ve Eşgi (2001), Ankara'nın 3 merkez ilçesinde 60 internet kafede 80 kullanıcı üzerinde yapılan “İnternet Kafelerin Ortam ve Kullanıcı Profili – Eğitimde internet Kullanımına ilişkin Kullanıcı Görüşleri” konulu araştırmalarında, internet kafelerin fiziksel ortamlarının yetersiz olduğunu, hukuki altyapının yetersiz olduğunu, internetin daha çok internet kafelerde kullanıldığını, internet kafelerin bireylerin internet ve bilgisayar kullanımını artırdığını ortaya koymuşlardır.

Özmenler (2001), yaşadığı deneyimde lise öğrencisi ergenin evdeki bilgisayara internet bağlantısı sağladıktan sonra belirgin derecede artan bilgisayar ve internet kullanımı ile bunların ardından görülen ders başarısızlığı dikkati çekmektedir. Diğer bir olgu ise belirgin sosyal ve mesleki işlev bozukluğuna yol açmamakla birlikte kısa süreli olsa hemen her gece önlenemez internet kullanımı isteği ve ertesi güne sarkan yorgunluk hissi karakterizedir.

Baran ve diğerleri (2001), Ankara'daki 7 farklı üniversitede 570 akademisyen üzerinde yaptıkları “ İnternet Kullanıcılarının Sosyo-Demografik Özellikleri Üzerine Bir Çalışma: Ankara'daki Akademisyenler Üzerine Bir çalışma” konulu araştırmada; bileşim ve iletişim toplumun neresinde olduğuna bakıldığında; toplum olarak henüz bu işin başlarında olduğu, üniversiteye akademisyen olarak yeni giren gençlerin, bileşim teknolojisi ürünlerini kullanmada daha bilgili, yetenekli ve becerikli olmalarının internetin kullanım alanının daha da genişleteceği sonucuna ulaşmışlardır.

Bakay (2001), öğrencilerin internet kullanma koşullarını belirlemek amacı ile İzmir’ de 166 lisede toplam 1352 öğrenciye anket uygulamıştır ve araştırmaya katılan öğrencilerin çoğunluğunun (%54.7) bilgisayarının bulunduğunu ve internet bağlantısına (%45.5) sahip olduklarını belirlemiştir. Öğrencilerin interneti çoğunlukla oyun oynama ve chat yapma amacı ile kullandıkları (%58) , araştırma yapma ve ödev hazırlama için daha az (%13.9) kullandıklarını saptamıştır. Gençlerin internete büyük bir ilgisi olduğu buna karşın, ebeveynler, öğretmenler ve okul idarecilerinin duyarsız bir tutum sergiledikleri görülmüştür.

Baran ve Kuloğlu (2001), internet kafelerdeki internet kullanımı ve sanal sosyal ilişkileri açıklamak amacı ile Ankara’ nın orta ve orta üstü sosyo-ekonomik düzeyindeki semtlerde 23 internet kafede 245 internet kullanıcısı ile yaptıkları görüşmede; gençlerin internet Cafeleri eğlence, zaman geçirme ve arkadaşları ile bir araya geldikleri bir mekan olarak gördüklerini belirlemiştir. Kullanıcıların kendilerini internet bağımlısı olarak görmedikleri ve internetin sosyal izolasyona neden olmadığını düşüncesine sahip oldukları bulunmuştur.

Bayraktar (2001), K.K.T.C. Lefkoşa ilçesi sınırları içindeki Mili Eğitim Bakanlığı’ na bağlı okullarda öğrenim gören 12-17 yaş arası 343 kız ve 343 erkek olmak üzere toplam 686 ergen üzerinde yaptığı çalışmada; ergenlerin internet kullanma durumları ve kullanma durumlarının saldırganlık, depresyon ve internetteki chat ile olan ilişkisini belirlemiştir. İnternet kullanımına etki eden en önemli faktörlerin cinsiyet ve sosyoekonomik düzey olduğu, 12-14 yaş grubunda olan ergenlerin daha çok ödev amaçlı, 15- 17 yaş grubunda olanların ise daha çok webde gezinme amacı ile interneti kullandıkları saptanmıştır. Erkek kullanıcılar mp3, oyun, pornografi, spor, siyasi ve bilimsel içerikli siteleri daha fazla ziyaret ederlerken, kız kullanıcıların chat, ders ve alışveriş sitelerini daha çok ziyaret ettikleri görülmüştür..

Ayaroğlu (2002), kızı ve erkek üniversite öğrencilerinin internet kullanımları ve yalnızlık düzeyleri arasındaki ilişkiyi incelemek amacı ile Bilkent Üniversitesi’ nde 385 (214 kız ve 171 erkek) öğrenciye anket formu ve UCLA yalnızlık ölçeğini uygulamıştır. Erkek öğrencilerin kız öğrencilere kıyasla, webde gezinme ve dosya transferi yapma alanlarına daha fazla zaman ayırdıkları belirlenmiştir. Kız

öğrencilerin ise daha çok internet kullanımının akademik başarılarını olumlu, buna karşın ekonomik durumlarını olumsuz etkilediği saptanmıştır.

Küçük' ün (2002), Anadolu Üniversitesi 'nde çalışan toplam 295 akademik personelin interneti araştırma amacı ile kullanma durumlarını belirlemek için yürüttüğü çalışmada; akademisyenlerin çoğunlukla interneti her gün kullandıkları ve interneti kullanma konusunda kendilerine güvendikleri belirlenmiştir. En çok elektronik posta ve web kaynaklarını kullandıkları ve interneti çoğunlukla araştırma amacı ile her gün veya haftada birkaç kez kullanmakta oldukları bulunmuştur.

Taşpınar ve Gümüş (2003), Elazığ, Diyarbakır, Malatya, Bingöl, Adıyaman' da toplam 2748 kişi ile yaptığı görüşmede; katılımcıların internete bağlanmasının en önemli nedeninin teknolojiye merak olduğunu belirlemişlerdir. Bunu, güncel yaşamdaki işlemlerin internetten gerçekleştirilmesi (banka, sınav sonucu, fatura işlemleri vs.) izlemektedir. İnternet kafe kullanıcılarının internet kullanmaya başladıktan sonra yaşamlarındaki değişiklikleri bilgiye çok kolay erişebilme (%29.4) , düşüncelerini ve ilgi alanlarını paylaşan bireylerle iletişim kurabilme (% 29.4) ve farklı görüşlere sahip bireylerle tanışabilme (%18.9) olarak belirlenmiştir. Katılımcılar internetin bireysel öğrenmeye ve yabancı dil öğrenimine katkı sağladığı ve kolaylaştırdığını, internetin okul yaşamında öğrencilere yardımcı olduğunu düşünmektedirler.

"Aydoğdu (2003), 18-24 yaş grubundaki gençlerin televizyon ve bilgisayardan (internetten) psiko-sosyal yönden etkilenme durumlarını ortaya koymak amacı ile 250 kişi ile görüşmüştür. 219 anketin değerlendirildiği çalışmada; bireylerin televizyon ve bilgisayardan daha çok eğitim ve kültür amaçlı yararlandıkları belirlenmiştir. Bireylerin bilgisayardan daha çok bilimsel konulara erişmek amacı ile yararlandıkları, buna karşın televizyon programlarından olumsuz yönde etkilendikleri bulunmuştur".

Gürol ve Sevindik (2003), Elazığ ilinde 26 internet kafede 336 kişi ile görüşmüşlerdir. İnternet kullanıcılarının 15-24 yaş grubunda oldukları, genel olarak lise öğrencilerinin ve düşük gelir grubundaki bireylerin internet kafeleri ziyaret

ettiklerini belirlemişlerdir. İnternet kafe kullanıcılarının, internette belirgin bir tutum sergilemeden, interneti amaçsızca kullandıklarını saptamışlardır.

Oral (2004), öğretmen adaylarının internet kullanma durumları, internete yönelik tutumları ve branşlarına göre internet kullanma amaçlarını belirlemek amacı ile Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi' ne devam eden 421 öğretmen adayının interneti en çok araştırma ve ödev yapma amacı ile kullandıklarını belirlemiştir. Profon GFK araştırma şirketi tarafından Türkiye' de toplam 20 ili kapsayan (Anonim, <http://www.hersey.net.com/teknohaber/?id=1711>, 03.11 2012) 15 yaş ve üstü yaklaşık 1300 kişi ile yapılan çalışmada; bireylerin yalnızca % 20'sinin bilgisayar kullandıkları belirlenmiştir. İnternetin ise yalnızca % 13 oranında kullanıldığını ortaya koyan araştırmaya göre; kullanıcılar en çok internet kafelerden erişim sağlamaktadırlar. Evlerinde internete girenlerin oranı %41.12 iken, internet kafelerde interneti kullananların oranı %44 olarak bulunmuştur. Kullanıcıların %73'ünü erkekler ve 18-24 yaş grubundaki bireylerin oluşturduğu, internet kullanımının artması ile birlikte gazete okuma, televizyon izleme ve radyo dinleme alışkanlıklarının azaldığı da saptanmıştır.

Hazer vd. (2005), Ankara Hacetepe Üniversitesi' ndeki toplam 308 akademik, idari ve hastane personeli üzerinde yürüttükleri çalışmada, bilgisayar kullanımının evde zaman kullanımına etkisini amaçlamaktadır. Evde bilgisayar kullanımının ev içi faaliyetleri için ayrılan zamanı etkilediğini, tek başına geçen zamanın arttığını ve bu doğrultuda bilgisayar kullanımının sosyal izolasyona yol açtığını belirlemişlerdir.

ODTÜ Sosyoloji Bölümü koordinatörlüğünde gençlerin internete olan yaklaşımını, kullanırken karşılaştıkları sorunlar ve bu sorunların çözümüne ilişkin öneriler sunmak amacı ile Ankara' da 15-18 yaş gruplarındaki ergen gruptan 40 öğrenci ile görüşmüştür. Çalıştay 40 öğrenci ile 3 grup halinde moderatör ve raportör eşliğinde 40 dakikada gerçekleştirilmiştir. Araştırmada internetin olumlu kullanımında ailenin eğitim düzeyinin önemine dikkat çekilmektedir. Gençler internetin zaman ve mekan kısıtlamalarını ortadan kaldırmasını ve kolay yoldan bilgi edinmeyi sağlamasını olumlu etki olarak değerlendirirken, satanizm gibi olaylar

nedeni ile internetin bireysel ve toplumsal gelişime olumsuz etki yapabileceğini belirtmişlerdir (Demir 2006).

Kurtaran (2008), 14-19 yaş aralığında lise öğrencileri üzerinde yalnızlık, depresyon ve benlik saygısı değişkenlerinin internet bağımlılığını yordamadaki katkılarını belirlemeyi amaçlamıştır. Araştırma sonucunda, internet bağımlılığını, benlik saygısının negatif yönde, yalnızlığın ise pozitif yönde anlamlı bir şekilde yordadığı, tespit edilmiştir.

İşman ve Gürgün (2008), özel okullarda öğrenim gören ilköğretim öğrencilerinin internete yönelik tutum ve düşünceleri konulu çalışmaları kapsamında ilköğretim 4, 5, 6, 7 ve 8. sınıf öğrencilerinden 124'ü erkek (%54,6), 103'ü kız (%45,4) olmak üzere 227 öğrenci ile çalışmışlardır. Öğrencilerin öğrenim gördükleri sınıfların ve interneti kullanma sıklıklarının internete yönelik düşünceleri ve internet kullanımı bilgi düzeyleri üzerindeki etkileri araştırıldığında gruplar arasında anlamlı farklılıklar olduğu belirlenmiştir. Ayrıca bilgisayar ve internet eğitimi alan ve almayan öğrencilerin internete yönelik düşüncelerinde farklı sonuçlar ortaya çıkmıştır. Öğrencilerin bilgi, tutum ve düşüncelerinde cinsiyete göre farklılıklar görülmüştür.

Balcı ve Gülnar (2009), İskender ve Akin (2009), sosyal öz-yeterlilik, akademik kontrol odağı ve internet bağımlılığı çalışmalarında internet bağımlılığı, sosyal öz yeterlilik ve akademik kontrol odağı arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Anket paketi, Çevrimiçi Biliş Ölçeği, Akademik Kontrol Odağı Ölçeği ve algılanan Sosyal Öz Yeterlilik Ölçeğini içerecek şekilde, katılımcı olarak 311 üniversite öğrencisine uygulanmıştır. Sonuç olarak, araştırmadan elde edilen bulgular, sosyal öz yeterliliğin ve akademik dış kontrol odağının, internet bağımlılığını doğrudan etkilediğini göstermiştir. Sosyal öz yeterliliği ve akademik kontrol odağı düşük olan öğrencilerin, internet bağımlılığına meyillerinin daha yüksek olduğu görülmüştür. Mevcut bulgular, sosyal öz yeterlilik, akademik dış kontrol odağı ve internet bağımlılığı arasındaki ilişkiyi, daha fazla anlamamızı sağlamıştır.

Kayri ve Günüş (2009), yaptıkları araştırmada üniversite öğrencilerin % 12'sinin internet bağımlısı olduğunu tespit etmiştir. Günüş (2009), 14-21 yaş

arasında olan kişilerle yaptığı çalışmada araştırmaya katılanların %10'unda internet bağımlılığının görüldüğünü ve %26'sında bağımlılık için risk altında olduğunu bildirmiştir. Cömert ve Ögel (2009), İstanbul da lise öğrencileri arasında internet/bilgisayar bağımlılığının yaygınlığını %4.5 olarak ortaya çıkarmıştır. Sevindik (2011), üniversite öğrencilerinin %15'inde problemlili internet kullanımı davranışının olduğunu belirlemiştir. Alaçam (2012), üniversite öğrencilerinde internet bağımlılığının %2, riskli internet kullanımının %21 olduğunu bulmuştur. Üçkardeş (2010), üniversite öğrencileri arasında internet bağımlılığının %0.6 ve riskli internet kullanımının %8 oranlarında olduğunu gözlemlemiştir.

Canan ve arkadaşları (2010), Üniversite öğrencilerinde internet bağımlılığı, disosiyatif belirtiler ve sosyodemografik özellikler arasındaki ilişki belirlemeye yönelik çalışmasında 18 ve 27 yaş arasındaki 1034 öğrenci arasında yapılmıştır. Çalışmanın anlaşılmasının sağlanması amacıyla öncelikle bir terimin açıklaması yapılmış, kelime anlamı ile bir şey ile başka bir şeyin arasındaki ilişkiyi ortadan kaldırmak disosiyasyon olarak açıklanmıştır.

Psikiyatride disosiasyon, bilişin, duygulanımın, davranışın, duyumun ve kimliğin normal entegrasyonun da bozulmayı ifade eder. Gündüz hayal kurma, dikkatte geçici dağınıklar ve de javu fenomenleri gibi sık karşılaşılan deneyimlerden, düşünceleri, hisleri, anıları ve fiilleri tutarlı bir bilinçlilik düzeyinde entegre etmede başarısızlık gibi patolojik durumlara kadar giden, geniş bir yelpazeyi içerir. Disosiasyon fenomeninin asıl doğası ile ilgili çelişkiler devam etmektedir. Bir savunma mekanizması olarak görülebileceği gibi (çatışmanın farkına varılmasının tetiklediği aktif bir strateji) ; bilgiyi içselleştirme sürecindeki bir sorun olarak da değerlendirilebilir (yoğun uyarılma veya seçici odaklanma eksikliği nedeniyle entegrasyonda bozulma) . Bu çalışmada erkek öğrencilerin % 12, 6 ve kız öğrencilerin % 5, 5'nin internet bağımlısı olduğu saptanmıştır. Aşırı internet kullanımı ile disosiasyon arasında yüksek düzeyde ilişki belirlenmiştir (Sarıkaya 2011).

"Doğuer ve ark. (2011), eğitim amaçlı internet kullanımını öğrencilerin, rahatlıkla kullanmayı tercih ettikleri, basit bir şekilde ve etkili olarak kullanılabilen

ve bu çalışmadaki katılımcıların % 80'i tarafından tercih edilen, internetteki arama motorları gibi bir takım alanlar vardır. Öğrenciler, bilgi paylaşımı ve okul ile ilgili konular hakkında konuşmak amacıyla, sosyal paylaşım sitelerini kullandıklarını belirttiler. Ayrıca, internetin, bilgi kaynaklarına ulaşmak, gerekli belgeleri, resimleri vb. yüklemek için en basit araç olduğunu bildirmişlerdir. Bunun yanı sıra, katılımcılar, e-sözlüklerin, e-ansiklopedilerin ve çeviri araçlarının, ödevlerini ve projelerini yazmak amacıyla, yardımcı olduklarını belirtmişlerdir".

Odacı ve Kalkan (2010), sorunlu internet kullanımı, yalnızlık ve genç yetişkin üniversite öğrencilerinde duygusal ilişki kurma korkusu araştırma sonuçları göstermektedir ki, öğrencilerin internet kullanma süreci ve internet kullanmadıkları zaman nasıl hissettikleri arasında önemli bir ilişki vardır. İnternette ne olduğu hakkında takıntılı fikirlere sahip olan ve internet üzerinde fanteziler ve hayaller geliştiren bireyler, Golberg tarafından 1997'de geliştirilen, DSM-IV' adapte edilmiş tanı ölçeğine göre (diagnostic scale adapted according to the DSM-IV) sınıflandırılarak tanımlanmışlardır. Sorunlu internet kullanıcılarının, çevrimiçi olmadıkları zamanlarda, kendilerini kötü hissetmeleri beklenmektedir. Fakat bireylerin, iş ya da eğitim amaçlı internet kullanma eğilimleri bu çalışmada, inceleme alanı dışında bırakılmıştır(Golberg 1997, Öztürk ve arkadaşları 2007).

Esen (2010), 15-17 yaş aralığındaki lise öğrencilerinin akran baskısı ve algılanan sosyal destek değişkenlerinin internet bağımlılığını yordama gücünü incelediği çalışmasında akran baskısının, internet bağımlılığını pozitif yönde anlamlı olarak yordadığını, algılanan aile ve öğretmen desteğinin ise negatif yönde anlamlı olarak yordadığını; bu üç değişkenin birlikte internet bağımlılığının %3'ünü açıkladığını ifade etmiştir. Bu çalışmanın sonucu göstermektedir ki, problemlili internet kullanım arttıkça, akademik öz yeterlilik düşmektedir. Buna ek olarak, akademik erteleme ve sorunlu internet kullanım arasında, önemli bir korelasyon (ilişki) görülmemiştir. Bu bulgular, akademik öz yeterlilik, akademik erteleme ve sorunlu internet kullanımı arasındaki ilişkiyi açıklığa kavuşturmuştur.

Çuhadar (2011), Türkiye'de ki hizmet öncesi öğretmenlerde ki sosyal etkileşim anksiyetesinin ve problemlili internet kullanımının keşfi bu çalışmada,

hizmet öncesi öğretmenlerdeki sosyal etkileşim anksiyetesi ve sorunlu internet kullanımı arasındaki ilişki araştırıldı. Katılımcılar, Türk Devlet Üniversiteleri'nde, öğretmen eğitim programlarına katılan (Eğitim Fakülteleri'nde okuyan), 1235 öğrenciden oluşmaktadır. Bu çalışmaya göre, hizmet öncesi öğretmenlerde, orta derecede sorunlu internet kullanımı olduğu bulunmuştur. Erkek öğrencilerde, sorunlu internet kullanım oranı, bayan öğrencilere kıyasla, çok daha yüksektir. İnternette harcanan zaman arttıkça, bununla orantılı olarak, sorunlu internet kullanma oranı da artmaktadır. Ayrıca, sorunlu internet kullanma oranı, bölümden bölüme önemli değişiklikler göstermektedir. Bir de, sorunlu internet kullanma sorunu olduğu varsayılan kişilerde, sosyal etkileşim anksiyetesi ve sorunlu internet kullanımı arasında önemli bir ilişki olduğu ve sosyal etkileşim anksiyetesinin, sorunlu internet kullanımına zemin hazırladığı bulunmuştur.

Bu bağlamda, Ceyhan ve arkadaşları (2007), sorunlu internet kullanma ölçeğinin, internet bağımlılığına bir tanı koymak amaçlı olmadığını sadece sağlıklı ve sağlıksız internet kullanma oranını ölçme amaçlı olduğunu belirtmiştir. Buna ek olarak, bu ölçekteki yüksek skorların, bireylerin günlük hayatlarını devam ettirmede önemli sorunlar yaratabileceği ve bağımlı olma eğilimlerini yükseltebileceği vurgulanmıştır.

Odacı (2012), ergen Üniversite Öğrencilerinde Sorunlu İnternet Kullanımı Değişkenleri olarak “Akademik Öz Yeterlilik” ve “Risk Alma Davranışları” bu çalışmadan elde edilen bulgular, risk alma ve akademik öz yeterlilikle birlikte sorunlu internet kullanım korelasyon araştırması, sorunlu internet kullanımının risk alma ile pozitif ilişki içerisinde ve önemli ölçüde, akademik öz-yeterlilik ile negatif ilişki içerisinde olduğu yönündedir. Ayrıca, risk alma ve akademik öz yeterlilik olgularının, sorunlu internet kullanımında çok önemli bir rol sahip oldukları belirlenmiştir(Ceyhan, 2011). Çalışma ayrıca, problemlı internet kullanımında cinsiyet etkisini belirlemiştir. Bulgular, problemlı internet kullanımının cinsiyete göre değişiklik gösterdiğini doğrulamıştır. Erkek öğrenciler, kız öğrencilere göre, daha yüksek problemlı internet kullanım skoruna sahiptirler. Literatürde ki bazı çalışmalar, bu bulguları destekler niteliktedir(Ceyhan, Ceyhan 2009).

Diril (2011), tarafından yapılan çalışmada bilişsel esneklik düzeyi ile öfke düzeyi ve öfke ifade tarzları arasındaki ilişki ve bilişsel esneklik puanlarının cinsiyet, sınıf düzeyi, anne-baba eğitim düzeyi ve sosyo-ekonomik düzey gibi sosyodemografik değişkenlere göre değişip değişmediği incelenmiştir. Araştırmanın örneklemini lise 9, 10, 11 ve 12. sınıflara devam eden 447 erkek, 553 kız olmak üzere toplam 1000 öğrenci oluşturmuştur. Araştırmada, tüm grupta bilişsel esneklik puanları ile SÖÖİTÖ alt ölçeklerinden sürekli öfke, öfke içte ve öfke dışta arasında negatif yönde anlamlı ilişkiler bulunurken, öfke kontrolü alt ölçeği arasında pozitif yönde anlamlı ilişkiler bulunmuştur.

Öztürk (2012), yılında ilköğretim okullarında görev yapan öğretmenlerin, öfke nedenlerine ilişkin görüşlerini, öfkelerini ifade etme biçimlerini ve öfke yönetimi stratejilerini saptamak amacıyla yapmış olduğu çalışmaya Elazığ ilinde bulunan 702 öğretmen katılmıştır. Araştırma sonuçlarına göre öğretmenlerin öfke nedenleri ve ifade biçimlerine ilişkin görüşleri arasında kıdem değişkenine göre anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Anlamlı farklılığın cinsiyet, branş ve mezun olunan okul değişkenlerinde olduğu tespit edilmiştir. Elde edilen sonuçlara göre öfkenin eğitimde de sürekli karşımıza çıktığı, öğretmenlerin öfkelerinin farkında oldukları ve öfke yönetimi açısından kıdem ile paralel doğrultuda bir ilişki olduğu görülmüştür.

Ayas (2012), internet bağımlılığı düzeyi ile bilgisayar oyun bağımlılığı düzeyi arasında pozitif yönlü, yüksek düzeyde anlamlı bir ilişki olduğunu, utangaçlıkla internet ve bilgisayar oyun bağımlılığı arasında pozitif yönde bir ilişki olduğunu tespit etmiştir.

Sırakaya ve Seferoğlu (2013), problemlerli internet kullanıcılarının incelenmesinde araştırma sonuçlarına göre öğretmen adaylarının, erkek öğretmen adaylarının kadınlara göre, bilgisayar sahibi olanların olmayanlara göre, problemlerli internet kullanımına daha fazla yatkın oldukları anlaşılmıştır öğretmen adayları arasında ayrıca interneti ne zamandan beridir kullandığına göre anlamlı bir farklılık görülmezken, günlük internet kullanım süresine göre anlamlı farklılıklar tespit edilmiştir.

Balcı, Arsal Gölcü ve Öcalan (2013), üniversite öğrencileri arasındaki internet kullanım alışkanlıklarını belirlemek amacıyla yaptığı çalışmada Selçuk üniversitesi'nden seçilen 440 öğrenci üzerinde yürütülen saha araştırması sonucunda; erkekler kadınlara göre günlük daha uzun süre internette kalmaktadırlar. Haber ve bilgiye ulaşma isteği, dünyada yaşanan gelişmeleri ve yenilikleri takip etme arzusu insanları internet kullanmaya yönelten en önemli nedenler arasında ilk sırada yer almaktadır. Üniversite öğrencilerinin günlük kullanım süresi arttıkça; internet bağımlılık düzeyinde de bir artış yaşanmaktadır.

Karakoç ve Taydaş (2013), bir serbest zaman etkinliği olarak üniversite öğrencilerinin internet kullanımı ile yalnızlık arasındaki ilişki incelenmiş cumhuriyet üniversitesinde yapılan çalışmada iletişim araçlarının en yenisi interneti kullanmak öğrenciler için günlük yaşamdaki sıradan bir faaliyet halini almıştır. Hatta bazıları için gerçek mekanlardan öte sanal dünya daha öne çıkar duruma gelmiştir. Sesli, görüntülü iletişime imkan sağlaması, her geçen gün internet özelliğini barındıran yeni teknolojik cihazların çıkması, internetin etkisini arttıracakları düşünülmektedir. Bu artışın ise; sanal dünyaya hapsolan, sanal dünyada istediği kişi olabilen, sosyal paylaşım ağlarında arkadaş yoğunluğuna sahip ancak gerçekte yalnız bireyleri ortaya çıkaracağı düşünülmektedir.

Zorbaz ve Tuzgöl Dost (2013), lise öğrencilerinin problemleri internet kullanımının cinsiyet, sosyal kaygı ve akran ilişkilerine göre incelenmesi amacıyla yapılan çalışmada erkek lise öğrencilerinin problemleri internet kullanımı düzeylerinin kadın lise öğrencilerinininkinden daha yüksek olduğunu göstermiştir. Hiyerarşik regresyon analizi sonuçlarına göre, lise öğrencilerinin problemleri internet kullanımında sosyal kaygı değişkeninin alt boyutlarından "Olumsuz Değerlendirilme Korkusu" ve "Genel Durumlarda Sosyal Kaçınma" ve "Genel Durumlar-da Huzursuzluk Duyma" boyutlarının önemli oranda etkili olduğu (% 22), ayrıca bu boyutlar kontrol edildiğinde akran ilişkileri değişkeninin alt boyutlarından "Kendini Açma" ve "Sadakat" boyutlarının da anlamlı derecede (% 6) katkı sağladığı bulunmuştur.

Demirci Güler , Kaya ve Uzun (2014), fen bilimleri öğretmenlerinin öğretimde internet kullanımına ilişkin görüşlerine ilişkin çalışmasında fen bilimleri öğretmenlerinin interneti daha çok bilgi edinme, araştırma yapma ve iletişim kurma amacıyla kullandıklarını, fen bilimleri öğretiminde en çok fenokulu.net ve eba.gov.tr adresli web sitelerinden haberdar oldukları, internetin, öğrencilerin öğrenme düzeylerini olumlu yönde etkilediğine yönelik görüş bildirdiklerini göstermiştir. Ayrıca öğretmenler, internet hızının yavaş olması ve içeriklerin ücretli ya da yetersiz olmasını en çok karşılaştıkları sorunlar arasında göstermişlerdir.

Eroğlu ve Güler (2015), koşullu öz-değer, riskli internet davranışlarla ve siber zorbalık/mağduriyet arasındaki ilişkinin incelenmesinde riskli internet davranışlarının siber zorbalık ve mağduriyete yol açtığını ortaya koymuştur. Bu sonuç beklenen bir sonuç olarak değerlendirilebilir. Bireyin internette tanımadığı kişilerle iletişim kurması, onlarla kişisel bilgilerini ve resimlerini paylaşması, internette çeşitli sanal ortamlara erişimi sağlayan kullanıcı şifresini başkalarıyla paylaşmasının onu siber zorbalıkla ilişkili davranışlar açısından risk altında bırakmaktadır.

Gezerşen, Sevim ve Artuç (2015), ilköğretim çağındaki çocukların internet kullanımının ebeveyn görüşleri doğrultusunda değerlendirilmesini amaçlayan çalışmalarında ebeveynlerin çoğunun evlerinde internet kullandığını ifade ettiği az bir bölümünü çocuğunun ev dışında internet kullandığını belirttiği, en yüksek oranla çocuğunun günde 1 saatten az internet kullandığını ifade ettiği, çoğunun çocuğunun internette neler yaptığını denetlediğini belirttiği, en yüksek oranla çocuğunun interneti en çok derslerini araştırmak veya oyun oynamak amacıyla kullanıldığını ifade ettiği, konuyla ilgili ebeveyn görüşlerinin dağılımına çocuğun cinsiyeti açısından bakıldığında da kız çocukların en çok derslerini araştırmak, erkek çocukların ise en çok oynamak için interneti kullandığı tespit edilmiştir.

2.2.2 Yurt Dışında Yapılmış Araştırmalar

Günümüzde bilgisayar ve internetten faydalanarak haberleşme ve teknolojik gelişmeleri takip etme gibi olumlu sonuçlar alınabildiği gibi, özellikle gençlerin ve çocukların zararlı sitelere girmesi ve insanları sosyal hayattan uzaklaştırması gibi olumsuz sonuçlara da sebep olabilmektedir.

Bu bağlamda bireyler internete bağlanma süresi açısından incelendiğinde internet bağımlısı olarak değerlendirdikleri kişilerin internete bağlı kalma sürelerinin Eijnden ve arkadaşları (2008) tarafından haftada 9 saat, Yang ve Tung (2007) süreyi haftada 21 saat ve Youngise haftada ortalama 39 saat olarak bildirilmiştir.

Kathleen Scherer (1997), Austin'deki Texas üniversitesinde 531 öğrenci üzerinde yaptığı araştırmayı haftada en az bir kere bağlanan 381 öğrenci ile devam ettirmiştir. Deneklere sorulan 10 sorudan en az üçünü olumlu yanıtlayan 49 kişi (%13) bağımlı olarak kabul edilmiş, onların haftada ortalama 11 saat bağlı oldukları, diğerlerinin ise haftada ortalama 8 saat internete bağlandıkları belirlenmiştir. (Holmes 1997)

Morahan – Martin ve Schumacher (1997), 277 kolej öğrencisinde patolojik internet kullanımı (PİK) olarak adlandırdıkları davranışı incelemişlerdir. Bağımlı olarak değerlendirilen kullanıcılar haftada ortalama 8, 48 saat internete bağlı kalmaktadırlar. Ayrıca bu kişiler UCLA yalnızlık ölçeğine göre daha yalnız kişiler olarak bulunmuşlardır (Griffiths 1999) .

Chien Chou, Ming-Chun Hsiao (2000) Tayvan'da 12 üniversite ve kolejdaki 910 geçerli sonuç veren öğrenci üzerinde yaptıkları araştırmada Brenner'in "İnternet Related Addictive Behavior Inventory"IRABI doğru yanlış tipindeki ölçeğini 4'lü likerte çevirerek adapte etmişler, Young'ın 9 adet internet bağımlılık sorusunu da D/Y şeklinde ikinci bölümde kullanmışlardır. Ölçekten en yüksek puanı alan %'lük (110 ve üstü) dilimdekiler ve soru listesinde beş ve daha fazla evet yanıtı verenler seçilerek toplam 54 kişi (%6) bağımlı olarak belirlenmiştir. Diğer grubun internet kullanım oranı haftada 20-25 saat iken, diğerlerinin 5-10 saat kullandıkları belirlenmiştir.

"Jennings (2000) 4 ve 6. Sınıflardaki 250 öğrenci üzerinde yaptığı "Bilgi Toplumunda Çocuklar, Aileler ve Okullar" konulu araştırmasında bilgisayar sahibi olmanın okul dışında bilgisayar kullanımında önemli bir yeri olduğunu, bilgisayara sahip olan öğrencilerin teknoloji hakkında daha bilgili oldukları sonucuna ulaşmıştır".

"Panepinto (1998) , 18 yaşın altında çocukları olan ve çocukları internet kullanıcısı olan aileler görüşerek yaptığı "Sosyal Problemlerin Yapısı" konulu, araştırmasında internet kullanımının ahlaki yozlaşmaya yol açmadığı sonucuna ulaşmıştır".

Chiba Üniversitesi' nde 25 bin büro çalışanı üzerinde yapılan çalışmada (1997) (Bila 2001); günlük bilgisayar kullanım süresinin, çalışanların fiziksel, zihinsel ve uykuya bağlı hastalıkların başlamasında etkili olduğu belirlenmiştir. Ayrıca ev kullanıcılarının bilgisayar, internet, oyun ve sakıncalı sitelerin olumsuz etkilerinden daha fazla etkilendikleri de saptanmıştır. Croxall ve Cummings' ın (2000), New Mecsico' da aile ve tüketici bilimleri eğitimi veren öğretmenlerin (267 kişi) işyerinde ve evde bilgisayar kullanma durumlarını ve internete bağlanma yollarını belirlemek amacı ile yürüttükleri çalışmada; sınıflarda öğretmenlerin % 74' ünün en az bir bilgisayara sahip olduklarını ve % 78' inin evinde kendi bilgisayarlarının bulunduğunu belirlemişlerdir. Öğretmenlerin büyük çoğunluğunun (%87) evinde haftada en az bir kez bilgisayar kullandıkları, aile ve tüketici bilimleri eğitimi verilen sınıflarda bilgisayarın en sık beslenme alanında kullanıldığı saptanmıştır (%57). Bunu, çoğunlukla çocuk gelişimi ve eğitimi (%31.3), kişisel ilgiler ve hobiler (%12.5), tekstil ve giyim (%8.6) ile tüketici eğitiminin (%7.8) izlediği belirlenmiştir.

Manley *et al* (1999), Amerikan Aile ve Tüketici Bilimleri Topluluğu Georgia şubesindeki uzmanlar internet kullanımını belirlemek amacı ile yaklaşık 400 üye üzerinde çalışma yapmışlardır. Yalnızca 111 anketin değerlendirilebildiği bu çalışmada, katılımcıların büyük çoğunluğunun internet (%81.8) ve elektronik posta sisteminden yararlandıkları (%77.3), interneti ise çoğunlukla araştırma yapma (%75.5), ürün ve hizmetler hakkında bilgi alma (%68.2), haber, hava durumu ve

güncel olayları izleme (%68.2), eğitim (%66.4), bilgi alma (%74.5), iletişim (%65.5) ve araştırma sayfalarında sörf (%55.5) yapma amacı ile kullandıkları belirlenmiştir.

Amerika Birleşik Devletleri' nde Ulusal Okullar Vakfı' nın (NSCF) (2000) internetin çocukların yaşamlarındaki etkilerini belirlemek amacı ile Microsoft' un desteği ile yürüttüğü çalışmada; ülkede rasgele seçilen 2-17 ve 9-17 yaş grubu çocuklara sahip hane halklarının yaklaşık yarısında (%49) en az bir çocuğun internet kullandığı, çocukların evde internete bağlanması için bilgisayar satın almada en önemli faktörün ebeveynlerin eğitim düzeyi olduğu bulunmuştur. İnternet kullanımı ile birlikte çocukların günlük aktivitelerinin azaldığı, bazı sosyal faaliyetlerden uzaklaştıkları belirlenmiştir. Kızlar interneti çoğunlukla eğitim, elektronik posta ve chat amaçlı kullanırlarken; erkeklerin interneti daha çok eğlence ve oyun oynama amaçlı kullandıkları saptanmıştır. Ayrıca ebeveynlerin çocukların yaşamlarında interneti olumlu bir güç olarak gördükleri ve aile içinde öğrenme ve iletişim için güçlü bir araç olarak değerlendirdikleri belirlenmiştir.

Keys (2001), Kanada' da toplum yaşam merkezindeki 50 yaş ve üstü bireylerin internet kullanma durumlarını belirlemek amacı ile toplam 17 kişi ile yürüttüğü çalışmada, bireylerin çoğunlukla interneti (%70) arkadaşları ve aileleri ile iletişim kurma, sağlık hizmetlerine ilişkin bilgilere erişme, finansal bilgileri (%44) ve politik haberleri izleme (%36), oyun oynama (%32) ve alışveriş yapma (%12) amacı ile kullandıklarını belirlemiştir. İnterneti haber, hava durumu hakkında bilgi edinme amacı ile kullanan sadece bir yaşlı birey olduğunu bulmuştur.

Nachmics ve arkadaşları (2001), İsrail Tel Aviv' de bulunan liselerdeki öğrencilerin bilgisayar ve internet kullanımına etki eden faktörleri belirlemek amacı ile 12-18 yaş grubunda 384 öğrenci (208 kız, 176 erkek) üzerinde bir araştırma yapmışlardır. Öğrencilerin bilgisayar ve internet kullanma becerisine sahip olduklarını, bilgisayar ve internet kullanmayan öğrencilerin % 10 oranında olduğu ve bunun % 70' ini kız öğrencilerin oluşturduğu belirlenmiştir. Öğrencilerin haftada ortalama 7.36 saat yani yaklaşık günde 1 saat internet kullandıkları, internette erkek öğrencilerin (9.45 saat) kız öğrencilere (5.59 saat) oranla daha fazla zaman geçirdikleri de saptanmıştır.

Taylor ve arkadaşlarının (2001), Avustralya'nın Rockhampton kentinde yaşayan bireylerin evlerinde internet kullanımına etki eden demografik ve sosyo-ekonomik faktörleri belirlemek amacı ile 1200 kişi ile yaptıkları görüşmede, katılımcıların interneti evlerinde büyük çoğunlukla elektronik posta ve bilgi arama amacı ile kullandıkları belirlenmiştir. İnternet kullanımında eğlence (%61), eğitim (%60.1) ve evde çalışma (%48.5) ilk sıralarda yer almaktadır. Çocuklu ailelerde eğitim, bilgi, ev yönetimi konularında internette bilgi araştırmanın; çocuksuz ailelere oranla daha yüksek düzeyde olduğunu belirlemişlerdir.

Ventura (2002), tüketicilerin internet üzerinden alışveriş yapma eğilimlerini belirlemek amacı ile İzmir merkez ilçelerindeki süpermarket / hipermarketlerde toplam 250 kişiye anket uygulamıştır. Tüketicilerin sanal marketlerden çok düşük düzeyde alışveriş yaptıklarını, büyük çoğunluğunun yeni fikir ve deneyimler öğrenmekten hoşlandıklarını, yaklaşık % 40' ının en son yenilikleri izlediklerini belirlemiştir. Genel olarak ankete katılanların % 95' inin internet hakkında bilgi sahibi oldukları ancak genç tüketicilerin internet hakkında daha bilgili ve ilgili olduklarını belirlemiştir. Tüketicilerin en çok bilgi arama (%33.6) ve elektronik posta (%26.6) amacı ile interneti kullandıkları, alışveriş amacı ile kullananların ise yalnızca % 8 oranında olduğu bulunmuştur(TİK, 2007).

Rehm *et al* (2003), aileler için önemli konularda internetin olumlu ve olumsuz etkilerini belirlemek amacı ile Amerika'da Aile ve Tüketici Bilimleri Amerikan Topluluğu tüm eğitim ve teknoloji bölümü üyelerinden toplam 230 Aile ve Tüketici Bilimleri öğretmenine anket uygulamışlardır. 104 anketin (% 45) geriye dönüşünün sağlandığı bu araştırmada, internetin diğer bireylerle iletişim kurmak için bir ortam sağladığı ve bilgiye kolay erişme açısından olumlu olarak değerlendirildiği, sosyal ilişkilerin ve ahlaki değerlerin körelmesine, duygusal gelişim ve aile kurumu açısından ise olumsuz etkilere sahip olduğu belirlenmiştir.

Koch ve Pratarelli (2004) yaptıkları bir çalışmada içe dönük ve kendini olumsuz algılayan kişilerin isimsiz sosyal aktiviteler açısından interneti çok daha fazla kullandıklarını tespit etmişlerdir. Kişisel ve fiziksel özelliklerinden memnun olmayan, kendine güveni ve öz saygısı düşük bireylerin gerçek hayatta

karşılayamadıkları sosyal ihtiyaçlarını sanal ortamlarda karşılayarak kendilerini bu şekilde rahatlatmayı seçtikleri düşünülebilir.

Caplan (2005)'e göre, problemlerli internet kullanımının önemli bir bilişsel belirtisi de yüz yüze sosyal etkileşim yerine internet ortamının tercih edilmesidir. Bu noktadan hareketle, Caplan (2005) bir grup kolej öğrencisi ile yapmış olduğu araştırmada, bilişsel-davranışsal modele göre problemlerli internet kullanımı ile psikososyal problemler (örneğin, yalnızlık) arasında ilişki olduğunu öne sürmektedir.

Khazaal ve arkadaşlarının (2008), Parker ve arkadaşları (2008), ergenlik döneminde kumar sorunu çalışmasında internet tabanlı yanlış ilişkiler, oyun tacizleri ve duygusal zeka 13-15 yaş arası ve 16-18 yaş arası, iki grupta ergen deneklerde ki duygusal zeka (EI) ve bazı bağımlılıklarla ilişkili davranışlar (Kumar, internet kullanımı ve video oynama hastalığı) arasındaki ilişki incelenmiştir. EI, duygusal bölüm envanterinin (Emotional Quotient Inventory (EQ-i: YV; Bar-On & Parker, 2000) gençler için olan versiyonu ile ölçülmüştür. Bu envanterde, bağımlılıkla ilişkili davranışlar, internet bağımlılığı anketi (Young, 1998), Video oyunları oynama sorunu ölçeği (Salguero, Moran, 2002) ve South Oaks Kumar Göstergesi'nin ergenler için revize edilmiş versiyonu (SOGS-RA, Winters, Stinchfield ve Fulkerson, 1993) kullanılarak değerlendirilmiştir. EI'nın, iki grupta da, orta ve yüksek derecede bağımlılıkla ilişkili davranışların belirleyicisi olduğu bulunmuştur.

Caplan, Williams ve Yee (2009), sorunlu internet kullanımı ve mmo oyuncularında psikososyal refah son on yıl içerisinde, araştırmacılar sorunlu internet kullanımı (PIU) hakkında daha fazla bilgi edinme eğilimi göstermeye başlamışlardır (Widyanto ve Griffiths 2007 son yorumları, Morahan-Martin 2007, 2008). Sorunlu internet kullanımı (PIU) literatüründe önem arz eden en tutarlı temalardan biri, internet kullanımının bireysel bağlamda bir takım negatif sonuçları olduğudur. Bu negatif sonuçlar, kişiler arası ilişkilerdeki bozukluklarda kendilerini resmetmektedirler. (Caplan, 2002; Chak & Leung, 2004; Davis, Flett, & Besser, 2002; McKenna & Bargh, 2000; Morahan-Martin & Schumacher, 2000; van den Eijnden, Meerkerk, Vermulst, Spijkerman, & Engles 2008; Young, 1998; Young & Rogers, 1998) . Fakat, bugüne kadar, PIU araştırmacıları, giderek daha popüler ve

ilginç hale gelen, birden çok kişiyle oynanan online MMO (Multiplayer online) oyunlarda devasa ölçüde kendini gösteren, bireylerdeki online kişiler arası davranış şekline, nispeten daha az dikkat çekmişlerdir. Morahan-Martin (2008) 'in not ettiği yeni bakış açısı, sosyal interaktif oyunların oynanması gibi aktivitelerin, sorunlu internet kullanımına katkısı olabileceği yönündedir. Fakat bu etkinin, ne ölçüde olduğu açık değildir. MMO Oyunları, Sorunlu İnternet Kullanımı (PIU) araştırmaları ile iki şekilde ilgili olabilir). MMO oyunlarının popüler bir internet aktivitesi olması belki de diğer bilgisayar oyunlarından çok daha fazla olarak, kişiler arası davranışları ve ilişkileri, MMO deneyiminin merkezine oturtmasıdır.

Bu çalışma, MMO oyunları ve sorunlu internet kullanımı arasındaki ilişkiyi araştırmıştır. Cole ve Griffiths (2007), MMO oyunlarını, “Son Derece Sosyal Oyunlar” ve “Güçlü arkadaşlıklar ve duygusal ilişkiler kurma fırsatı veren, son derece sosyal etkileşimli ortamlar” olarak tanımlar. Bulgular, ayrıca sorunlu internet kullanımına dair artış gösteren deneysel veriler ve psiko-sosyal refah düzeyiyle ilişkili olarak desteklenmiştir. Önceki çalışma ile uyumlu olarak, son çalışmada, yalnızlık, içe dönüklük, saldırganlık, bağımlılık ve depresyonunun, sorunlu internet kullanımının önemli belirleyicileri olduğunu ve özellikle yalnızlığın tek başına bile, modeldeki en etkili belirleyici olduğunu vurgulamıştır. İlginç bir şekilde daha önce tanısı konulan anksiyete bozukluğunun, önemli bir belirleyici olmadığı görülmüştür. Toplum değişkenleri de, mevcut çalışmaya katkıda bulunmaktadır fakat bu değişkenlerin, sorunlu internet kullanımıyla olan ilişkisi incelenmemiştir. Mevcut çalışmanın bulguları, internetin kişiler arası kullanımının ve sorunlu internet kullanımının belirleyicisi psiko-sosyal refahın, hala geçerli olan literatürü güçlendirdiğini göstermektedir. Sorunlu internet kullanımına ve online sosyal davranışlara bakıldığında, elde ettiğimiz bulgular bir önceki çalışma ile tutarlılık göstermektedir.

Sonuçlar, IM (Instant Message=Anlık Mesajlaşma) kullanımının, interneti yeni insanlarla tanışmak ve forumlarda katılımcı olmak amacıyla kullanmanın, sorunlu internet kullanımı ile önemli ölçüde ilişkili olduğunu göstermektedir. Diğer bir yandan, bilgi edinmek amaçlı internet kullanımı (mesela haberleri okumak) ,

sorunlu internet kullanımı ile ilişkilendirilmemiştir. Buna ek olarak, kişiler arası ya da topluluk ilişkilerini yüz yüze, bire bir gerçekleştiren kişilerde, topluluk ilişkilerini internet ortamında götüren kişilere göre, sorunlu internet kullanımına rastlanma oranı daha düşüktür. Kişilerle, bire bir ilişki kuran bireylerde, sorunlu internet kullanım oranlarının daha düşük olması beklenir.

Bu bulgular, Caplan'ın, online sosyal etkileşim seçimlerinin, sorunlu internet kullanımında büyük bir rol oynadığı yönündeki iddiası ile tutarlıdır. (Caplan, 2009) .

Yunanistan'da, 129 ergenin katılımı ile gerçekleştirilen bir vaka-kontrol çalışmasında, depresyonun internet bağımlılığını artırma olasılığı bulunan faktörlerden birisi olduğu belirlenmiştir. Araştırmacılar depresyonda sık görülen düşük öz saygı, düşük motivasyon, reddedilme korkusu ve onay ihtiyacının kişiyi, interneti sık kullanmaya itebileceğini, internetin özellikle interaktif işlevlerinin bu kişilerde bağımlılığa yol açabileceğini dile getirmiştir (Tsitsika ve diğerleri, 2011)

Austin ve Totaro (2011), lise devamsızlıklarında, cinsiyet farklılıklarına bağlı internet kullanımı etkileri çalışmalarında ilginç bir şekilde, daha sağlıklı olduğu rapor edilen kız ve erkek öğrencilerin, daha uygun sağlık koşullarında olması gerektiği düşünülen, interneti bir zevk aracı olarak kullanan öğrencilere göre daha fazla devamsızlık yaptıkları görülmüştür. Sezgisel olarak, daha sağlıklı oldukları raporlanan öğrenciler, sağlıksız olarak raporlanan öğrencilere göre, hastalığa bağlı olarak daha az gün devamsızlık yapmışlardır. Genel olarak, kız öğrenciler hastalığa bağlı olarak, erkek öğrencilere göre daha az devamsızlık yapmışlardır. Açıklayıcı değişkenler, dışarıda internet kullanımı okul devamsızlığını etkilemekte ve böylelikle gelecekteki üniversite eğitimi ve para kazanma seviyesini de etkilemektedir. En önemlisi, yüksek gelirli evlerde yaşayan ya da ebeveynleri tarafından daha fazla ilgi gören öğrenciler, mesela özel okullarda okuyan öğrenciler, okul devamsızlığına daha az meyillidirler. Tam aksine, düşük okul kalitesi (Proxy Değişkenleri tarafından ölçülen), düşük sağlık koşullarında olduğu gibi, okul devamsızlığını arttırmakta olduğu ve öğrencilerin yaşları arttıkça ya da yaşı büyük olan öğrencilerde, devamsızlık yapma oranının daha yüksek olduğu gözlenmiştir. Sonuç olarak hem kız, hem de erkek öğrencilerde, bir takım ek internet alanları kullanımı durumunun,

okul devamsızlığını büyük ölçüde arttırdığı görüldüğüne dair kanıtlar mevcuttur. Bu ek kullanım alanları akademik amaçlı olabileceği gibi, büyük bir kısmının rekreasyon amaçlı olduğuna inanıyoruz. (Myspace, şarkı indirme etc) Hatta öğrenciler bazen, sadece internette “sörf” yapmak amaçlı olarak devamsızlık yapabilmektedir. Ayrıca bu çalışma, akademik başarı bağlamında cinsiyet farklılıklarında dikkat çekmektedir. Bulgular, yoğun olarak internet kullanan kız öğrencilerin, erkek öğrencilere göre, çok daha büyük oranda devamsızlık yaptığını göstermiştir. Burada herhangi bir kanıt sunmuyor, sadece hipotez oluşturuyor olsa da, kız öğrenciler sosyal ağları çok daha yoğun olarak kullanmaları, okul devamsızlığının cinsiyetle olan ilişkisini ortaya koyabilir.

David, Bradford ve Lukas (2012), daha fazla çevrimiçi arkadaş olma, online iletişimi tercih etme, online daha fazla zaman geçirmenin internet bağımlılığı riskini artırdığını ifade etmiştir.

Lenhart ve arkadaşları (2011), orta öğrenimdeki çocuklar hiç olmadığı kadar yüksek oranda video oyun izlerken ergenlerin %80'i arkadaşlarıyla bağlantı kurmak için *Facebook* gibi sosyal ağ sitelerini kullanmaktadır.

Mai ve arkadaşları (2012) , çinli gençlerdeki patolojik internet kullanım yapısı ve uyumsuz bilişsellik fonksiyonları araştırılmıştır. Çalışma, Çinli gençlerdeki uyumsuz bilişsellik yapısına yeni bir boyut kazandırmıştır. Bu yeni boyut, “Kendini gerçekleştirme” (Self-realization) 'dir. Buna ek olarak, “Sosyal Konfor” ve “Oyalanma” olarak adlandırılan iki yeni boyutta, batılı gençler arasında görülen boyutlardır. Ayrıca, bu çalışma, uyumsuz bilişsellerin, Çinli gençlerde, sorunlu internet kullanımının ortaya çıkmasında ve gelişmesinde çok önemli bir rol oynamıştır. Bu çalışma, uyumsuz bilişsellik kavramsal yapısını, ”kendini gerçekleştirme” adında henüz üzerinde yeterince durulmamış yeni bir boyut tanımıyla, bir ölçüde zenginleştirmiştir. Bu boyut, batı ülkelerinde görülen “sosyal konfor” ve “oyalanma” boyutlarıyla birlikte, internette tatmin edilebileceği düşünülen, üç ihtiyaç tanımı ile uyumludur. (Suler, 1999).

Çinli gençlerde görülen “Kendini Gerçekleştirme” boyutu, batılı gençlerde görülmemiştir. Bu durum ise, uyumsuz bilişsellik neden olan olgulara, yeni bir

bakış açısı kazandırmayı gerekli kılmıştır. İnternet farklı bireylerde, farklı tür ihtiyaçların tatmin edilmesini sağlıyor olsa da, eğer bireyler bu ihtiyaçları sadece internet üzerinden tatmin ediyorlarsa, bu durum uyumsuz bilişselliğin artışına neden olabilir. Uyumsuz Bilişsellik fonksiyonlarının Çinli gençlerde görülmesi ve batılı gençlerde görülmemesi, uyumsuz bilişselliğin ülkeden, ülkeye, kültüre bağlı olarak değişiklik gösterebileceğini belirtmektedir. Farklı kültürel altyapılara sahip katılımcılar aracılığıyla yapılacak çalışmalar, uyumsuz bilişselliği daha iyi anlamamızı sağlayabilir. Çalışma sonuçları, uyumsuz bilişsellerin, sorunlu internet kullanımı üzerinde direkt bir etkisi olduğunu doğrulamaktadır. Ayrıca bu çalışma, uyumsuz bilişsellerin, dışsal faktörlerin ve Çinli gençlerdeki sorunlu internet kullanımının, arabuluculuk rolünü üstlendiğini göstermiştir. Bu bulgular, sorunlu internet kullanımının bilişsel-davranışçı modelini zenginleştirmiş ve literatürde daha büyük bir öneme sahip olduğunu göstermiştir. (e.g., Caplan, 2003, 2005; Davis, 2001; Li et al., 2010) Ayrıca, sorunlu internet kullanımı mekanizmasında, uyumsuz bilişsel faktörlerin genel fonksiyonunu kanıtlar niteliktedir.

Uyumsuz bilişsellerin içeriği, ülkeden ülkeye, kültürel altyapıya göre farklılık gösterse de, hem Çin'de, (e.g., Li et al., 2010) , hem de Batı Ülkelerinde yapılan çalışmalar, Uyumsuz Bilişsellerin, sorunlu internet kullanımının gelişiminde çok büyük bir rol oynadığını göstermiştir. (Caplan, 2003:2005)

Accentura (Anonim, <http://www.imedya.com.>, 01.11.2012) , dijital pazardaki tüketici profilini ortaya koymak amacı ile 3-8 Eylül 2002 tarihlerinde düzenlenen Cebit Bilişim Fuarı' na katılanlar üzerinde yaptığı araştırmada; Türkiye' de teknolojiyi en fazla kullananların 18-29 yaş grubunda, üniversite ve lise mezunu olan bireylerden oluştuğunu belirlemiştir. Bu grupta yer alan bireylerin çoğunlukla (% 78) bilgi edinme ve araştırma yapma için internet kullandıkları bulunmuştur.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

YÖNTEM

Bu bölümde, araştırmanın deseni, bu desene dayanarak yapılan ölçek uygulamaları, araştırmaya katılan denekler, kullanılan ölçme araçları ve verilerin analizinde kullanılan yöntemlerden söz edilecektir.

3.1. Araştırmanın Modeli

Araştırma, ilköğretim ikinci kademe sekizinci sınıf öğrencilerinde problemleri internet kullanımı ile sosyal bilgiler dersi başarı düzeyi arasındaki ilişkiyi belirlemeye yönelik betimsel bir çalışmadır.

3.2. Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini Ankara il merkez sınırları içerisindeki ilköğretim okulları ikinci kademe sekizinci sınıfta öğrenim gören öğrenciler oluşturmuştur. Çalışma örneklemini ise 2013-2014 eğitim-öğretim yılında Merkez ilçedeki ilköğretim okullarından küme örnekleme yöntemi ile seçilen 6 ortaokul sekizinci sınıfta okuyan 140 kız, 144 erkek toplam 284 öğrenci oluşturmaktadır. Evrendeki bütün kümelerin tek tek eşit seçilme şansına sahip oldukları durumda yapılan örnekleme küme örnekleme denilmektedir. Küme örnekleme oranlı veya oransız biçimde yapılabilir (Karasar, 2002: 121). Örneklem seçiminde oranlı küme örnekleme türünün kullanılması seçilen örneklemin evreni temsil etme gücünü ve sonuçların genellenebilirliğini arttırmaktadır (Wallen ve Fraenkel, 1993; Karasar, 2002: 122).

Öğrencilerin cinsiyetlerine, anne-baba eğitim düzeylerine ve internet kullanım sürelerine göre dağılımı Tablo 1’de yer almaktadır.

Tablo – 3: Anne-Baba Eğitim Düzeyi-İnternet Kullanım Süresi Dağılımı

Gruplar		N	%
Cinsiyet	Kız	140	49,3
	Erkek	144	50,7
	Toplam	284	100,0
Anne Eğitim Düzeyi	İlkokul ve Altı	127	44,7
	Ortaokul	63	22,2
	Lise	55	19,4
	Üniversite	39	13,7
	Toplam	284	100,0
Baba Eğitim Düzeyi	İlkokul ve Altı	73	25,7
	Ortaokul	71	25,0
	Lise	66	23,2
	Üniversite	74	26,1
	Toplam	284	100,0
İnternet Kullanım Süresi	1 Saatten Az	110	38,7
	1-2 Saat	101	35,6
	3-4 Saat	39	13,7
	5 Saat ve üstü	34	12,0
	Toplam	284	100,0

3.3. Veri Toplama Araçları

Araştırmanın verileri kişisel bilgi formu(EK 1), Problemlı İnternet Kullanımında Ölçek (Problematic Internet Usage Scala) (EK2) kullanılarak toplanmıştır.

3.3.1 Kişisel Bilgi Formu

Araştırmacı tarafından öğrencilerin demografik özelliklerini belirlemek için oluşturulan kişisel bilgi formunda öğrencilerin yaş, cinsiyet, sınıf, okuduğu lise, anne-baba eğitimi, aylık ortalama gelir, ailedeki birey sayısı, bilgisayar- internet kullanımını bilme, internete bağlanılan yer, günlük internet kullanım süresi, internet kullanım sıklığı, interneti en çok kullandığı zaman dilimi, internet kullanım amacı gibi sorular yer almaktadır.

3.3.2. Ergenler İçin Problemlı İnternet Kullanımı Ölçeği

Problemlı İnternet Kullanım ölçeği ilk olarak Ceyhan, Ceyhan ve Gürcan (2007) tarafından üniversite öğrencilerinin problemlı internet kullanım düzeylerini ölçmek üzere geliştirilmiştir. Ölçek daha sonra Ceyhan ve Ceyhan (2009) tarafından argenlere uyarlanarak geçerlilik ve güvenilirlik çalışmaları yapılmıştır. PİKÖ-E, beşli likert tipi ve toplam 27 maddeden oluşan bir ölçektir. Ölçeğin açımlayıcı faktör analiz sonuçları, ölçeğin ‘internetin olumsuz sonuçları’, ‘aşırı kullanım’ ve ‘sosyal fayda/sosyal rahatlık’ olmak üzere üç alt faktörden oluştuğunu ortaya koymuştur. Bu üç faktöre yapı toplam varyansın %49,35’ini açıklamıştır. Doğrulayıcı faktör analizi sonuçları da bu üç faktörlü yapıyı doğrulamıştır. Ayrıca ölçeğin genel iç tutarlık katsayısı .93 olarak bulunmuştur (Ceyhan ve Ceyhan, 2009). Bu araştırmada, çalışma grubundan alınan puanlara göre tüm testin iç tutarlığına ilişkin Cronach alfa katsayısı .92 ve maddelerin toplam tese puanları ile korelasyonu .25 ile .68 arasında bulunmuştur.

3.3.3 Sosyal Bilgiler Dersi Başarı Ortalamaları

Öğrencilerin sosyal bilgiler dersi başarı ortalamalarını belirleyebilmek için ölçek uygulaması yapılırken öğrencilerden ölçek formlarının üzerine okul numaralarını yazmaları istenmiş, yılsonunda okul numaralarına bakılarak bu öğrencilerin sosyal bilgiler dersi başarı ortalamaları idari yetkililerden alınmıştır.

3.4. Verilerin Toplanması

Veri toplama formları, Ankara İli Milli Eğitim Müdürlüğü'nden yazılı etik izinlerin alınmasının ardından 2012-2013 eğitim-öğretim yılı ikinci dönemi içerisinde uygulanmıştır. Uygulama yapılırken öğrencilerden sosyal bilgiler dersi yıl sonu başarı ortalamalarını belirleyebilmek için ölçek formlarına okul numaralarını yazmaları istenmiştir. Uygulamaların yapıldığı sırada bazı öğrencilerin yönergeyi tam olarak anlamadıklarını ve nasıl yanıt vereceklerini bilmediklerini ifade ettikleri gözlenmiştir. Bu gibi durumlarda öğrencilere yol gösterici bazı yardımlarda bulunulmuştur.

Örnekleme alınan öğrencilerden araştırmaya katılmayı kabul ettiklerine dair sözlü izin alınmıştır. Soru formları araştırmacı tarafından ders saatleri uygun öğrencilere sınıf ortamında uygulanmıştır. Gerekli açıklamalar yapıldıktan sonra dersin öğretmenleriyle birlikte soru formları dağıtılıp, 15-20 dakikalık süre içinde uygulandıktan sonra toplanmıştır.

3.5. Verilerin Analizi

Problemler İnternet Kullanımı Ölçeği, sosyal bilgiler dersi başarı ortalamaları ve Kişisel Bilgi Formundan elde edilen verilerin değerlendirilmesi araştırmacı tarafından uygulanmıştır. Elde edilen veriler bilgi-işlem kodlama çizelgeleri oluşturularak bu çizelgelere geçirilmiştir. Bu veriler SPSS 22 istatistik paket programında döneçelere uygun istatistiksel teknikler aracılığı ile analiz edilmiştir. Bu teknikler; t testi, korelasyon, tek yönlü varyans analizi (ANOVA) ve Post-Hoc testleridir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

BULGULAR

Bu bölümde, araştırmanın “giriş” bölümünde belirtilen hipotezlere bağlı olarak elde edilen bulgulara yer verilmiştir.

Araştırmada ilköğretim öğrencilerinin problemlili internet kullanımı ile sosyal bilgiler dersi başarı ortalamaları arasındaki ilişkiye ait bulgulara yer verilmiştir. Ayrıca bu bölüm içerisinde cinsiyet, internet kullanım süresi ve anne-baba eğitim düzeyi ile sosyal bilgiler dersi başarı ortalaması ve problemlili internet kullanımı puanları arasındaki farka ait bulgulara da yer verilmiştir.

Araştırmada elde edilen veriler analize tabi tutulmadan önce verilere uygulanacak olan istatistiksel analiz türünü tespit etmek amacıyla grupların normal dağılım durumlarına bakılmıştır. Grup dağılımlarının normalliğine karar verilirken $N \geq 30$ olup olmaması, örneklemin random usulü seçilmesi ve çarpıklık basıklık durumları göz önünde bulundurulmuştur. Katılımcıların bağımlı değişkenlerin her birinden aldıkları en düşük ve en yüksek puanları, aritmetik ortalamaları, standart sapmaları, çarpıklık katsayıları, basıklık katsayısı değerleri tablo 2’de sunulmuştur.

Tablo – 4: Katılımcıların Bağımlı Değişkenlere İlişkin Betimleyici İstatistik Sonuçları

Bağımlı Değişken	N	En Küçük	En Yüksek	\bar{x}	Ss	Bas.	Çar.
Sosyal Bilgiler Dersi Başarı Ort.	284	38	100	77,49	11,909	-,214	-,474
Problemlili							
İnternet Kullanımı	284	33	129	59,80	21,558	-,154	,816

Elde edilen basıklık ve çarpıklık katsayısı değerlerinin normal sınırlar içerisinde yer aldığı görülmekte; yani dağılım, normal bir dağılım göstermekte, dolayısıyla da veriler üzerinde parametrik analizleri olanaklı kılmaktadır.

4.1. 8. Sınıf Öğrencilerinin Problemlı İnternet Kullanımı Toplam Puanı ile Sosyal Bilgiler Dersi Başarı Ortalamaları Arasındaki İlişkiye Ait Bulgular

“8. Sınıf öğrencilerinin problemlı internet kullanımı toplam puanı ile sosyal bilgiler dersi başarı ortalamaları arasında negatif yönde bir ilişki vardır.” yönündeki denence test edilmiştir. Grupların normal dağılım özelliği gösterdiği görülmüş ve parametrik test kullanılmıştır. Öğrencilerin problemlı internet kullanımı ölçeğinden aldıkları puanlar ile sosyal bilgiler dersi başarı ortalamaları arasındaki korelasyon sonuçları Tablo 3’de gösterilmiştir.

Tablo – 5: 8. Sınıf Öğrencilerinin Problemlı İnternet Kullanımı Toplam Puanı İle Sosyal Bilgiler Dersi Başarı Ortalamaları Arasındaki Korelasyon

	Sosyal Bilgiler Dersi Başarı Ort.	
	r	-.46
Problemlı İnternet Kullanımı	p	.000
	N	284

Tablo 3 incelendiğinde öğrencilerin bu iki değişken arasındaki korelasyon katsayısının (r: -.46) ve anlam düzeyi katsayısının (p: .000) olduğu görülmektedir. Bu sonuca göre problemlı internet kullanımı ile sosyal bilgiler dersi başarı ortalamaları arasında .05 düzeyinde negatif yönde orta düzey bir ilişki olduğu saptanmıştır. Diğer bir ifadeyle problemlı internet kullanımı puanları arttıkça sosyal bilgiler dersi başarı ortalamalarında orta düzeyde bir düşüş olmuştur.

Bu sonuca göre “8. Sınıf öğrencilerinin problemlı internet kullanımı toplam puanı ile sosyal bilgiler dersi başarı ortalamaları arasında negatif yönde bir ilişki vardır” şeklindeki denencemiz desteklenmiştir.

4.2. 8. Sınıf Öğrencilerinin Problemlı İnternet Kullanımı Alt Ölçek Puanları ile Sosyal Bilgiler Dersi Başarı Ortalamaları Arasındaki İlişkiye Ait Bulgular

“8. Sınıf öğrencilerinin problemlı internet kullanımını ölçeğinin aşırı kullanım ve internetin olumsuz sonuçları alt ölçek puanları ile sosyal bilgiler dersi başarı ortalamaları arasında negatif yönde bir ilişki; sosyal fayda/sosyal rahatlık alt ölçek puanı arasında ise pozitif yönde bir ilişki vardır” yönündeki denence test edilmiştir. Grupların normal dağılım özelliği gösterdiği görülmüş ve parametrik test kullanılmıştır. Öğrencilerin problemlı internet kullanımını alt ölçeklerinden aldıkları puanlar ile sosyal bilgiler dersi başarı ortalamaları arasındaki korelasyon sonuçları Tablo 4’de gösterilmiştir.

Tablo – 6: 8. Sınıf Öğrencilerinin Problemlı İnternet Kullanımı Alt Ölçek Puanları İle Sosyal Bilgiler Dersi Başarı Ortalamaları Arasındaki Korelasyon

	Sosyal Bilgiler Dersi Başarı Ort.	
Aşırı İnternet Kullanımı	r	-.463
	p	.000
	N	284
İnternetin Olumsuz Sonuçları	r	-.377
	p	.000
	N	284
Sosyal Fayda/Sosyal Rahatlık	r	-.346
	p	.000
	N	284

Tablo 4 incelendiğinde 8. Sınıf öğrencilerinin problemlı internet kullanımını ölçeğinin aşırı internet kullanımını alt ölçek puanları ile, sosyal bilgiler dersi başarı ortalamaları arasında (r: -.463, p: .000) $p < .05$ düzeyinde negatif yönde orta düzey bir ilişki olduğu; internetin olumsuz etkileri alt ölçek puanları ile, sosyal bilgiler dersi başarı ortalamaları arasında (r: -.377, p: .000) $p < .05$ düzeyinde negatif yönde orta

düzyer bir ilişki olduğu ve; internetin olumsuz etkileri alt ölçek puanları ile, sosyal bilgiler dersi başarı ortalamaları arasında ($r: -.346, p: .000$) $p < .05$ düzeyinde negatif yönde orta düzey bir ilişki olduğu görülmektedir.

Bu sonuca göre “8. Sınıf öğrencilerinin problemlili internet kullanımı ölçeğinin aşırı kullanım ve internetin olumsuz sonuçları alt ölçek puanları ile sosyal bilgiler dersi başarı ortalamaları arasında negatif yönde bir ilişki olacağı yönündeki denence desteklenmiş; sosyal fayda/sosyal rahatlık alt ölçek puanı arasında ise pozitif yönde bir ilişki olacağı yönündeki denence ise desteklenmemiştir.

4.3.8. Sınıf Öğrencilerinin Cinsiyete Göre Sosyal Bilgiler Dersi Başarı Ortalamaları Arasında Farka Ait Bulgular

“8. Sınıf öğrencilerinin cinsiyet durumları ile sosyal bilgiler dersi başarı ortalamaları arasında anlamlı bir fark yoktur.” yönündeki denence test edilmiştir. Grupların normal dağılım özelliği gösterdiği görülmüş ve parametrik test kullanılmıştır. Öğrencilerin cinsiyet durumlarına göre sosyal bilgiler dersi başarı ortalamalarına ilişkin bulgular Tablo 5’te gösterilmiştir.

Tablo – 7: 8. Sınıf Öğrencilerinin Cinsiyete Göre Sosyal Bilgiler Dersi Başarı Orta-lamaları Arasındaki Farka Ait t Testi Sonuçları

Cinsiyet	N	X	Ss	sd	t	p
Kız	140	79,34	10,64	282	2,60	.053
Erkek	144	75,69	12,8			

Tablo 5 incelendiğinde kız ve erkek öğrencilerin sosyal bilgiler dersi başarı ortalamalarının kız öğrenciler için (79,34), erkek öğrenciler için (75,69) olduğu saptanmış ve t testi sonucuna ($t=2,60, p=.053$) göre bu farkın .05 düzeyinde anlamsız olduğu ortaya çıkmıştır.

Bu sonuca göre “8. Sınıf öğrencilerinin cinsiyet durumları ile sosyal bilgiler dersi başarı ortalamaları arasında anlamlı bir fark yoktur” şeklindeki denencemiz desteklenmiştir.

4.4. 8. Sınıf Öğrencilerinin Cinsiyete Göre Problemlİ İnternet Kullanımı Puan Ortalamaları Arasındaki Farka Ait Bulgular

“8. Sınıf öğrencilerinin cinsiyet durumları ile problemlİ internet kullanımı düzeyleri arasında anlamlı bir fark vardır.” yönündeki denence test edilmiştir. Grupların normal dağılım özelliği gösterdiği görülmüş ve parametrik test kullanılmıştır. Öğrencilerin cinsiyet durumlarına göre problemlİ internet kullanımı puan ortalamalarına ilişkin bulgular Tablo 6’da gösterilmiştir.

Tablo – 8: 8. Sınıf Öğrencilerinin Cinsiyete Göre Problemlİ İnternet Kullanımı Puan Ortalamaları Arasındaki Farka Ait t Testi Sonuçları

Cinsiyet	N	X	Ss	sd	t	p
Kız	140	55,27	20,26	282	3,56	.029
Erkek	144	64,20	21,92			

Tablo 6 incelendiğinde kız ve erkek öğrencilerin problemlİ internet kullanımı puan ortalamalarının kız öğrenciler için (55,27), erkek öğrenciler için (64,20) olduğu saptanmış ve t testi sonucuna ($t=3,56$, $p=.029$) göre bu farkın .05 düzeyinde erkek öğrencilerin lehine anlamlı olduğu bulgulanmıştır.

Bu sonuca göre “8. Sınıf öğrencilerinin cinsiyet durumları ile problemlİ internet kullanımı düzeyleri arasında anlamlı bir fark vardır” şeklindeki denence desteklenmiştir.

4.5. 8. Sınıf Öğrencilerinin İnternet Kullanım Sürelerine Göre Sosyal Bilgiler Dersi Başarı Ortalamaları Arasındaki Farka Ait Bulgular

“8. Sınıf öğrencilerinin internet kullanım süreleri ile sosyal bilgiler dersi başarı ortalamaları arasında anlamlı bir fark vardır” yönündeki denence test edilmiş, grupların normal dağılım özelliği gösterdiği görülmüş ve parametrik test kullanılmıştır. Öğrencilerin internet kullanım süreleri açısından sosyal bilgiler dersi başarı ortalamalarının farklılaşıp farklılaşmadığını test etmek amacıyla tek yönlü varyans analizi (ANOVA) yapılmış ve bulgular Tablo 7’de verilmiştir.

Tablo – 9: 8. Sınıf Öğrencilerinin İnternet Kullanım Sürelerine Göre Sosyal Bilgiler Dersi Başarı Ortalamaları Arasındaki Farka Ait ANOVA Analizi Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p	Anlamlı Fark (LSD)	
Sosyal Bilgiler Dersi Başarı Ort.	Gruplararası	1629,865	3	543,288	3,950	,009*	1-4, 2-4, 3-4
	Gruplarıçi	38507,884	280	137,528			
	Toplam	40137,749	283				

* $p < .05$ düzeyinde anlamlı

Yapılan ANOVA analizi sonucunda internet kullanım süreleri bakımından öğrencilerin sosyal bilgiler dersi başarı ortalamaları arasında anlamlı bir farklılaşmanın olduğu bulgulanmıştır [$F_{(3-280)}=3,950$, $p < .05$]. İnternet kullanım süreleri bakımından öğrencilerin sosyal bilgiler dersi başarı ortalamaları arasındaki anlamlı farklılaşmanın hangi gruplar arasında olduğunu test etmek için Post-Hoc analizi yapılmıştır. Analiz sonucunda internet kullanım sürelerine göre öğrencilerin sosyal bilgiler dersi başarı ortalamalarının interneti bir satten az kullananlar için ($\bar{X}_1=77,75$), 1-2 saat kullananlar için ($\bar{X}_2=79,17$), 3-4 saat kullananlar için ($\bar{X}_3=77,85$) ve 5 saat ve üstü kullananlar için ($\bar{X}_4=71,23$) olduğu gözlenmiştir. Yapılan LSD çoklu karşılaştırma testi sonucunda anlamlı farkın interneti 1 saatten az, 1-2 saat ve 3-4 saat kullananlar ile 5 saatten fazla kullananlar arasında olduğu görülmüştür. Diğer bir ifade ile interneti 1saatten az, 1-2 saat ve 3-4 saat arasında

kullananların sosyal bilgiler dersi başarı ortalaması interneti 5 saat ve üzerinde kullananların sosyal bilgiler dersi başarı ortalamasından anlamlı derecede daha yüksektir. Test sonucu hesaplanan etki büyüklüğü ($\eta^2=.040$) bu farkın orta düzeye yakın bir etki olduğunu göstermektedir.

4.6. 8. Sınıf Öğrencilerinin İnternet Kullanım Sürelerine Göre Problemlı İnternet Kullanım Düzeyleri Arasındaki Farka Ait Bulgular

“8. Sınıf öğrencilerinin internet kullanım süreleri ile problemlı internet kullanım düzeyleri arasında anlamlı bir fark vardır” yönündeki denenceyi test etmek amacıyla tek yönlü varyans analizi (ANOVA) yapılmış ve bulgular Tablo 8’de verilmiştir.

Tablo – 10: 8. Sınıf Öğrencilerinin İnternet Kullanım Sürelerine Göre Problemlı İnternet Kullanım Düzeyleri Arasındaki Farka Ait ANOVA Analizi

Sonuçları

Varyansın Kaynağı		Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p	Anlamlı Fark (LSD)
Problemlı İnternet Kullanım Düzeyi	Gruplarasası	41148,759	3	13716,253	42,499	,000*	1-2,3,4 2-3,4, 3-4
	Gruplarıçi	90368,801	280	322,746			
	Toplam	131517,560	283				

* $p<.05$ düzeyinde anlamlı

Yapılan ANOVA analizi sonucunda internet kullanım süreleri bakımından öğrencilerin problemlı internet kullanım düzeyleri arasında anlamlı bir farklılaşmanın olduğu bulgulanmıştır [$F_{(3-280)}=42,499$, $p<.05$]. İnternet kullanım süreleri bakımından öğrencilerin problemlı internet kullanım düzeyleri arasındaki anlamlı farklılaşmanın hangi gruplar arasında olduğunu test etmek için Post-Hoc analizi yapılmıştır. Analiz sonucunda internet kullanım sürelerine göre öğrencilerin problemlı internet kullanım düzeylerinin interneti bir saatten az kullananlar için ($\bar{X}_1=50,19$), 1-2 saat kullananlar için ($\bar{X}_2=56,37$), 3-4 saat kullananlar için ($\bar{X}_3=73,23$) ve 5 saat ve üstü kullananlar için ($\bar{X}_4=85,68$) olduğu gözlenmiştir.

Yapılan LSD çoklu karşılaştırma testi sonucunda anlamlı farkın interneti 1 saatten az, 1-2 saat ve 3-4 saat kullananlar ile 5 saatten fazla kullananlar arasında olduğu görülmüştür. Diğer bir ifade ile internet kullanım süresi arttıkça problemlili internet kullanım düzeyinin de anlamlı derecede arttığı görülmüştür. Test sonucu hesaplanan etki büyüklüğü ($\eta^2=.312$) bu farkın yüksek düzeyde bir etki olduğunu göstermektedir.

4.7. 8. Sınıf Öğrencilerinin Annelerinin Eğitim Düzeylerine Göre Sosyal Bilgiler Dersi Başarı Ortalamaları Arasındaki Farka Ait Bulgular

“8. Sınıf öğrencilerinin annelerinin eğitim düzeyi ile sosyal bilgiler dersi başarı ortalamaları arasında anlamlı bir fark vardır” yönündeki denenciyi test etmek amacıyla tek yönlü varyans analizi (ANOVA) yapılmış ve bulgular Tablo 9’da verilmiştir.

Tablo – 11: 8. Sınıf Öğrencilerinin Annelerinin Eğitim Düzeyine Göre Sosyal Bilgiler Dersi Başarı Ortalamaları Arasındaki Farka Ait ANOVA Analizi Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p	Anlamlı Fark (LSD)	
Sosyal Bilgiler Dersi Başarı Ort.	Gruplararası	5356,999	3	1785,666	14,375	,000*	1-3,4, 2-4, 3-4
	Gruplarıçi	34780,750	280	124,217			
Toplam	40137,749	283					

* $p < .05$ düzeyinde anlamlı

Yapılan ANOVA analizi sonucunda annenin eğitim düzeyi açısından öğrencilerin sosyal bilgiler dersi başarı ortalamaları arasında anlamlı bir farklılaşmanın olduğu bulgulanmıştır [$F_{(3-280)}=14,375$, $p < .05$]. Annenin eğitim düzeyi açısından öğrencilerin sosyal bilgiler dersi başarı ortalamaları arasındaki anlamlı farklılaşmanın hangi gruplar arasında olduğunu test etmek için Post-Hoc analizi yapılmıştır. Varyansların homojen olmaması nedeniyle Post-Hoc testi olarak Dunnet-C kullanılmıştır. Analiz sonucunda annenin eğitim düzeyine göre

öğrencilerin sosyal bilgiler dersi başarı ortalamalarının annenin eğitim düzeyi ilkokul veyahut ilkokul altı olanlar için ($\bar{X}_1=74,34$), ortaokul olanlar için ($\bar{X}_2=75,87$), lise olanlar için ($\bar{X}_3=79,74$) ve üniversite olanlar için ($\bar{X}_4=87,17$) olduğu bulgulanmıştır. Yapılan Dunnet-C çoklu karşılaştırma testi sonucunda anlamlı farkın anne eğitim düzeyi ilkokul olanlar ile lise ve üniversite olanlar arasında, ortaokul olanlar ile üniversite olanlar arasında ve lise olanlar ile üniversite olanlar arasında kaynaklandığı görülmüştür. Diğer bir ifade ile anne eğitim düzeyi lise ve üniversite olan öğrencilerin sosyal bilgiler dersi başarı ortalamaları anne eğitim düzeyi ilkokul ve altı olan öğrencilerin sosyal bilgiler dersi başarı ortalamalarından anlamlı derecede daha yüksek olduğu bulgulanmıştır. Ayrıca anne eğitim düzeyi üniversite olan öğrencilerin sosyal bilgiler dersi başarı ortalamaları anne eğitim düzeyi lise ve ortaokul olan öğrencilerin sosyal bilgiler dersi başarı ortalamalarından anlamlı derecede daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Test sonucu hesaplanan etki büyüklüğü ($\eta^2=.133$) bu farkın yüksek düzeyde bir etki olduğunu göstermektedir.

4.8. 8. Sınıf Öğrencilerinin Annelerinin Eğitim Düzeylerine Göre Problemlerli İnternet Kullanımı Düzeyleri Arasındaki Farka Ait Bulgular

“8. Sınıf öğrencilerinin annelerinin eğitim düzeyi ile problemlerli internet kullanımı düzeyleri arasında anlamlı bir fark vardır” yönündeki dönenceyi test etmek amacıyla tek yönlü varyans analizi (ANOVA) yapılmış ve bulgular Tablo 10’da verilmiştir.

Tablo – 12: 8. Sınıf Öğrencilerinin Annelerinin Eğitim Düzeyine Göre Problemlerli İnternet Kullanımı Düzeyleri Arasındaki Farka Ait ANOVA Analizi Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p	Anlamlı Fark (LSD)
Problemlerli İnternet Kullanım Düzeyi	Gruplararası	2317,934	3	772,645	1,674	,173
	Gruplarıçi	129199,626	280	461,427		
	Toplam	131517,560	283			

* $p < .05$ düzeyinde anlamlı

Yapılan ANOVA analizi sonucunda annenin eğitim düzeyi açısından öğrencilerin problemleri internet kullanımı düzeyleri arasında anlamlı bir farklılaşmanın olmadığı bulgulanmıştır [$F_{(3-280)}=1,674, p>.05$].

4.9.8. Sınıf Öğrencilerinin Babalarının Eğitim Düzeylerine Göre Sosyal Bilgiler Dersi Başarı Ortalamaları Arasındaki Farka Ait Bulgular

“8. Sınıf öğrencilerinin babalarının eğitim düzeyi ile sosyal bilgiler dersi başarı ortalamaları arasında anlamlı bir fark vardır” yönündeki dönenceyi test etmek amacıyla tek yönlü varyans analizi (ANOVA) yapılmış ve bulgular Tablo 11’de verilmiştir.

Tablo – 13: 8. Sınıf Öğrencilerinin Babalarının Eğitim Düzeyine Göre Sosyal Bilgiler Dersi Başarı Ortalamaları Arasındaki Farka Ait ANOVA Analizi

Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p	Anlamlı Fark (LSD)	
Sosyal Bilgiler Dersi Başarı Ort.	Gruplararası	5796,853	3	1932,284	15,755	,000	1-3,4, 2-3,4,
	Gruplarıçi	34340,896	280	122,646			
	Toplam	40137,749	283				

* $p<.05$ düzeyinde anlamlı

Yapılan ANOVA analizi sonucunda babanın eğitim düzeyi açısından öğrencilerin sosyal bilgiler dersi başarı ortalamaları arasında anlamlı bir farklılaşmanın olduğu bulgulanmıştır [$F_{(3-280)}=15,755, p<.05$]. Babanın eğitim düzeyi açısından öğrencilerin sosyal bilgiler dersi başarı ortalamaları arasındaki anlamlı farklılaşmanın hangi gruplar arasında olduğunu test etmek için Post-Hoc analizi yapılmıştır. Analiz sonucunda babanın eğitim düzeyine göre öğrencilerin sosyal bilgiler dersi başarı ortalamalarının baba eğitim düzeyi ilkököl ve altı olanlar için ($\bar{X}_1=74,47$), ortaoköl olanlar için ($\bar{X}_2=71,91$), lise olanlar için ($\bar{X}_3=80,56$) ve üniversite olanlar için ($\bar{X}_4=83,06$) olduğu bulgulanmıştır. Yapılan LSD çoklu karşılaştırma testi sonucunda baba eğitim düzeyi ilkököl ve altı olanlar ile lise ve

üniversite olanlar arasında, ortaokul olanlar ile lise ve üniversite olanlar arasında anlamlı fark görülmektedir. Diğer bir ifade ile baba eğitim düzeyi lise ve üniversite olan öğrencilerin sosyal bilgiler dersi başarı ortalamaları baba eğitim düzeyi ilkököl ve altı ve ortaokul olan öğrencilerin sosyal bilgiler dersi başarı ortalamalarından anlamlı derecede daha yüksek olduğu bulgulanmıştır. Test sonucu hesaplanan etki büyüklüğü ($\eta^2=.144$) bu farkın yüksek düzeyde bir etki olduğunu göstermektedir.

4.10. 8. Sınıf Öğrencilerinin Babalarının Eğitim Düzeylerine Göre Problemlİ İnternet Kullanımı Düzeyleri Arasındaki Farka Ait Bulgular

“8. Sınıf öğrencilerinin babalarının eğitim düzeyi ile problemlİ internet kullanımı düzeyleri arasında anlamlı bir fark vardır” yönündeki denenceyi test etmek amacıyla tek yönlü varyans analizi (ANOVA) yapılmış ve bulgular Tablo 4.10’da verilmiştir.

Tablo – 14: 8. Sınıf Öğrencilerinin Babalarının Eğitim Düzeyine Göre Problemlİ İnternet Kullanımı Düzeyleri Arasındaki Farka Ait ANOVA Analizi Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p	Anlamlı Fark (LSD)	
Problemlİ İnternet Kullanım Düzeyi	Gruplararası	523,445	3	174,482			
	Gruplarıçi	130994,114	280	467,836	,373	,773	-
	Toplam	131517,560	283				

* $p < .05$ düzeyinde anlamlı

Yapılan ANOVA analizi sonucunda babalarının eğitim düzeyi açısından öğrencilerin problemlİ internet kullanımı düzeyleri arasında anlamlı bir farklılaşmanın olmadığı bulgulanmıştır [$F_{(3-280)}=0,373, p > .05$].

TARTIŞMA VE SONUÇ

Günümüz toplumlarının gereksinimi olan insan profili artık çok değişmiş, farklılaşmıştır. Günümüzde bilgiye ulaşabilen, ulaştığı bilgiyi kendi yapısına uydurabilen, buna yenilerini ekleyebilen kişi ya da toplumlar güçlü olarak kabul edilmektedir. Bu değişime ayak uydurmanın kaçınılmaz sonucu olarak öğretim ortamlarında bilgiye ulaşmayı, bilgiyi kullanmayı ve yaymayı sağlayacak her türlü araç kullanılmak zorundadır. Yeni bilgi ve iletişim teknolojilerinin gelişmesiyle birlikte bireylerin erişebilecekleri bilgi kaynakları da değişmiştir. Örneğin; günlük yaşantının her alanına giren ve yüz milyondan fazla insan tarafından kullanılan internet, iletişim ve bilgiye ulaşma aracı olarak okullarımızda da yerini almaya başlamıştır.

"En genel tanımını ile İnternet, dünya çapında bilgisayarların birbiri ile bağlandığı ağ olarak tanımlanabilir. İnternet, birçok kişi tarafından kullanılmakta, kullanıcılar için her türlü bilgiye sınırsız bir erişim sağlamaktadır. Öyle ki modern çağda ve bilgi toplumu çağında bu artık neredeyse bir gereklilik halini almıştır" (Yalçın, 2007).

Özellikle, geleneksel sosyal ilişkilerden kopacak internet temelinde kurulan ilişkilere öncelik verilmesi zamanla yabancılaşmaya, yalnızlaşmaya ve ilişkilerin yüzeyselleşmesine yol açabilir. Yakın ilişkilerin ya da bağların en önemli işlevlerinden biri kişiye stres ve zorluklarla baş etmede kullanabileceği bir sosyal destek ağı ve fırsatı sunmasıdır. Araştırmalar en etkili sosyal desteğin fiziksel olarak en yakın olan sosyal bağlar tarafından sunulabileceğini göstermektedir. Bu yüzden, fiziksel mesafe ve yakınlık olgularından bağımsız olarak kurulan internet kökenli ilişkilerin sosyal destek sağlamada da sınırlı kalacağı varsayılabilir. İnternetin olumsuz etkileri konularında batı ülkelerinde yapılan boyamsal çalışmalar aşırı internet kullanımının aile içerisinde iletişimi zayıflattığını, kişinin arkadaş sayısı ve bağlarını azalttığı ve depresyon ve yalnızlık duygularının artmasına yol açtığını göstermiştir.

"İnsanı diğer varlıklardan ayıran en önemli özelliğin düşünebilme, yaratabilme ve paylaşabilme olduğunu göz ardı etmezsek, teknolojik değişimlerin "önce insan" temelli düşüncelerin ön plana çıktığı günümüzde- bireyler arası iletişime dönük yansımalarının ele alınması gerekliliği önemli bir tartışma alanı olarak varlığını hissettirmektedir (Gürçay ve Kümbül, 2001)".

Keser-Özcan ve Buzlu'ya (2005) göre, sağladığı kolaylıklar nedeniyle İnternet kullanıcı sayısı hızla artarken kullanıcıların demografik özellikleri de farklılaşmaktadır. İnternet başlangıçta yalnızca iş amaçlı kullanılırken günümüzde iletişim ve eğlence gibi değişik amaçlar için kullanılmaktadır. Davis (2001) (aktaran Keser-Özcan ve Buzlu, 2005, s. 20) sağlıklı İnternet kullanımını "düşünsel ve davranışsal olarak herhangi bir rahatsızlık duymaksızın uygun bir zaman diliminde istedik bir amaç için kullanmak" olarak açıklamaktadır. Fakat günümüzde bazı bireylerin internet kullanımına bir sınırlama koymamaları ve aşırı kullanım nedeniyle iş ve sosyal yaşamlarında sorunlar yaşadıkları görülmüştür (Keser-Özcan ve Buzlu, 2005). Benzer olarak Ceyhan ve Ceyhan (2007), sağlıksız ya da problemlı internet kullanımı bireylerin başarılarını düşürebilmekte ve günlük yaşamlarında aksamalara neden olabilmektedir. Ayrıca, Ceyhan ve Ceyhan (2007),,, üniversite öğrencileri üzerine yaptıkları araştırmada denetim odağı ve antisosyal eğilimlerin problemlı internet kullanım davranışının önemli yordayıcıları olduğunu tespit etmişlerdir.

"Davis'e (2001),, göre "sağlıklı internet kullanımı" düşünsel, davranışsal herhangi bir rahatsızlık duymaksızın, uygun bir zaman diliminde, istenilen amaca ulaşmak için internet kullanmaktır. Bazı bireyler internet kullanımını gereksinim duydukları miktarla sınırlarken, bazılarının bu sınırlamayı yapamadığı, iş ve sosyal yaşamlarında aşırı kullanım nedeniyle sorunlar yaşadıkları görülmüştür. Bireylere sorun yaşatan davranış örüntüsü, zarar verici olması ya da normalden belirgin sapma göstermesi nedeni ile "patolojik" ya da "problemlı" olarak tanımlanmaya başlanmıştır".

İnternet, özellikle ergenler tarafından değişik amaçlarla ve yaygın bir biçimde kullanılmaktadır. Ödev yapmak, sosyal medya kullanımı, oyun oynama gibi. İnternet

bağlantıları okullarda çok hızlıdır ve bu hızlı bağlantı kullanıcıların daha hızlı istediklerine erişmelerini, interaktif uygulamalar yapmalarını olanak sağlamaktadır. Ergenlerimiz gittikçe daha çok internet kullanır hale geldikleri düşünülmektedir.

Çalışmada yapılan korelasyon analizi sonucunda, problemlili internet kullanımı ile sosyal bilgiler dersi başarı ortalamaları arasında negatif yönlü bir ilişki olduğu saptanmıştır ($p < .05$). Diğer bir ifadeyle problemlili internet kullanımı ortalama boyut puanları arttıkça, Öğrencilerin sosyal bilgiler dersi başarı ortalamalarında orta düzeyde bir düşüş yaşandığı gözlemlenmiştir. Araştırma sorunsallarımızdan biri olan “ Öğrencilerinin problemlili internet kullanımı toplam puanı ile sosyal bilgiler dersi başarı ortalamaları arasında negatif yönde yüksek bir ilişki vardır” şeklindeki önerme kısmen de olsa kabul edilmiştir. Bu bulgulara uyumlu olarak üniversite öğrencileri üzerinde yapılan araştırmada (Ceyhan, 2008), Öğrencilerin problemlili internet kullanımıyla öğrencilerin başarı düzeylerinin negatif yönlü ilişkili olduğu ve problemlili internet kullanım sorunu olmayan bireylerin başarı düzeylerinin daha yüksek, problemlili internet kullanım sorunu olan bireylerin başarı düzeylerinin daha düşük olduğunu tespit etmiştir. İnan (2010), internet kullanımının akademik başarıyı nasıl etkilediği de incelenmiştir. İlköğretim II. kademedeki ve ortaöğretimde öğrenimlerini sürdüren öğrencilerle gerçekleştirilen başka bir araştırmada akademik başarı puanlarının internet bağımlılığı puanlarını anlamlı düzeyde yordadığı görülmüştür. Esen ve Siyez (2011)’in gerçekleştirdiği araştırmada akademik başarıları düşük olan öğrencilerin internet bağımlılığı düzeylerinin anlamlı derecede yüksek olduğu sonucuna ulaşmıştır. Dres çalışma, ödev yapma süresinin azalması, internet kullanım süresinin artması başarıları üzerinde olumsuz etkisi olmaktadır. Altuğ ve ark. (2011)’nin gerçekleştirdiği araştırma sonucunda lise öğrencilerinde evde bilgisayar olup olmaması ve bilgisayar kullanma sıklığı açısından okul başarıları arasında anlamlı bir farklılık olmadığı görülmüştür. Balkaya Çetin (2014), araştırmada internetin okul performansını tamamen olumlu etkilediğini söyleyen ergenlerin sayısı 552 (%26) iken, tamamen olumsuz etkilediğini söyleyenlerin sayısı 235’ dir (%11). Yapılan araştırmalarda internet kullanımının akademik başarıyı hem olumlu hem de olumsuz yönde etkilediği belirlenmiştir.

Çalışmada ilköğretim öğrencilerinin problemlı internet kullanımı ve aşırı internet kullanımı ile sosyal bilgiler dersi başarı düzeyleri arasında negatif yönde orta düzey bir ilişki olduğu ($p < .05$); internetin olumsuz etkileriyle sosyal bilgiler dersi başarısı arasında negatif yönde ve orta düzey bir ilişki olduğu internetin olumsuz etkileri ile sosyal bilgiler dersi başarı ortalamaları arasında düzeyinde negatif yönde orta düzey bir ilişki olduğu görölmektedir ($p < .05$). Bulgulara uyumlu olarak (Ceyhan, 2008), interneti daha çok eğlence, oyun ve sohbet amaçlı kullanan öğrencilerin bu tür etkinliklerin problemlı internet kullanımıyla ilişkili olabileceği, interneti eğitimsel amaçlı kullanan ve arama motorlarıyla bilgi tarama amaçlı kullanan öğrencilerin problemlı internet kullanım düzeyleri kullanmayanlara oranla daha düşük olarak tespit edilmiştir. Tuna (2015), ortaokul öğrencilerinin ebeveynleriyle olan bağlanma ilişkisinin internet bağımlılığına etkisi araştırma sonucuna göre, internet bağımlılığı puanlarının başarı durumuna göre anlamlı düzeyde farklılık göstermediği bulgusu elde edilmiştir. Toraman (2013)'nın ortaöğretim kademesinde öğrenim gören öğrencilerin internet bağımlılığı ve sosyal ağ kullanım düzeylerinin akademik başarıya etkisini incelediği araştırmaya 664 kadın ve 638 erkek öğrenci katılmıştır. Erkek öğrencilerin kadın öğrencilere kıyasla internet bağımlılığı düzeylerinin daha yüksek olduğu, internet bağımlılığı düzeyi arttıkça akademik başarı seviyesinin düştüğü fakat sosyal ağ kullanım düzeyinin akademik başarıyı etkilemediği sonucuna ulaşılmıştır. Çınar (2015)'ın problemlı internet kullanımında öğrencilerin not ortalamaları baz alınarak oluşturulan gruplar arasında bir farklılığın olmadığı tespit edilmiş olup gruplar arasında anlamlı farklılıktan bahsedilememektedir. Buradan yola çıkarak not ortalaması, öğrencinin problemlı internet kullanımı toplam puanı arasında bir ilişki olmadığı tespit edilmiştir. Örneklem sayısının arttırılarak başka araştırmalar ile bu değişkenin yordayıcılığı tekrar ele alınabilir.

Çalışmada yapılan t testi sonuçlarına göre, kız ve erkek öğrencilerin problemlı internet kullanımı puan ortalamalarının kız öğrenciler için (55,27), erkek öğrenciler için (64,20) olduğu saptanmış olduğu ve göre bu farkın erkek öğrencilerin lehine anlamlı olduğu görölmüştür. ($t=3,56$, $p=.029$) yazılan yazınlarda araştırmalar

sonucunda yer alan çalışmaların bir kısmında elde edilen sonuçla eş değer şekilde yönlene internet bağımlarında erkekler kızlara göre daha fazla internet kullanımı eğiliminde olduğunu belirtilmiştir. (Bayraktar ve Gün,2007; Jang, Hwang ve Choi,2008; Kim ve ark.,2006;Pawlak, 2002). Mythily, Qui ve Winslow (2008), Singapur gençliğinde aşırı internet kullanımının yaygınlığını ve çeşitli değişkenlerle olan ilişkisini araştırmışlardır. Araştırmacılar erkeklerin kızlara oranla iki kat daha fazla aşırı internet kullanıcısı olduklarını ifade etmiştir. Huang ve diğerleri (2009), her on üniversite öğrencisinden birinde problemlili internet kullanımın görüldüğünü, erkek öğrencilerin %14, kızların ise %5'inde problemlili internet kullanımın olduğunu saptamıştır. Ergenlerin problemlili internet kullanımı/internet bağımlılığında bazı araştırmalarda cinsiyet açısından fark bulunurken, bazılarında cinsiyet açısından fark olmadığı belirlenmiştir. Yurt dışında yapılan araştırmalar problemlili internet kullanımında cinsiyetin risk faktörü olduğunu, erkek ergenlerin problemlili internet kullanımı/internet bağımlılığı düzeylerinin yüksek olduğunu, daha fazla risk altında olduklarını göstermiştir (Cao ve ark., 2011; Leung ve Lee, 2012; Mythily ve ark., 2008; Tsitsika, Critselis, Kormas ve ark., 2009). Özçınar (2011), 14-26 yaşları arasında değişen kişiler üzerinde yaptığı araştırmada internet bağımlılığının görülme oranının yaklaşık olarak %7 olduğunu bildirmiştir. Araştırmada erkeklerin kızlara oranla daha çok internet bağımlılığının olduğu bulunmuştur. Şahin (2011), yaptığı araştırmada erkeklerin internet bağımlılık düzeyinin kızlara göre daha çok görüldüğü dile getirilmiştir. Alaçam (2012), üniversite öğrencilerinde internet bağımlılığının görülme sıklığının %0.6 ve riskli internet kullanımının da %8 olduğunu belirlemiştir. İnternet bağımlılığının erkeklerde, kızlardan daha yaygın olduğu gözlenmiştir. Peker'in araştırmasında ise lise öğrencilerinde problemlili internet kullanımı/internet bağımlılığı açısından cinsiyetler arasında fark olmadığı görülmüştür (2013) insani değerler yönelimli psiko-eğitim programının problemlili internet kullanımı ve siber zorbalık üzerindeki etkisi araştırmının sonucunda elde edilen bulgular insani değerler yönelimli psiko-eğitim programının uygulandığı deney grubundaki katılımcıların problemlili internet kullanım düzeyinin cinsiyete göre anlamlı bir farklılık göstermediği bulunmuştur. Bu bulgu, insani değerler yönelimli psiko-eğitim programının, problemlili internet kullanım düzeyini azaltmada cinsiyet açısından benzer etkilere sahip olduğunu

göstermektedir. Yılmaz'ın (2006), çalışmasında ilköğretim 6. ve 7. sınıf öğrencilerinin bilgisayara yönelik bağımlılık gösterme eğilimlerinin demografik özelliklerin eve bilgisayar kullanma durumlarına göre farklılık gösterip göstermediği incelenmiştir. Araştırma sonuçlarına göre; erkek öğrencilerin bilgisayar bağımlılığı gösterme eğilimleri kız öğrencilere göre anlamlı derecede farklı olduğu, öğrencilerin kendi odalarındaki bilgisayarı kullanmaları anlamlı fark getirmemekle beraber, bilgisayarını başka aile bireyleri ile kullanan öğrencilerin bilgisayar bağımlılığı gösterme eğilimlerinin anlamlı şekilde düşük olduğu gözlenmiştir. Bu farklılığın, araştırmalardaki problemlerli internet kullanım düzeyinin ölçüm biçiminden veya kültürel farklılıklar gibi değişkenlerden kaynaklanmış olacağı şeklinde yorumlanabilir. Özellikle Türkiye'de kız öğrenciler internete evden ulaşabilirken, erkek öğrencilerin internete hem evden, hem de internet kafeden yani istediği yerden erişebilmesi erkeklere yönelik problemlerli internet kullanım düzeyinin fazlalığının nedeni olarak görülebilir. Kılınç ve Doğan (2014), cinsiyet açısından erkek öğrencilere göre istatistiksel olarak anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu gözlemlenmiştir. Günüş'ün (2009), yaptığı çalışmada, cinsiyetlere göre internet bağımlılık durumları incelenmiş olup, erkeklerin kadınlara göre bağımlılık düzeyleri daha yüksek bulunmuştur. Cinsiyet değişkeninin internet kullanımı ve bağımlılık üzerindeki etkisini inceleyen başka çalışmalar yapılması önerilmektedir. Yine Türkiye'de Balta ve Horzum (2008), tarafından yapılan bir araştırmada cinsiyet yönünden erkek öğrencilerin kız öğrencilere göre internet bağımlılığı düzeylerinin yüksek olduğu bulunması bu araştırma sonucunu desteklemektedir. Alpaslan (2014), erkek öğrencilerin eğitsel amaçlı, genel amaçlı ve eğlence amaçlı internet kullanım oranlarının kız öğrencilere göre daha yüksek olduğu görülmüştür. Ünsal (2016), erkek öğrencilerinin internet bağımlılık puanları ($x=32,26$), kız öğrencilerin internet bağımlılığı puanlarından ($x=26,74$) yüksek bulunmuştur. Araştırmalarda literatürde erkeklerin kızlara göre internet bağımlılığı puanlarının daha yüksek olduğu ve erkeklerin daha fazla interneti kullandıkları belirlenmiştir. Öğrencilerin internet bağımlılık puanlarından yüksek bulunması bu araştırma sonucunu desteklemektedir.

Yapılan varyans analizi sonucunda internet kullanım süreleri bakımından öğrencilerin sosyal bilgiler dersi başarı ortalamaları arasında anlamlı bir farklılaşmanın olduğu tespit edilmiştir [$F(3-280)=3,950, p<.05$]. İnternet kullanım süreleri bakımından öğrencilerin sosyal bilgiler dersi başarı ortalamaları arasındaki anlamlı farklılaşmanın hangi gruplar arasında olduğunu test etmek için yapılan Post-Hoc analizi sonucunda farkın interneti 1 saatten az, 1 veya 2 saat ve 3 veya 4 saat kullananlar ile 5 saatten fazla kullananlar arasında olduğu görülmüştür. Kısacası interneti 1 saatten az kullananlar, 1 veya 2 saat ve kullananlar 3 veya 4 saat arasında kullananların sosyal bilgiler dersi başarı ortalaması interneti 5 saat ve üzerinde kullananların sosyal bilgiler dersi başarı ortalamasından anlamlı derecede daha yüksektir($p<.05$). İnternet kullanım süresinin problemlı internet kullanımı/internet bağımlılığı ile ilişkisi de araştırılmıştır. Wang ve ark. (2012b), internette aşırı zaman geçirmenin ergenlerde zayıf yaşam tarzı ile ilişkili olduğunu bulmuştur. Lise öğrencileri ile yürüttüğü araştırmasında Aslanbay (2006), internet bağımlılık eğilimi ile haftalık internet kullanımı arasında ilişki olduğunu belirlemiştir. İnternette geçirilen zaman arttıkça problemlı internet kullanımı da artmaktadır (Ceyhan ve ark., 2007). Ergenlerin internet kullanımı alışkanlıklarını ve ergenlerde problemlı internet kullanımını araştırmayı amaçladıkları çalışmalarında Tahiroğlu ve ark. (2008), 12-18 yaş aralığındaki ergenler ile çalışmışlardır. Araştırmaya katılan ergenlerin % 7,6'sının haftada 12 saatten fazla internet kullandıkları ve internet kullanımı artışına paralel olarak problemlı internet kullanımının da arttığı bulunmuştur. Tespit edilen bulgulara benzer olarak (Ceyhan, 2008), öğrencilerin gün içerisinde aşırı süre (günde 5 saatten fazla) internet kullanımının problemlı internet kullanımıyla ilişkili olduğu ve problemlı çalışma ile paralel olarak (Bayraktar, 2001; Mythily, Qiu ve Winslow, 2008; Young, 1996) problemlı İnternet kullanımının öğrenci sorumlulukları içinde ilk basamaklarda yer alan, akademik başarıyı doğrudan etkileyen ödev yapma, ders çalışma gibi etkinliklere ayrılan sürenin azalıp, bu sürenin internet kullanımına ayrılmasını ve akademik başarıyı olumsuz yönde etkilediğini vurgulamaktadır. Balta ve Horzum'un (2008), internet kullanım süresi yönünden haftada sekiz saatten fazla internete bağlı kalan öğrencilerin, haftada sekiz saatten az internete bağlı kalan öğrencilere göre farklılık gösterdiği belirlenmiştir.

Cömert ve Ögel (2009), İstanbul'daki lise öğrencileri arasında internet bağımlılığının yaygınlığını incelemiştir. Araştırma sonucunda internet bağımlılığının görülme sıklığının %4.5 olduğu bulunmuştur. Bunun yanı sıra araştırmada erkek öğrencilerin internet bağımlısı olma durumunun kızlara göre 3 kat daha fazla olduğu, boş zamanları değerlendirme etkinliklerinin internet bağımlılığıyla ilişkili olduğu ortaya çıkarılmıştır. Kelleci, Güler, Sezer ve Gölbaşı (2009), günde 3-4 saat ve daha fazla internet kllanan öğrencilerin psikiyatrik belirtilerinin günde 1-2 saat internet kullanan öğrencilerden daha yüksek olduğunu bildirmiştir. Bu bağlamda ülkemizde yapılan araştırmalarda Günüş (2009), katılımcıların %73,7'sinin günde 1-3 saat, %14'ünün 4-6 saat, %3'ünün 7-9 saat ve %2'sinin 10 saat ve üstü internet kullandıklarını belirlemiştir. Bir başka çalışmada ise Esen (2010), ergenlerin %16,7'sinin haftada 22 saatten fazla internet kullandıklarını, %13'ünün haftada 15-21 saat arasında internet kullandığını, %27,6' sının haftada 6-14 saat arasında internet kullandığını ve %42,7'sinin ise haftalık internet kullanımının 5 saatin altında olduğunu bulmuştur. Yurt dışında yapılan araştırmalarda ise Hawi (2012), ergenlerin günlük ortalama 3 saati internette geçirdiklerini, bağımlı kullanıcıların ise günlük 6,5 saat ve tatil günlerinde 10 saat internete girdikleri sonucuna ulaşmıştır. Toraman (2013), yaptığı çalışmada ortaöğretim kademesinde öğrenim gören öğrencilerin internet bağımlılığı ve sosyal ağ kullanım düzeylerinin akademik başarıya etkisini incelemiştir. Araştırmaya 664 kadın ve 638 erkek öğrenci katılmıştır. Erkek öğrencilerin kadın öğrencilere kıyasla internet bağımlılığı düzeylerinin daha yüksek olduğu, internet bağımlılığı düzeyi arttıkça akademik başarı seviyesinin düştüğü fakat sosyal ağ kullanım düzeyinin akademik başarıyı etkilemediği görülmektedir. Tuna (2015), interneti günde 1 saatten az, 1-2 saat, 2-4 saat kullanan öğrencilerin internet bağımlılığı puanları, interneti günde 4-6 saat ve 6 saat üzeri kullanan öğrencilerin internet bağımlılığı puanlarından anlamlı düzeyde daha düşük çıkmıştır. İnterneti 4 saatten fazla kullanan çocukların internet bağımlılığı, interneti 4 saatten az kullanan çocuklara göre anlamlı düzeyde daha yüksek bulunmuştur. Ergenlerin haftalık internet kullanım süresi ile ilgili olarak yapılan çeşitli araştırmalar vardır. İlköğretim ve lise öğrencileri ile gerçekleştirdiği araştırmada Doruk (2007), hafta içinde ve hafta sonunda internet kullanım süresini incelemiştir. Hafta içinde öğrencileri %28'i 1

saatten az, %32'si 2-3 saat, %13'ü 4-5 saat, %19'u 6 saatten fazla, %8'i ise daha fazla interneti kullandıklarını belirtmişlerdir. Hafta sonunda öğrencilerin %19'u 1 saatten az, %33'ü 2-3 saat, %21'i 4-5 saat, %18'i 6 saatten fazla, %9'u ise daha fazla kullandıklarını ifade etmişlerdir. Hafta içi öğrencilerin yaklaşık üçte biri günde 2-3 saat internete girmektedir. Günde 4-5 saat internete girenlerin oranı hafta sonu daha yüksektir. Ergenlerle gerçekleştirilen bir başka araştırmada (Esen, 2010) katılımcıların %16,7'sinin haftada 22 saatten fazla süreyi internette geçirdiği, sadece %6'sının düzenli olarak internete bağlanmadığı belirlenmiştir. Lise öğrencileri ile yaptığı çalışmada Gençer ve Koç (2012), internet kullanım sıklığı ile ilgili olarak %30,8'inin internete her gün, %45,5'inin haftada birkaç kez ve %20,1'inin ayda birkaç kez internet kullandığını bulmuştur. Sadece %3,6'sı hiç internet kullanmamıştır. Bir günde internet kullanım sürelerine göre hangi gruplar arasında farklılıkların olduğu ise TURKEY-Testi ile analiz edilip, internet kullanımı 1 saat olan grup 2.3.4.5 saat olan grupların ortalamaları karşılaştırılmış ve birbirinden farklılık gösterdiği tespit edilmiştir. Buradan yola çıkarak günde internet kullanımı 1 saat olan grubun problemlili internet kullanım toplam puanı 2,3,5 saat ortalama internet kullanan gruplardan daha az olduğu görülmektedir. Buna göre günlük internet kullanımında süre uzadıkça problemlili internet kullanımının da arttığı gözlemlenmektedir (Çınar, 2015:67). Ünsal (2016), haftada 7 gün internet kullanan öğrencilerin internet bağımlılık puanları ($x=34,34$), haftada 4 veya 6 gün ($x=027,3$) ve 1 veya 3 gün ($x=21,75$) internet kullanan öğrencilerin internet bağımlılık puanlarından yüksek bulunmuştur. Buradan hareketli, internette günlük geçirilen zamanın aynı zamanda kişinin internet bağımlılığı riski hakkında bilgi vermesi açısından önemlidir. Problemlili internet kullanımının öğrenci sorumlulukları içinde ilk basamaklarda yer alan ve akademik başarıyı doğrudan etkileyen ödev yapma, ders çalışma gibi etkinliklere ayrılan sürenin azalmasına yol açmış, bu sürenin internet kullanımına ayrılması akademik başarıyı olumsuz yönde etkilediği düşünülmektedir.

Yapılan varyans analizi sonucunda annenin eğitim düzeyi açısından öğrencilerin sosyal bilgiler dersi başarı ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık olduğu bulunmuştur [$F(3-280)=14,375$, $p<.05$]. Annenin eğitim düzeyinin

öğrencilerin sosyal bilgiler dersi başarı ortalamaları arasındaki anlamlı farklılaşmanın hangi gruplar arasında olduğunu test etmek için post hoc. analizleri sonucunda anlamlı farkın anne eğitim düzeyi ilkokul olanlar ile lise ve üniversite olanlar arasında, ortaokul olanlar ile üniversite olanlar arasında ve lise olanlar ile üniversite olanlar arasında kaynaklandığı görülmüştür ($p < .05$). Kısacası anne eğitim düzeyi lise ve üniversite olan öğrencilerin sosyal bilgiler dersi başarı ortalamaları anne eğitim düzeyi ilkokul ve altı olan öğrencilerin sosyal bilgiler dersi başarı ortalamalarının anlamlı derecede daha yüksek olduğu bulgulanmıştır. Ayrıca anne eğitim düzeyi üniversite olan öğrencilerin sosyal bilgiler dersi başarı ortalamaları öğrenci ebeveyninin eğitim düzeyi lise ya da ortaokul düzeyinde olan öğrencinin sosyal bilgiler dersi başarı ortalamalarından anlamlı derecede daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Günüç ve Doğan'ın (2013), yılında 12-18 yaş arasındaki 166 ergenle yaptığı çalışmada ergenin algıladığı sosyal desteğin internet bağımlılığı gibi problemlerle davranışların önlenmesi konusunda çok önemli bir rolü olduğu belirlenmiştir. Ergenin aileden algıladığı sosyal destek bağlamında ise annenin çok önemli bir yere sahip olduğu ve çalışan annelerin çocuklarının algıladığı sosyal destek düzeyinin daha yüksek olduğu görülmüştür. Bu bağlamda ailede annenin öneminin yadsımayacağı gerçeğinden yola çıkılarak geleceğin anneleri olan kız çocuklarımızın eğitiminin teşvik edilmesinin gelecekteki öğrencilerin ders başarısında önemli bir etken olacağı düşünülmekte.

Yapılan varyans analizi sonucunda babanın eğitim düzeyi açısından öğrencilerin sosyal bilgiler dersi başarı ortalamaları arasında anlamlı bir farkın olduğu gözlemlenmiştir [$F(3-280)=15,755$, $p < .05$]. Babanın eğitim düzeyinin öğrencilerin sosyal bilgiler dersi başarı ortalamaları üzerinde anlamlı olduğu ve farkın hangi gruplar arasında olduğunu test etmek için Post-Hoc analizi yapılmıştır. Analiz sonucunda babanın eğitim düzeyine göre eğitim düzeyi ortaokul olanlar ile lise ve üniversite olan babalar arasında anlamlı fark görülmektedir. Diğer bir ifade ile baba eğitim düzeyi lise ve üniversite olan öğrencilerin sosyal bilgiler dersi başarı ortalamaları baba eğitim düzeyi ilkokul ve altı ve ortaokul olan öğrencilerin sosyal bilgiler dersi başarı ortalamalarından anlamlı derecede daha yüksek olduğu

bulgulanmıştır. Marchant ve arkadaşları (2001), tarafından yapılan araştırmalarında öğrencilerin akademik başarılarıyla, aile ve okul bağlamında ilişkili özellikleri tanımlamışlardır. Her ne kadar anne ve babalık stilleri (anne-babaların çocuklarıyla ilgilenmeleri), aile katılımı (ailenin değerleri, okul etkinliklerine katılımları), öğretim şekilleri (öğretmenin denetimi, ilgisi) ve okul atmosferi (okulun ilgisi/cevap vermesi, sosyal çevre desteği) öğrencilerin akademik başarısı ile ilişkili olsa da, öğrencilerinin kendine güven duygularının ve motivasyonlarının, akademik başarılarında daha önemli bir yordayıcı olduğu bulunmuştur. Bu bağlamda araştırma bulgusu baba eğitim düzeyi yükseldikçe ders başarısında artmasının diğeri bir faktörü olarak değerlendirilebilir.

"Çalışmada annenin eğitim düzeyinin öğrencilerin problemleri internet kullanımı seviyesi üzerinde anlamlı bir etkisinin olmadığı bulunmuştur [$F(3-280)=1,674, p>.05$]. Benzer şekilde babalarının eğitim düzeyinin öğrencilerin problemleri internet kullanımı düzeyleri arasında anlamlı bir fark yaratmadığı tespit edilmiştir [$F(3-280)=0,373, p>.05$]. Anne ve baba öğrenim düzeylerine göre öğrencilerin internet bağımlılık durumları istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermemektedir. Benzer bir çalışmada Chiu ve Huang (2009)' da 495 lise öğrencisi üzerinde yaptığı araştırmada ailenin öğrenim durumunun internet kullanım davranışlarında farklılık yarattığı fakat problemleri internet kullanımı konusunda anlamlı bir farklılık yaratmadığını ifade etmiştir". Tuna (2015), ortaokul öğrencilerinin ebeveynleriyle olan bağlanma ilişkisinin internet bağımlılığına etkisi yapılan çalışma sonucunda, anne öğrenim durumu ve baba öğrenim durumu ile çocuğun internet bağımlılığı arasında ilişki bulunmamıştır. Ancak İnan (2010), ortaokul ve öğretimde öğrenim gören öğrencilerin internet bağımlılık durumlarını çeşitli değişkenler açısından ele aldığı çalışmasında, annelerin eğitimi düzeylerine göre öğrencilerin internet bağımlılığı puan ortalamaları arasında anlamlı farklılaşma bulmuştur. Anneleri üniversite mezunu olanların internet bağımlılık düzeylerinin anlamlı şekilde yüksek olduğu ve annenin eğitim düzeyi arttıkça bağımlılık düzeyinin arttığı sonucuna ulaşılmıştır. Bu değişken başka araştırmalar da ele alınarak tekrar değerlendirilebilir. Anne ve babanın öğrenim durumları ile

öğrencilerin internet bağımlılıkları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılığın olmaması, ebeveynlerin öğrenim durumları ile internet kullanımı, dolayısıyla internet bağımlılığı konusundaki bilinçlilik düzeyi konusunda yeni çalışmalar yapılabilir.

ÖNERİLER

Yüzyılımızda devletler eğitim politikalarını geliştirirken bir vizyon belirlerler. İnternet eğitim politikamızı belirlemede kuşkusuz önemli bir yere sahiptir. İnternetin bize sağladığı sonsuz olanaklar özellikle genç neslimizi cezbedmektedir. İnternetin bu özelliği unutulmadan öğrencilerimize özgünlük ve kitaplardan yararlanmaya yönelik eğitim verilebilir, ilerki aşamalarda internet bağımlılığı konusunda bilinçlendirici eğitim çalışmaları yürütülebilir. Unutulmamalıdır ki internet bağımlılığıyla mücadelede en etkili argümanlardan biri eğitim kurumlarıdır.

Bu araştırmada sadece öğrencilerin problemleri internet kullanım düzeyleri ve çeşitli değişkenler açısından irdelenmiştir. Bundan sonraki araştırmalarda problemleri internet kullanımı yüksek olan öğrencilerin interneti kullanım biçimleri, bağlandığı siteler ve buralara bağlanma nedenleri incelenebilir.

İnternetin öğrenciler üzerindeki etkisi ve internet bağımlılığı konularında ilgili kişiler bilgilendirilmelidir. İnternetin ortaklaşa kullanılan, etkili ve yararlı bir iletişim aracı haline dönüştürülmesi için özellikle eğitim kurumlarında internet kullanım işlevleri yeniden gözden geçirilmelidir. İnternet üzerinde sosyal etkileşim mekanları oluşturulması ve bunun yüz yüze ilişkilere dönüşecek şekilde planlanmasının uygun olacağı düşünülmektedir.

Öğrencilerin problemleri internet kullanımı oranları dikkate alındığında bu öğrencilerin internet kullanım amaçlarının araştırmalarla ortaya konulması önerilmektedir. Bireylerin yararına olan internet kullanım amaçları desteklenmelidir. Öğrenim düzeyi ne olursa olsun tüm ebeveynlere yönelik internet kullanımı ve bağımlılığı konusunda televizyon programları, broşür yayınlama, konferans, rehberlik faaliyetleri gibi bilinçlendirici etkinliklerin düzenlenmesi önerilmektedir. Bağımlı grubun öğrenciler olduğu göz önünde bulundurulduğunda bu etkinliklerin öğrencilere yönelik olarak da düzenlenmesi ve sistemli olarak rehber öğretmenlerin bu konuda kılavuzluk etmeleri gerekli görülmektedir. Bu nedenle okul psikolojik

danışmanlarına problemleri internet kullanımını önlemeye yönelik hizmet içi eğitimler verilebilir.

Öğrencilere problemleri internet kullanımı konusunda bileşim teknolojisi dersinde bilinçli internet kullanımı ve internetin kullanım sıklığı konusunda yeni üniteler eklenebilir.

Çalışmanın örneklemini sadece 8. sınıfta öğrenimini sürdüren kişilerden meydana gelmesi de araştırma sınırları içerisinde görülebilir. Bu öğrenime devam etmeyen ergenler de benzer şekilde bir araştırmanın yapılmasının genel olarak ergen kesimin sorunlu internet kullanımına yönelik bir takım farklı olgulara ulaşılması temin edilebilir. Bununla birlikte bütünsel veri gruplarıyla nitel araştırmalar gibi bu ayrımlı araştırma ile bezenmiş desenler gelecek için vaat edilen çalışmaların sorunlu internet kullanımında esnek değerlendirilmesinin soruna faydalı bir çözüm olacağı düşünülmektedir.

İnternet kafeler internete bağlanılan yerler arasında ilk sıralarda yer almaktadır. İnternet kafeler bu nedenle sürekli olarak denetlenmeli ve misyonunun değiştirilmesi gerekmektedir. İnternet kafeler elektronik kütüphane olarak kullanılmaya başlanabilir.

Bu çerçevede internetin kullanım amacında önem taşımaktadır. İnternetin oyun oynamaya, şiddete yönlendiren, pornografik filmleri izlemek için kullanıyorsa aileye veya öğretmene rapor verebilecek ya da bu tür sitelere erişimini engelleyecek programlar geliştirilebilir.

Ergenler aileden uzakta geçirdiği zamanlarda onu dışardaki zararlı etkenlerden nasıl korunacağı düşünülmeli onu bu zararlı etkenlerden korumak için beraber aktivitelere katılıp onunla zaman geçirilmelidir. Hafta sonları sinema, tiyatroya, pikniğe gidilebilir ya da spor aktivitelerine katılabilirler. Çocuklarımıza kitap okuma alışkanlığı kazandırmak için ailece kitap okuma saati yapılabilir. Problemleri internet kullanımı hakkında sohbetler yapılarak çocuklar bilinçlendirilmeye çalışılabilir.

Bunun yanında okullarda internete karşı bağımlılık sahibi kişilerin farkındalığın artırılmasına ilişkin aile, çocuk ve ergenlere müteveccih bilinçli kullanım ve güvenli internet kullanımı mevzusunda eğitim çalışmalarının gerçekleştirilmesi önem arz etmektedir. Bu çalışmanın sonucunda uygulanan programın ne düzeyde etkili olduğu belirlenebilir.

KAYNAKÇA

- AKKOYUNLU, Buket; *Bilgisayar ve eğitimde kullanılması, çağdaş eğitimde yeni teknolojiler*, Anadolu Üniversitesi Açık Öğretim Fakültesi Yayınları, Eskişehir 1998.
- AKYÜZ, Emine; “Çocuğun Bilgi Edinme ve Zararlı Yayınlarla Karşı Korunma Hakkı”, Çocuk ve Medya Kongresi Bildiriler Kitabı 1 , Çocuk Vakfı Yayınları, İstanbul 2013.
- AKYÜZ, Emine; *Çocuk Hukuku (Çocukların Hakları ve Korunması)*, A Pegem Akademi, Ankara, 2012.
- ALAÇAM, Hüseyin; Denizli Bölgesi Üniversite Öğrencilerinde İnternet Bağımlılığının Görülme Sıklığı ve Yetişkin Dikkat Eksikliği Hiperaktivite Bozukluğu, Uzmanlık Tezi, *Pamukkale Üniversitesi Tıp Fakültesi*, Psikiyatri Anabilim Dalı, Denizli, 2012.
- ALPASLAN, Muhammed; İnternet Aile Stilllerine Göre 9. Sınıf Öğrencilerinin İnternete Yönelik Tutum, Öz-Yeterlik Ve İnternet Kullanım Amaçlarının İncelenmesi, Yayınlanmış YLT, Sakarya Üniversitesi, Sakarya,2014.
- ALTIN, Ferhat; *İnternet Kullanımının Gençlere Etkisi Kastamonu İli Örneği*, Yayınlanmış YLT, Ankara, 2006.
- ALTUĞ, Mehtap; GENCER, Cevriye; ERSÖZ, Filiz; Ortaöğretim Öğrencilerinin Hayatında Bilgisayarın Yeri, *Bilişim Teknolojileri Dergisi*, Cilt: 4, Sayı:1, 2011,s.20
- ALTUN, Arif; *Eğitimde İnternet uygulamaları*, AnıYayıncılık, Ankara, 2006
- AMERİKAN PSİKİYATRİ BİRLİĞİ, *Mental bozuklukların Tanısal ve Sayımsal El Kitabı*, S.4 (DSM IV) ,çev. edt. E. Köroğlu, Hekimler Yayın Birliği, Ankara, 1995

- ANDERSON, Daniel R.; “Çocuklar ve Medya: Bilişsel Gelişim ve Eğitim”, I. Türkiye Çocuk ve Medya Kongresi Bildiriler Kitabı 2, Çocuk Vakfı Yayınları, İstanbul, 2013 , s.78
- ARICAK, O.Tolga; Psychiatric Symptomatology as a Predictor of Cyberbullying Among University Students. *Eurasian Journal of Educational Research*, 34, 2009, s.167-184.
- ARICI, İsmail; İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersinde Öğrenci Başarısını Etkileyen Faktörler (Ankara örneği), Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 2007.
- ARISOY, Özden; “İnternet Bağımlılığı ve Tedavisi, *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*”, 2009, s.55-67
- ARSLANTUNALI, Mustafa ve SAVAŞIR, İskender; *Kişisel bilgisayarlar, İletişim Yayınları*, İstanbul, 1992.
- ASLANBAY, Muhiddin; *Compulsive Concumption: Internet Use Addiction Tendency. The case of Turkish High School Students*, Yayınlanmamış YLT, İstanbul, 2006.
- AUSTIN, W.A., TOTARO, M.W., *Gender Differences in the Effects of Internet Usage on High School Absenteeism*, *Journal of Socio- Economics*,40(2), 2011, s.192-198.
- AYAROĞLU, Neva Sancak; *The relationship between internet use and loneliness of university students*, Yayınlanmamış YLT, Orta Doğu Teknik Üniversitesi Eğitim Bilimleri Bölümü, Ankara, 2002.
- AYAS, Tuncay; The Relationship between Internet and Computer Game Addiction Level and Shyness among High School Students. *Educational Sciences: Theory & Practice*, 12(2), 2012, 632-636.

- AYDOĞDU, C., *Televizyon ve bilgisayarın (18-24 yaş) gençler üzerindeki psikolojik etkileri (Hendek örneği)* , Sakarya Üniversitesi, , Yayınlanmış YLT, Sakarya, 2003.
- BAKAY, N.E.; *İzmir' de lise öğrencilerinin internet kullanma koşulları ve yeterlik düzeyleri (evde, okulda ve kafelerde)* , YLT, Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir, 2001.
- BALCI, Şükrü. GÖLCÜ, A. A., ÖCALAN, M. E., *Üniversite Öğrencileri Arasında İnternet Kullanım Örüntüleri* , Selçuk İletişim, 7 (4), 2013, s. 5-22
- BALCI, Şükrü; GÜLNAR, B.; *Üniversite Öğrencileri Arasında İnternet Bağımlılığı ve İnternet Bağımlılarının Profili*, Selçuk İletişim, Konya, 2009, 6, 1, s. 5-2.
- BALKAYA ÇETİN, A; *Ergenlerin İnternet Ve Problemler İnternet Kullanım Davranışlarının Bazı Psiko-Sosyal Özellikler Açısından İncelenmesi*, Yayınlanmış YLT, Anadolu Üniversitesi, Eskişehir, 2014.
- BALTA, Ö.Ç.ve HORZUM, M.B., *Web tabanlı öğretim ortamındaki öğrencilerin internet bağımlılığını etkileyen faktörler*, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi, Ankara,2008, 41, 185-203.
- BARAN, Aylin Görgün ve KULOĞLU, Ceyda; “İnternet kafelerde internet kullanımı ve sanal sosyal ilişkiler: Ankara örneği”, *Bilişim toplumuna giderken psikoloji ve hukuktaki etkileri sempozyumu*, Türkiye bilişim derneği yayınları, Ankara 23-24 Mart 2001, s. 77- 87
- BARAN, Aylin Görgün; “İnternet Kullanıcılarının Sosyo-Demografik Özellikleri Üzerine Bir Çalışma: Ankara'daki Akademisyen Kullanıcılar”, *Bilişim Toplumuna Giderken Psikoloji, Sosyoloji ve Hukukta Etkiler Sempozyumunda Sunulan Bildiri*, Ankara 2001.
- BAYRAKTAR, Fatih ve GÜN, Zübeyit; *Incidence and correlates of internet usage among adolescents in North Cyprus. Cyberpsychology & Behavior*,10, 2007,s.191-197.

- BAYRAKTAR, Fatih.; *İnternet kullanımının ergen gelişimindeki rolü*, Yayınlanmış YLT, Ege Üniversitesi, İzmir, 2001.
- BAYRAKTUTAN, Fidan; “Aile İçi İlişkileri Açısından İnternet Kullanımı”, Yayınlanmamış YLT), İstanbul Üniversitesi, İstanbul, 2005
- BEARD, K.W. and Wolf, E.M.; *Modification in the Proposed Diagnostic Criteria for Internet Addiction. CyberPsychology & Behavior*, 2001, 4, 3, s. 377-383.
- BİLA, Çoban; *Bireysel ve kitle iletişim aracı olarak internet ve toplumsal etkileri*,Yayınlanmış YLT, Gazi Üniversitesi, Ankara, 2001.
- BÖLÜKBAŞ, Kenan, *İnternet kafeler ve internet bağımlılığı üzerine sosyolojik bir araştırma: Diyarbakır örneği*, Yayınlanmamış YLT, Dicle Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sosyoloji Anabilim Dalı, Diyarbakır, 2003.
- BÖRÜ, Deniz; *Öğrencilerin bilgisayar ve internet kullanımına ilişkin bir araştırma*. Web sitesi. <http://www.econturk.org/Turkiyeekonomisi/deniz3.pdf>., (E.T. 15.11.2015)
- CANAN, Fatih; ATAÖĞLU, Ahmet; NİCHOLS, Laura A; YILDIRIM, Tuba, & ÖZTÜRK, Önder; Evaluation of psychometric properties of the internet addiction scale in a sample of Turkish high school students. *Cyberpsychology, Behavior and Social Networking*, 2010,13(3), s.317-320.
- CAO, Fenglin ve SU, Lin-yan; *Internet Addiction Among Chinese Adolescents: Prevalence And Psychological Features, Child: Care, Health And Development*, 2006, 33 (3) , s.275–281
- CAPLAN, Scott E, Problematic Internet Use and Psychosocial Well-Being: Development of a Theory-Based Cognitive–Behavioral Measurement Instrument. *Computers in Human Behavior*, 2002, 18, 553–575.
- CAPLAN, Scott E.; *A Social Skill Account of Problematic Internet Use*,2005.

- CAPLAN, Scott E; Preference for online social interaction a theory of problematic internet use and psychosocial well-being. [Çevrimiçi sürüm]. *Communication Research*, 2003, 30(6), 625-648.
- CAPLAN, Scott; WILLIAMS, Dmitri; YEE, Nick; *Problematic Internet use and psychosocial well-being among MMO players*, Elsevier, 25, 2009, s.1312-1319
- CENGİZHAN, Cahit; “Öğrencilerin bilgisayar ve internet kullanımında yeni bir boyut: bağımlılık.”,III. Ulusal PDR Kongresi, Marmara Üniversitesi, İstanbul, 2005.
- CEYHAN, A.Aykut ve CEYHAN, Esra; “Ergenlerde Problemlı İnternet Kullanım Ölçeği Geliştirme Çalışmaları (PİKÖ-E)” , *X. Ulusal Psikolojik Danışma ve Rehberlik Kongresi*, Çukurova Üniversitesi, Adana, 2009, s.42.
- CEYHAN, A.Aykut ve CEYHAN, Esra; “Üniversite Öğrencilerinin Problemlı İnternet Kullanım Düzeyleri İle Denetim Odağı, Antisosyal Eğilim ve Sosyal Normlara Uyum Düzeyleri Arasındaki İlişkiler”, *16. Ulusal Eğitim Bilimleri Kongresi*, Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Tokat, 2007.
- CEYHAN, A.Aykut, CEYHAN, Esra, KURTYILMAZ, Yıldız; “Problemlı ve Problemlı Olmayan İnternet Kullanımına Sahip Üniversite Öğrencilerinin Özellikleri”, *Uluslararası 5. Balkan Eğitim ve Bilim Kongresi Özet Kitabı*, Edirne, 2009, s.168.
- CEYHAN, A.Aykut.; *Predictors of problematic internet use on Turkish university students*. *CyberPsychology & Behavior*, 2008, 11, 3, s.363-366.
- CEYHAN, Esra; CEYHAN, A.Aykut & GÜRÇAN, A., “Problemlı İnternet Kullanımı Ölçeği’nin Geçerlik ve Güvenirlik Çalışmaları”, *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri-KUYEB Dergisi*, 2007, 7, 1, s.387-416.
- CHOU, Chien.; CONDRON, Linda ; BELLAND John C.; *A review of the research on internet addiction*, *Educational Psychology Review*, 2005, 17, 4, s.363-388

- CHOU, Chien; HSAI, Ming-Chun; Internet addiction, usage, gratification and pleasure experience: The Taiwan college students' case. *Computers & Education*, 2000, 35 (1) , s.65–80.
- CHRİSTOS, C.F.; CONSTANTİNOS, C.F. VE FRANGOS, I., S.; Problematic Internet Use Among Greek University Students: An Ordinal Logistic Regression with Risk Factors of Negative Psychological Beliefs, Pornographic Sites, and Online Games. *CyberPsychology & Behavior, and Social Networking*, 2011, 14 (1-2), s. 51-58.
- CLEMMİT, Sarah, “Accessible Internet data”.*Science Teachers*, 1996, s. 48-50
- Clotfelter, C.T.; Ladd, H.F. & Vigdor, J.L; Scaling the Digital Divide: Home computer technology and student achievement, Duke University.
- COLE, Helena, & GRİFFİTHS, Mark D., Social Interactions in Massively Multiplayer Online Role-Playing Gamers. *Cyberpsychology & Behavior*, 2007, 10(4), s.575-583.
- CORTEEN, R.S., & WILLIAMS, T.M., Television and reading skills. In T.M. Williams (Ed.), *The impact of television: A natural experiment in three communities* (pp. 39-86) Academic Press, Orlando 1986.
- CÖMERT, İtır Tarı ve ÖGEL, Kültegin; İstanbul Örneğinde İnternet ve Bilgisayar Bağımlılığının Yaygınlığı ve Farklı Etkenlerle İlişkisi. *Türkiye Klinikleri Journal of Forensic Medicine*, 2009, 6(1), 9-16.
- CROXALL, K ve CUMMİNGS, M.N.; *Computer usage in family and consumer sciences education*, 2000, 18, s.1.
- ÇAKIR, Hüseyin; GÖKSEL, M. Ali; *Bilgisayar Bilimleri*, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara, 2001.
- ÇINAR, Muhammed.; Ergenlerin Problemlı İnternet Kullanım Davranışları ile Yaşam Doyumları Arasındaki İlişkinin Belirlenmesi, Yayınlanmış YLT, İstanbul Aydın Üniversitesi, İstanbul, 2015.

- ÇUHADAR, Cem.; *Türkiye'deki Hizmet Öncesi Öğretmenlerdeki Sosyal Etkileşim Anksiyetesinin ve Problemlili İnternet Kullanımının Keşfi*, Trakya Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Yayınlanmış YLT, Edirne 2011.
- DAVIS, R.A.; “ *A cognitive-behavioral model of pathological internet use. Comput Human Behav*”, 2001, 17, s.187-195.
- DAVİD, Smahel, BRADFORD, Brown B. VE LUKAS, Blinka; Associations between Online Friendship and Internet Addiction among Adolescents and Emerging Adults. *Developmental Psychology*, 2012, 48(2), 381-388.
- DAVİS, R. A., FLETT, G. L., & BESSER, A.; Validation of a new scale for measuring problematic Internet use: Implications for pre-employment screening. *CyberPsychology & Behavior*, 2002, 5(4), s.331-45.
- Değişkenler İle İnternet Bağımlılığı Arasındaki İlişkinin İncelenmesi, Yayınlanmış YLT, Yüzüncü Üniversitesi, Van, 2019
- DEMİR, Emel; *Birey ve Aile Yaşamına İlişkin Konularda İnternet Kullanımının netkisinin Belirlenmesi*. Ankara Üniversitesi Fen Bilimler Enstitüsü., Yayınlanmış YLT, Ankara, 2006.
- DEMİRCİ, Güler, M. , Kaya,S. ve Uzun, A.; “*Fen Bilimleri Öğretmenlerinin Öğretimde İnternet Kullanımına İlişkin Görüşleri*” Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi (KEFAD) Cilt 15, Sayı 1, 2014, s. 263-280
- DEMİRER Veysel, YILDIZ Derya, SÜNBÜL Ali Murat; “İlköğretim Öğrencilerinin Bilgisayar ve İnternet Kullanımları ile Kitap Okuma Alışkanlıkları Arasındaki İlişki: Konya İli Örneği”, Konya 2011, C.10, S. 3, s.1028-1036.
- DEMİRTAŞ, Hasan, ÇINAR. İkrım, Yönetici, Öğretmen, Veli ve Öğrencilerin Başarı Algısı ve Eğitime İlişkin Görüşleri (Malatya İli Örneği). XIII. Ulusal Eğitim Bilimleri Kurultayı.,Malatya, 2004.
- DERYAKULU, Deniz ve EŞGİ Necmi; *internet Kafelerin Ortam ve Kullanıcı Profili Eğitim Araştırmaları*, 2001, s.52-60

- DİLMAÇ, Bülent ve AYDOĞAN, Didem; Values as a Predictor of Cyber-bullying among Secondary School Students. *International Journal of Social Sciences*, 2010,5 (3), s.185-188.
- DİMAGGİO, Paul ; HARGİTTAİ, Eszte; NEUMAN, W. Russell ve ROBİNSON, John P.; Social implications of the internet. *Annual Review of Sociology*, 2001, 27, s.307-336.
- DİRİL, Aycan; *Lise öğrencilerinin bilişsel esneklik düzeylerinin sosyodemografik değişkenler ve öfke düzeyi ile öfke ifade tarzları arasındaki ilişki açısından incelenmesi*, Yayınlanmış YLT, Çukurova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana, 2011.
- DORUK, Derya; *Öğrenme İsteksizliğinin İnternet Kullanımıyla İlişkilendirilmesi (Ergen Boyutunda)*, Yayınlanmış YLT, Beykent Üniversitesi, Ankara, 2007.
- DURMUŞ, Adem; *Eyvah! Çocuğum Bilgisayar Kullanıyor*, Nesil Yayınları, İstanbul 2007, s.23
- DYRİL, O.E.; KINNEMAN, D.E.; “Telecommunications: Gaining access to the world”, *Classroom Computer Learning, New Technology and Learning*, 1995, 16, s. 22-31.
- EICHENBERG, C.; Ott, R.; *Internetabhängigkeit: Massenphänomen oder Erfindung der Medien?* c't, 19,s. 106-111.
- EIJNDEN RJ, Van den; MEERKERK, GJ; VERMULST, Ad A; SPIJKERMAN, R; ENGELS, Cme; *Online communication, compulsive internet use, and psychosocial well-being among ado-lescents: A longitudinal study*, *Dev Psychol* 2008, 44, s.655-665.
- ENNEMOSER, Marco, VE SCHNEİDER, Wolfgang; Relations of television viewing and reading: Findings from a 4-year longitudinal study. *Journal of Educational Psychology*, 2007, 99(2), 349–368.
- ERDEN, Münire; *Eğitimde program değerlendirme*, Pegem, Ankara

- ERDOĞDU, M. Yüksel; *Yaratıcılık ile öğretmen davranışları ve akademik başarı arasındaki ilişkiler*, Sosyal Bilimler Dergisi, 2006, 5, 17, s.95-106.
- ERDUR-BAKER, Özgür VE TOPÇU, Çiğdem; Siber Zorbalık. Deryakulu, Deniz (Ed). *Bilişim Teknolojileri Öğretiminde Sosyo-Psikolojik Değişkenler*, Maya Akademi, 2008.
- ERKAN, Hüsni; Bilgi Toplumu ve Ekonomik Gelişme, Türkiye İş Bankası Yayın No.326/8, B.2
- EROĞLU, Yüksel; GÜLER, Neşe; Koşullu Öz-Değer, Riskli İnternet Davranışları ve Siber Zorbalık/Mağduriyet Arasındaki İlişkinin İncelenmesi, , Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 5/3, 2015, s. 118–129.
- GABLER, Neil; Life the Movie. How Entertainment Conquered Reality, New York, 1998.
- GEÇKİL, Emine; *Malatya İlindeki Adölesanların Sağlık Davranışlarının Ve Sorunlarının Tanımlanması, Beslenme ve Stresle Baş Etme Eğitiminin Sağlığı Geliştirmeye Etkisi*, Yayınlanmış DT, İstanbul Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İstanbul, 2002.
- GEZER ŞEN, Burcu; SEVİM, Yelda; ARTUÇ, Seda; İlköğretim Çağındaki Çocukların İnternet Kullanımlarının Ebeveyn Görüşleri Doğrultusunda Değerlendirilmesi, Yayınlanmış YLT, Bitlis Eren Üniversitesi, Bitlis, 2015.
- GHASSEMZADEH, Lily; SHAHRARAY, Mehrnaz; MORADI, Alireza; *Prevalence of Internet Addiction and Comparison of Internet Addicts and Non-Addicts in Iranian High Schools. CyberPsychology & Behavior*, 2008, 11 (6) , s.731-733.
- GOLDBERG, Ivan.; Ivan Goldberg diccuses “internet addiction”, 1997 .http://www.psychom.net/accessed (E.T. 15.11.2013)
- GOLDBERG, Ivan; *Goldberg's message*.14.09.2013, http://www-usr.rider.edu/~suler/psycyber/supportgp.html (E.T. 15.11.2013)

- GOLDBERG,; Ivan Internet addiction disorder. Retrieved November, 1996, 24, 2004.
- GÖKÇEARSLAN, Şahin ve GÜNBATAR, Mustafa S.; *Ortaöğrenim Öğrencilerinde İnterneT Bağımlılığı*. Eğitim Teknolojisi Kuram Ve Uygulama, 2012, (2)2, 10-24.
- GRİFFİTHS, Mark D; Behavioral Addictions: An Issue for Everybody? *Journal of Workplace Learning*, 1996, 8(3), 19-25.
- GRİFFİTHS, Mark D; Internet Addiction: Fact or Fiction? *The Psychologist* 12, 1999 246-250.
- GUAN, Shu-Sha Angie ve SUBRAHMANYAM, Kaveri; *Gençliğin İnternet Kullanımı: Riskler ve Fırsatlar*, Çev. A. Balıkçı, Current Opinion in Psychiatry Türkçe Baskı, 2009, 5 (3) ,s. 130-37
- GÜMÜŞ, Çetin; *İnternet Kafelerin Denetlenmesi ve Eğitim Amaçlı Kullanımının Teşviki*, Yayınlanmış YLT, 2003
- GÜNGÖRDÜ, Ersin, İlköğretimde hayat bilgisi ve sosyal bilgiler öğretimi, Nobel Yayın Dağıtım, , Ankara, 2001.
- GÜNÜÇ, Selim, *İnternet Bağımlılık Ölçeğinin Geliştirilmesi ve Bazı Demografik Değişkenler İle İnternet Bağımlılığı Arasındaki İlişkilerin İncelenmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Van, 2009.
- GÜNÜÇ, Selim, ve DOĞAN, Ayten; The relationships between Turkish adolescents'internet addiction, their perceived social support and family activities. *Computers in Human Behavior*, 29, 2197-2207.
- GÜRÇAY, Cemile & KÜMBÜL, Burcu, İnternetin Sosyal ve Psikolojik Etkileri: İnternet Sosyal İzolasyon Yaratan Bir, 2001
- GÜRÇAY, Cemile ve KÜMBÜL, Burcu; *İnretnet'in Sosyal ve Psikolojik Etkileri: İnternet Sosyal İzalasyon Yaratan Bir Bağımlılık mı? Bilişim Toplumuna*

Giderken Psikoloji, Sosyoloji ve Hukukta Etkiler Sempozyumunda Sunulan Bildiri, Ankara, 23-24 Mart 2001

GÜROL, Mehmet ve SEVİNDİK, Tuncay; İnternet kafeye giden bireylerin internet kafelerden beklenti düzeyleri, internet ve internet kafeleri kullanma amaçlarının belirlenmesi, Yayınlanmış YLT, Fırat Üniversitesi, Elazığ, 2003

HARPUTLU, Filiz.;Yeni Kapitalizmin Toplumsal Denetim Aracı- Korku Kültürü ile Kitle İleti- şim Araçları İlişkisi: Türkiye’deki İnternet Haber Siteleri Örneği, Yayınlanmamış YLT, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 2012

HAZER, Oya; GÜL, Aynur; E. B., TONBUL.; *Bilgisayar kullanımının evde bilgisayar kullanımı üzerindeki etkisinin incelenmesi*, I. Uluslararası Ev Ekonomisi Kongresi 22-24 Mart 2006, s.142-148.

HOLMES, Leonard, What is “Normal” Internet Use?, 1997, [http://mentalhealth.miningco.com/mentalhealth/library/weekly/aa100697.htm]

HORROCS, Chirthopher; Baudrillard ve Milenyum, Çev. Kaan Ötkem, Everest Yayınları, İstanbul, 2000

http://www.hersey.net.com/teknohaber/?id=1711 (E.T. 03.11 2012)

http://www.imedya.com. (E.T. 01.11.2012)

HUANG, R.L., LU, Z., LİU, J.J., YOU, Y.M., PAN, Z.Q., WEİ, Z., HE, Q. VE WANG, Z.Z., Features and Predictors of Problematic Internet Use in Chinese College Students. *Behaviour & Information Technology*, 2009, 28(5), 485-490.

HUR, M.H.; Demographic, habitual, and socioeconomic determinants of internet addiction disorder: An empirical study of Korean teenagers. [Çevrimiçi sürüm]. *Cyberpsychology& Behavior*, 2006, 9(5), 514-525.

- İŞİK, Umur; Medya Bağımlılığı Teorisi Doğrultusunda İnternet Kullanımının Etkileri ve İnternet Bağımlılığı. Doktora Tezi, Selçuk Üniversitesi, Halkla İlişkiler ve Tanıtım Anabilim Dalı, Konya, 2007
- İRKİN, Ayça Ç; Çocukların Gelişim Süreci ve Televizyonun Etkileri, Uzmanlık Tezi, *T.C. Radyo ve Televizyon Üst Kurulu*, Ankara, 2012.
- İSKENDER, Murat ve AKİN, Ahmet; Social self-efficacy, academic locus of control, and internet addiction. *Computers & Education*, 2010, 54(6), 1101-1106.
- İŞMAN, Aytekin VE GÜRGÜN, Serhat, Özel Okullarda Öğrenim Gören İlköğretim Öğrencilerinin İnternete Yönelik Tutum ve Düşünceleri (Acarkent Doğa Koleji Örneği), 2008 (E.T. 20.11.2015)
- JANG, K.S. , HWANG, S.Y. ve CHOI, J.Y. Internet addiction and psychiatric symptoms among Korean adolescents. *Journal of School Health*, 78, 2008, s.165-171.
- JENNINGS, B.M.; *Evidence-Based Practice: The Road Best Traveled? Research in Nursing&Health*, 2000, 23, s.343-345.
- JOHANSSON, Agnete ve GÖTESTAM, K.Gunnar; *Internet Addiction: Characteristics Of A Questionnaire and Prevalence in Norwegian Youth (12–*
- KALTIALA-HEINO, R.;LINTONENE, T., RIMPELA, A.; *Internet addiction? Potentially problematic use of the internet in a population of 12-18 year-old adolescents, Addiction Research and Theory*, 2004, 12 (1) , s.89–96.
- KANDELL, J. JONATHAN; Internet Addiction on Campus: The Vulnerability of College Students. *CyberPsychology & Behavior*, 1998, 1, 11-17.
- KANTER, Jonathan; *Management Guide to Computer System Selection and Use, Prentice Hall*, Englewood Cliffs, New Jersey, 1970

- KARACA, Mehmet; *Sosyolojik Bir Olgu Olarak İnternet Gençliği: Elazığ Örneği*, Yayınlanmamış DT, Fırat Üniversitesi, Elazığ.
- KARAHAN, Mehmet ve İZCİ, E.; “*Üniversite öğrencilerinin internet kullanım düzeyleri ve beklentilerinin değerlendirilmesi*” Milli Eğitim Dergisi, 2001, s.150
- KARAKOÇ, Enderhan ve TAYDAŞ, Onur, "Bir Serbest Zaman Etkinliği Olarak Üniversite Öğrencilerinin İnternet Kullanımı ile Yalnızlık Arasındaki İlişki: Cumhuriyet Üniversitesi Örneği", Selçuk Üniversitesi İletişim Fakültesi Akademik Dergisi, 2013, 7 (4), ss. 33-45
- KARASAR, Niyazi; *Bilimsel Araştırma Yöntemi*, 11. Baskı, Nobel yayınları, Ankara, 2002.
- KAWAMOTO, Allyn & Bacon; *Media and society in the digital age*, Boston, 2003.
- KAYA, Aslı; *İlköğretim sosyal bilgiler öğretiminde 6.ve 7. sınıflarda internet kullanımı (Kütahya –simav örneği)* , Yayınlanmış YLT, Ankara, 2011.
- KAYA, Zeki, *Öğretim Teknolojileri ve Materyal Geliştirme*, Pegem A Yayıncılık, Ankara, 2005
- KAYRI, Murat VE GÜNÜÇ. Selim; İnternet Bağımlılık Ölçeğinin Türkçeye Uyarlanması: Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması. *Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 2009, 42 (1), 157-175.
- KELLEÇİ, M., GÜLER, N., SEZER, H. VE GÖLBAŞI, Z.; Lise Öğrencilerinde İnternet Kullanma Süresinin Cinsiyet ve Psikiyatrik Belirtiler ile İlişkisi. *Türk Silahlı Kuvvetleri Koruyucu Hekimlik Bülteni*, 2009,8(3), 223-230.
- KELLEÇİ, Mehmet; *İnternet, Cep Telefonu, Bilgisayar Oyunlarının Çocuk ve Gençlerin Ruh Sağlığına Etkileri*, TAF Preventive Medicine Bulletin, 2008, 7 (3) , s.253-256.

KENDALL, G., I., *Securing the Future Strategies for Exponential Growth Using the Theory of Constraints*, Florida, CRC Press, 1998.

KESER, Neslihan; BUZLU, Sevim; “*Problemlili İnternet Kullanımını Belirlemede Yardımcı Bir Araç: “İnternette Bilimsel Durum Ölçeği”nin Üniversite Öğrencilerinde Geçerlilik Ve Güvenirliği*”, Bağımlılığ Dergisi, Cilt: 6, Sayı: 1, 2005 Journal of Dependence.

KEYS, K.S.; Usage of internet by persons aged 50+ at the community center for vital aging m¼ncie,2001, <http://www.bsu.edu/web/kskeys/objective.html>. (E.T. 25.12.2015)

KHAZAAL, Yasser; BILLIEUX, Joël; THORENS, Gabriel; KHAN, Riaz; LOUATI, Youssr; SCARLATTI, Elisa; THEINTZ, Florence; LEDERREY, Joreme; LINDEN, Martial Van der; ZULLINO, Daniele; *French Validation of the Internet Addiction Test. CyberPsychology & Behavior*, 2008, 11, 6, s.703-706.

KILINÇ, Mehmet .&DOĞAN, Ali; Ortaokul 7. ve 8. Sınıf Öğrencilerinin İnternet Bağımlılığı İle Biliş Üstü Farkındalıklarının Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi. *International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic* Volume 9/5 Spring 2014, p. 1385-1396, Ankara, Turkey 2014

KIM, K.; RYU, E.; CHON, MY.; YEUN, EJ.; CHOİ, SY.; SEO, JS.; NAM, BW.; *Internet addiction in Korean adolescents and its relation to depression and suicidal ideation: a questionnaire survey*, *Int J Nurs Stud* 2006, 43, s.185–192.

KING, S.A. Researching internet communities: proposed ethical guidelines for reporting of results, *The Information Society*, 1996,12: 119–127.

KIM, K., RYU, E., CHON, M.Y., YEUN, E.J., CHOİ, S.Y., SEO, J.S. VE NAM, B.W.; Internet Addiction in Korean Adolescents and Its Relation to Depression and Suicidal Ideation: A Questionnaire Survey. *International Journal of Nursing Studies*, 2006, 43(2), 185-192.

- KO, C.;YEN, J.; YEN, C.; CHEN, C.;WANG, S.;*The association between internet addiction and belief of frustration intolerance: The gender difference.Cyber Psychology & Behavior, 2008, 11, s.273-278*
- Ko, C.H., Yen, J.Y., Yen, C.F., Lin, H.C. & Yang, M.JFactors predictive for incidence and remission of internet addiction in young adolescents: A prospective study. [Çevrimiçi sürüm]. *Cyberpsychology & Behavior, 2007* 10(4), 545-551.
- KOHUT, Heinz; *Kendiliğin Çözümlemesi*, çev. Cem Atbaşoğlu ve diğer., Metiş Yay., İstanbul, 1998.
- KOOLSTRA, C. M., van der Voort, T. H. A., & van der Kamp, L. J. Th., Television's impact on children's reading comprehension and decoding skills: A 3-year panel study. *ReadingResearch Quarterly, 1997, 32, 128-152.*
- KRAUT, R., Lundmark, V., Patterson, M., Kielser, S., Mukopadhyay, T., & Scherlis, W.; Internet paradox: A social technology that reduces social involvement and.
- KURTARAN, Gülmisal T.; *İnternet Bağımlılığını Yordayan Değişkenlerin İncelenmesi*. Yayınlanmamış YLT, Mersin Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Mersin, 2008.
- KÜÇÜK, Mehmet; *Öğretim elemanlarının interneti araştırma amaçlı kullanma durumları*,Yayınlanmış YLT, Anadolu Üniversitesi, Eskişehir 2002.
- LENHART, A., MADDEN, M., SMITH, A., PURCELL, K., ZICKHU, K., & RAINIE, L.; *Teens, kindness, and cruelty on social network sites: How American teens navigate the new world of "digitalcitizenship". (Sosyal ağ sitelerinde ergenler, nezaket ve zalimlik: Amerikalı gençler yeni "dijitalvatandaşlık" dünyasında yollarını nasıl buluyor)* (No. 1). Washington, D.C.: Pew ResearchCenter's Internet & American Life Project 2011.

- LEUNG, L. & LEE, P.S.N; Impact of internet literacy, internet addiction symptoms, and internet activities on academic performance. [Çevrimiçi sürüm]. Social Science Computer Review, 2012, 30(4), 403-418
- LYMAN, P., & Varian, H. R.;How much information?, <http://www.sims.berkeley.edu/research/projects/how-much-info->, 2003 (E.T. 01.03.2013)
- MAI, Yujiao; HU, Jianping; YAN, Zheng; Zhen, Shuangju;WANG, Shujun; ZHANG, Wei;*Structure and function of maladaptive cognitions in Pathological Internet Use among Chinese adolescents*, Elsevier, 28, 2012, 2376-2386
- MANLEY, K.S.; VALENTE, J.S.; SWEANEY, A.L.;*Internet usage among family a consumer sciences education. Journal of family and consumer sciences education vol*, 1999, s.18.
- MARCHANT, G. J., PAULSON, S. E. & ROTH LISBERG, B. A.,Relations of middle school students' perceptions of family and school contexts with academic achievement. *Psychology in the Schools*, 2001, 38 (6), s.505-519
- MEB; *İlköğretim sosyal bilgiler dersi (4. – 5. Sınıflar) öğretim program*, Devlet Kitapları Müdürlüğü, Millî Eğitim Bakanlığı İlkokul Programı1936, Devlet Basımevi, Ankara, 2005.
- MILLER, S. M., & Borowicz, S.;*Why multimodal literacies?Designing digital bridges to 21st century teaching and learning*. Albany, NY: SUNY Press,2006
- MITCHELL, Peter; *Internet Addiction: Genuine Diagnosis or Not? Lancet*, 2000, 355, s. 632
- MOFFAT, Maurice D.PH.;*Sosyal Bilgiler Öğretimi*, çev: Nesrin Oran, İstanbul, 1957, s.18

- MORAHAN-MARTIN, J.M.;SCHUMACHER, P.;*Incidence and correlates of pathologi-cal internet use. Paper presented at the105th Annual Convention of the American Psychological Association, Chicago 1997.*
- MUSLU, Gonca K. VE BOLIŞIK, Bahire; Çocuk ve Gençlerde İnternet Kullanımı. *Preventive Medicine Bulletin*, 2009, 8(5), s.445-450.
- MYTHİLY, S., QİU, S. VE WİNSLOW, M.; Prevalence and Correlates of Excessive Internet Use among Youth in Singapore. *The Annals, Academy of Medicine, Singapore*, 2008, 37(1), s.9-14.
- NACHMICS, R.; MIADUSER, D. and SHEMLA, A.;*Information and communication technologies usage by students in an Israeli.high school, Tel Aviv University,2001*
- NI, Xiaoli; YAN, Hong; CHEN, Silu; LIU, Zhengwen; *Factors Influencing Internet Addiction in a Sample of Freshmen University Students in China, Cyberpsychology & Behavior*, 2009, 12 (3) , s.327-330.
- NIEMZ, Katie; GRIFFITHS, Mark; BANYARD, Phil; *Prevalence of Pathological Internet Use among University Students and Correlations with Self-Esteem, the General Health Questionnaire (GHQ) , and Disinhibition, Cyberpsychology&Behaviour*, 2005, 8 (6), s.562-570.
- O'BRIEN, D. G., & Bauer, E. B. ;New literacies and the institution of old learning. . *Reading Research Quarterly*, 2005,40 (1), 120-131.
- OCAKÇI, Ayşe,*Sağlığın Korunma ve Geliştirilmesinde Hemşirelik Hizmetlerinin Rolü*, 2007, [http: //server.karaemas.edu.tr/saglik/skg.htm](http://server.karaemas.edu.tr/saglik/skg.htm) (E.T. 15.12.2014)
- ODABAŞI, Hatice F., KABAKÇI,İşıl & ÇOKLAR,Ahmet N. “İnternet, Çocuk ve Aile”,Nobel Yayın Dağıtım, Ankara, 2007
- ODACI Hatice ve KALKAN Melek, “ *Sorunlu İnternet Kullanımı, Yalnızlık ve Genç Yetişkin Üniversite Öğrencilerinde Duygusal İlişki Kurma Korkusu*”, Elsevier;55, 2010, 1091-1097

- ORAL, Behçet; *Öğretmen adaylarının internet kullanma durumları*, <http://www.e-sosder.com>.(E.T. 12.01.2013)
- ORHAN, Feza, Akkoyunlu, Buke; İlköğretim Öğrencilerinin İnternet Kullanımları Üzerine Bir Çalışma, Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 26, 2004, s. 107–116
- ÖZCAN, N. KESER, and S. BUZLU. "An assistive tool in determining problematic internet use: validity and reliability of the Online Cognition Scale in a sample of university students." *Journal of Dependence* 6.1,2005, s.20
- ÖZÇINAR, Zehra; The Relationship Between Internet Addiction and Communication, Educational and Physical Problems of Adolescents in North Cyprus. *Australian Journal of Guidance and Counselling*, 2011, 21 (1), 22-32.
- ÖZGÜVEN, İbrahim E. (1998). Bireyi Tanıma Teknikleri, Pdrem Yayınları, Ankara.
- ÖZMENLER, Kamil Nihat., Gata Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Anabilim Dalı, Mart 2013, <http://www.gata.edu.tr/dahilibilimler/ruhsağlığı/> (E.T. 10.01.2013)
- ÖZTÜRK, Özgür; ODABAŞIOĞLU, Gürkan; ERASLAN, Defne; GENÇ, Yasin; KALYONCU, Ö.Ayhan; “İnternet bağımlılığı: Kliniği ve tedavisi”, *Bağımlılık Dergisi*, 2007, 8: 36-41.
- ÖZTÜRK, Özgür; ODABAŞIOĞLU, Gürkan; ERASLAN, Defne; GENÇ, Yasin, KALYONCU, Ö. Ayhan; *Internet addiction: Clinical aspects and treatment strategies*, *Journal of Dependence*, 2008, 8, s.36-41
- PALLANTI, S.; BEMARDI, S.; LEONARDO, Q.; *The Shorter PROMIS Questionnaire and The Intemet Addiction Scale in the Assessment Of Multiple Addictions in A High-School Population: Prevalence and Related Disability*, *CNS Spectrums*, 2006. 11 (12) , s.966-74.
- PARKER James D.A.; TAYLOR Robyn N.; EASTABROOK Jennifer M.; SCHELL Stacey L.; WOOD Laura M.; *Problem gambling in adolescence: Relationships*

- with internet misuse, gaming abuse and emotional intelligence*, Elsevier, 45, 2008, s.174-180
- PAWLAK, C. Correlates of internet use and addiction in adolescents. Dissertation Abstracts International Section A: Humanities & Social Sciences, 2002, 63(5-A),s.1727.
- PEKER, Adem; İnsani Değerler Yönelimli Psiko-Eğitim Programının Problemleri İnternet Kullanımı Ve Siber Zorbalık Üzerindeki Etkisi, Yayınlanmış YLT, Sakarya Üniversitesi, Sakarya, 2013.
- PENROSE, Roger; *Bilgisayar ve Zeka: Kralın Yeni Usu I*, Çev. Tekin Dereli, TÜB Tak Yayınları, Ankara 1997, s.1
- PİOTROWSKI, Jessica Taylor; VALKENBURG, Patti M.; VOSSSEN, Helen G.M.; “Medya ve Çocuk Gelişimi,1. Türkiye Çocuk ve Medya kongresi”, Bildiriler,Çocuk Vakfı Yayınları, İstanbul 2013, s.49-67
- POTTER, W.; *Media literacy (5th Edition)* ., Sage Publication, London, 2011.
- RANSFORD, M. Average person spends more time using media than anything else. www.bsu.edu/up/article/0,1370,32363-2914-36658,00.html (15.09.2014)
- REHM, L. M. *ET ALL.*; *The internet and critical issues for families. Journal of family consumer sciences education*, 2003, 21, s.2
- SCHERER, Kathleen. “College Life Online: Healthy and Unhealthy Internet Use.” *Journal of College Life and Development*, 1997, s.38
- SCHUMACHER, Phyllis; MORAHAN –MARTIN, Janet; *Gender Internet and computer Attitudes and Experiences, Computer in Human Behavior*, 2001, 17, s.95-110.
- SELİŞİK, Z. E. (b.t.) ; İnternetin Kötüye Kullanımı ve Başetme Yolları, ODTÜ Öğrenci Gelişim ve Psikolojik Danışma Merkezi, <http://www.nccogpdm.metu.edu.tr/Brosur-09.pdf> (E.T. 15.11.2013)

- SEMERCİ, Bengi; *Birlikte Büyütelim Çocuk Ruh Sağlığı*, Alfa Yayınları, İstanbul, 2006.
- SEVİNDİK, Tuncay; *Fırat Üniversitesi Öğrencilerinde Problemlerli İnternet Kullanımı ve Sağlıklı Yaşam Biçimi Davranışlarının Belirlenmesi*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Fırat Üniversitesi, Elazığ, 2011
- SIRAKAYA, Mustafa ve SEFEROĞLU, S. Sadi; “Öğretmen adaylarının problemlerli internet kullanımlarının incelenmesi”, *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2013, 28(1), 356-368.
- SIRAKAYA, Mustafa; *Öğretmen Adaylarının Problemlerli İnternet Kullanımı ve İnternet Öz-Yeterlik Düzeylerinin İncelenmesi*, Yayınlanmamış YLT, Hacettepe Üniversitesi, Ankara, 2011.
- SÖNMEZ, Veysel.; *Sosyal Bilgiler öğretimi*, Anı Yayıncılık, Ankara, 1998.
- SPEAR, Hila J. ve KULBOK, Pamela; *Adolescent Health Behaviors and Related Factor: A Review*, *Public Health Nursing*, 2001, 18 (2) , s.82–93.
- STEFANESCU, C.; CHELE, G.; CHİRİTA, R.; CHİRİTA, V.; ILİNCA, M.; *The Relationship Between Development Identity and Internet Addiction*, *European Psychiatry*, 2007, 22, s.200.
- SUBRAHMANYAM, Kaveri ve LİN, Gloria; *Adolescents on the net: İnternet use and well-being*. *Adolescence*, 2007, s.42.
- SULER, J., Healthy and Pathological Internet Use. *CyberPsychology and Behavior*, 1999,2(5) ,s. 385-394.
- ŞAHİN, Cengiz; An analysis of Internet Addiction Levels of Individuals According to Various Variables. *The Turkish Online Journal of Educational Technology*, 2011, 10 (4), s.60-66.

- ŞAHİN, Melek; Madde Bağımlılığı Konusunda Türkiye’de Yapılmış Olan Tezler Üzerine Değerlendirme. Tezsiz Yüksek Lisans Dönem Projesi, Ankara Üniversitesi, 2007
- ŞİMŞEK, Sedat;“*Duygusal Zekânın Medyada Görüntülenen Reklamların Çocuklar Üzerinde Oluşturabileceği Tavrı Biçimleri*” Çocuk ve Medya Kongresi Bildiriler Kitabı 1 , Çocuk Vakfı Yayınları,.
- ŞİRİN, Mustafa R.;Çocuk Edebiyatına Tenkit,Kök Yayıncılık, Ankara 2007a
- ŞİRİN, Mustafa R.;Çocuk Edebiyatında Kültür,Kök Yayıncılık,Ankara 2007b
- TAHİROĞLU, Ayşegül Yolga; ÇELİK, Gonca Gül; UZEL, Mehtap; ÖZCAN, Neslihan; AVCI, Ayşe; *Internet Use Among Turkish Adolescents, Cyberpsychology & Behavior*, 2008, 11 (5) , s.537-543.
- TAİ, ZIXUE-SUN, T.; Media Dependencies İn The Cyber Age: The Case Of The 2003 Sars Epidemic İn China. Conference Papers -- International Communication Association, 2005 Annual Meeting, New York, 2005, Ny, P1-37, 37
- TANILIR, Mehmet Niyazi.;“*Türkiye İnterneti 10 Yaşında*”*İnternet Çağı:Yeni Bir Medeniyete- Siberia ’ya Doğru Mu?*, 2003.
- TAŞPINAR, Mehmet ve GÜMÜŞ, Çetin; “İnternet Kafelerin (Dijital Kütüphaneler) Eğitim Amaçlı Kullanımının Teşviki”, Akademik Bilişim 2003’de sunulan bildiri, Adana 2003.
- TAYLOR, W.J.; GRANT, X.Z.;DEKKERS, J. and MARSHALL S.;*Socio economic factors affecting home internet usage patterns Central Queensland University*. 27.01.2013, <http://www.inform.nu/articles/vo16/v6p233-246.pdf>.
- TBMM’nin Bilişim Sektöründe Bilgi Toplumu Olma Yolundaki Gelişmeleri İnternet Kullanımında Çocuklar, Gençler ve Aile Yapısı Gibi Sosyal Etkilerin Araştırılması, Meclis Komisyonu Raporu, Ankara 2012,s. 381.

- TEKELİ, Hasan; *Bilgi çağı: Bilgi çağının sosyal, kültürel ve ekonomik etkileri*, Simavi Yayınları, İstanbul, 1994.
- THOMAN, Elizabeth, & JOLLS, Tessa , “21. Yüzyıl okuryazarlığı”, Medya okuryazarlığına genel bir bakış ve sınıf içi etkinlikler, Çev. Ed. C. Elma & A. Kesten, Ekinoks Yayınevi, Ankara , 2008
- TOFFLER, Alvin ve Toffler, Heidi; “Yeni Bir Uygarlık Yaratmak” Üçüncü Dalganın Politikası, İnkilap Yayınevi, İstanbul, 1995
- TORAMAN, Muhammet; *İnternet Bağımlılığı ve Sosyal Eğ Kullanım Düzeylerinin Ortaöğretim Öğrencilerinin Akademik Başarıları İle İlişkisinin İncelenmesi*, Fırat Üniversitesi, Yayınlanmış Y LT, Elazığ, 2013
- TRT Projesi 2013 – Nilufer Pembecioğlu
- TSAI, Chin-Chung ve LİN, S.S.J.; *Internet Addiction of Adolescents in Taiwan: An Interview Study*, *Cyberpsychology & Behavior*, 2003, 6 (6) , 649–652.
- TSİTSİKA, Artemis, CRİTSELİS, Elena , LOUİZOU, Amalia, JANİKİAN, Mari, FRESKOU, Alike, MARANGO, Evgenia, KORMAS, Georgios, KAFETZİS, Dimitrios A.; Determinants of Internet Addiction among Adolescents: A Case-Control Study. *ScientificWorld Journal*, 2011, 11, 866-874.
- TUNA, Çakar; Ortaokul Öğrencilerinin Ebeveynleriyle Olan Bağlanma İlişkisinin İnternet Bağımlılığına Etkisi, Yayınlanmış YLT, Nişantaşı Üniversitesi, İstanbul, 2015
- TURAN, Saliha; İnternet Ağında Çocuğum (Çocuğumu İnternet ve Bilgisayarın Zararlarından Nasıl Korurum?), Gülyurdu Yayınları, İzmir, 2008
- TURNALAR KURTARAN, Gülmisal.; *İnternet bağımlılığını yordayan değişkenlerin incelenmesi*, Mersin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış YLT, Mersin, 2008

- TUZGÖL DOST, Meliha VE ZORBAZ, Osman; Sosyal Kaygı, Akran İlişkileri ve Bazı Demografik Değişkenlere Göre Lise Öğrencilerinde Problemler İnternet Kullanımı, Yayınlanmış YLT, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 2013
- TÜBİTAK; *TÜBİTAK - Bülten, İletişim teknolojilerinin yaygınlık ve kullanım haritasını çıkardı*, 2001
- TÜİK; İstatistiklerle Türkiye 2015, Türkiye İstatistik Kurumu Matbaası, Ankara, 2016.
- TÜZEL, Sait; Okul İle Öğrenci Yaşamı Arasındaki Duvarları Yıkma: Popüler Medyayı Sınıfa Taşımak.1Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Yayınlanmış YLT, Çanakkale, 2012.
- ULUĞ, Feyzi; Okulda Başarı, Remzi Kitapevi, 1990.
- UŞAN, S.; *Dünyada ve Türkiye’de bilgisayar destekli öğretim*, Pegem A Yayıncılık, Ankara, 2004
- UÇKARDEŞ, Eda A.; *Mersin Üniversitesi Öğrencileri Arasında İnternet Bağımlılığının Değerlendirilmesi*, Uzmanlık Tezi, Mersin Üniversitesi, Tıp Fakültesi, Psikiyatri Anabilim Dalı, Mersin, 2010.
- ÜNALAN, Demet; ŞENOL, Vesile; ÖZTÜRK, Ahmet; ERKORKMAZ, Ünal; *Meslek yükseköğrencülerinin sağlık ve sosyal programlarında öğrenim gören öğrencilerin sağlıklı yaşam biçimi davranışları ve öz bakım gücü düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi*, İnönü Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi, 2007, 142, s.101-109
- ÜNSAL, E; Ortaokul Öğrencilerinin İnternet Bağımlılığının Bazı Değişkenlere Göre İncelenmesi, Yayınlanmış YLT, Nişantaşı Üniversitesi, İstanbul, 2016.
- VALKENBURG, Patti M., PETER, Jochen VE SCHOUTEN, Alexander P.; Friend Networking Sites and Their Relationship to Adolescents’ Well-Being and Social Self-Esteem. *CyberPsychology & Behavior*, 2006, 9 (5), 584-590.

- VENTURA, Ketİ; *Tüketicilerin süpermarket/ hipermarketlerden internet üzerinden alışveriş yapma eğilimleri: izmir örneği*. Ege Üniversitesi, Yayınlanmış YLT, İzmir, 2002.
- WANG , Jin-Liang, JACKSON, Linda A. , ZHANG, Da-Jun & SU, Zhi-Qiang; The relationships among the Big Five Personality factors, self-esteem, narcissism, and sensation-seeking to Chinese University students' uses of social networking sites (SNSs). [Çevrimiçi sürüm]. *Computers in Human Behavior*, 2012, 28(6), 2313-2319.
- WANG, Ligang, LUO, Jing, LUO, Jing GAO, Wenbin & KONG, Jie; The effect of internet use on adolescents' lifestyles: A national survey. [Çevrimiçi sürüm]. *Computers in Human Behavior*, 2012, 28(6), 2007-2013.
- WHANG, Leo Sang; LEE, Sujin;CHANG, Geunyoung;“ *Internet Over-Users' Psychological Profiles: A Behavior Sampling Analysis on Internet Addiction, Cyberpsychology & Behavior*”, 2003, 6, s.143-150.
- www.kayram.net/dusunsel-internet.asp - (E.T. 25.02.2013)
- YALÇIN, A.F.; Başarı kimliği geliştirme programının etkililiği, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Ankara 2007
- YAVUZER, H.; *Yaygın Anne-Baba Tutumları. Ana Baba Okulu*, Remzi Kitabevi, İstanbul, 1990
- YAVUZER, H.; ŞİRİN, Mustafa R.; Çocuk Medya Kongresi Bildiriler Kitabı 1, Çocuk Vakfı Yayınları, İstanbul, 2013
- YAVUZER, H.; ŞİRİN, Mustafa R.; Çocuk Medya Kongresi Bildiriler Kitabı 2, Çocuk Vakfı Yayınları, İstanbul, 2013
- YILDIZ, M Cengiz; BÖLÜKBAŞ, Kenan; *İnternet Kafeler Gençlik ve Sosyal Sapma 1.Polis Bileşim Sempozyumu Bildirileri*, Ankara, 2003, s.187-191

- YILMAZ, S.; *İnternet ve İnternet Kafelerin İlk ve Orta Öğretim Öğrencilerine Etkileri (İstanbul Örneği)*, Yayınlanmamış YLT, Sakarya Üniversitesi, Sakarya, 2006
- YOUNG, K.; *Cognitive Behavior Therapy with Internet Addicts: Treatment Outcomes and Implications. CyberPsychology and Behavior*, 2007, 10, 5, s.671-679.
- YOUNG, K; *What makes the internet addictive: Potential explanations for pathological internet use*. Paper presented at the 105th annual conference of the American Psychological Association, , Chicago 1997, IL.
- YOUNG, Ks; *Internet addiction, The emergence of a new clinical disorder*, Cyberpsychol Behav, 1996, 3, s.237-244.
- YOUNG, Ks; *Internet Addiction: The Emergence of a New Clinical Disorder. CyberPsychology & Behavior*, 1998, 1(3), 237-244.
- ZIMMER, K.; *The case of the errant questionmarker*. In Johanson, Lars (ed.). *The MainzMeeting: Proceedings of the Seventh International Conference on Turkish Linguistic*, Harrassowitz Verlag, Wiesbaden, 1998,s.478-481.
- ZIMMERMAN FJ, Christakis DA. *Children's television viewing and cognitive outcomes:a longitudinal analysis of national data. Arch Pediatr Adolesc Med*. 2005,159:619-625.
- ZORBAZ, O., *Lise Öğrencilerinin Problemlı İnternet Kullanımının Sosyal Kaygı ve Akran İlişkileri Açısından İncelenmesi*,Yayınlanmış YLT, Ankara, 2013.

EKLER

EK-1. POBLEMLİ İNTERNET KULLANIM ÖLÇEĞİ

Bu anketten elde edilen sonuçlar bilimsel bir çalışmada kullanılacaktır. Sizden istenilen bu ifadeleri okuduktan sonra kendinizi değerlendirmeniz ve sizin için en uygun seçenğin üzerine çarpı (X) işareti koymanızdır. Lütfen her ifadeye mutlaka TEK yanıt veriniz ve kesinlikle BOŞ bırakmayınız. En uygun yanıtları vereceğinizi ümit eder katkılarınız için teşekkür ederiz.		Tamamen Uygun	Oldukça Uygun	Biraz Uygun	Nadiren Uygun	Hiç Uygun Değil
1B	İnternet bağlantımı kesmeye her karar verdiğimde kendi kendime "birkaç dakika daha" diyorum	5	4	3	2	1
2B	İnternette geçirdiğim zaman çoğunlukla uyku süremi azaltıyor	5	4	3	2	1
3C	İnternet ortamında elde ettiğim saygıyı günlük yaşamımda bulamıyorum	5	4	3	2	1
4C	İnternette, diğer ortamlara göre daha kolay ilişki kuruyorum	5	4	3	2	1
5C	İnternette ismimi gizlemek beni daha özgür kılıyor	5	4	3	2	1
6B	Çok istememe rağmen interneti uzun süre kullanmaktan bir türlü vazgeçemiyorum	5	4	3	2	1
7B	İnternete gerekmedikçe girmekten kaçınıyorum	5	4	3	2	1
8C	Yalnızlığımı internetle paylaşıyorum	5	4	3	2	1
9C	Birisi internette ne yaptığımı sorduğunda savunmacı ve gizleyici oluyorum	5	4	3	2	1
10B	Planladığının dışında fazladan bir dakika bile interneti kullanmıyorum	5	4	3	2	1
11C	İnternette bağlantı kurduğum insanlara kendimi daha iyi anlatıyorum	5	4	3	2	1
12A	İnternette, kontrol benden çıkıyor	5	4	3	2	1
13A	İnternet yüzünden yemek yemeyi unuttuğum zamanlar oluyor	5	4	3	2	1
14A	İnternette daha fazla vakit geçirmek için günlük işlerimi ihmal ediyorum	5	4	3	2	1
15A	Sosyal aktiviteler için para harcamaktansa internete erişmek için harcamayı tercih ediyorum	5	4	3	2	1

16A	Sürekli ziyaret ettiğim internet sitelerini bir gün dahi girememeye tahammül edemiyorum..	5	4	3	2	1
17A	İnternet kullandığım süre boyunca her şeyi unutuyorum	5	4	3	2	1
18A	Yapmam gereken işler çoğaldıkça, internet kullanma isteğim de o ölçüde artıyor	5	4	3	2	1
19A	İnternet, yapmam gerekenleri ertelemek için vazgeçilmez bir araçtır	5	4	3	2	1
20A	İnternet kullanımım, benim için önemli kişilerle olan ilişkilerimde problem yaşamama neden oluyor	5	4	3	2	1
21A	İnternet kullanırken başkalarının beni meşgul etmesine öfkeleniyorum	5	4	3	2	1
22A	İnterneti kullanmasam bile sürekli aklımda	5	4	3	2	1
23A	İnternet kullanmayı bırakamadığım için randevularıma veya derslerime geç kalıyorum	5	4	3	2	1
24A	Sabahları uyandığımda bir an önce internete bağlanmak istiyorum	5	4	3	2	1
25B	İnternet kullanırken zamanın nasıl geçtiğini hiç anlayamıyorum	5	4	3	2	1
26A	İnternet beni kendisine esir ediyor	5	4	3	2	1
27C	İnternet yoluyla iletişim kurmayı, yüz yüze iletişime kurmaya tercih ediyorum	5	4	3	2	1

Sayın Katılımcı;

Bilimsel bir araştırma için hazırlanan bu anketteki soruları cevaplarken; yalnızca kendinize ait olan görüş ve eğilimleriniz esas almanızı ve başka hiçbir etki altında kalmadan ya da yersiz bir takım endişelere kapılmadan sorulara içtenlikle cevap vermenizi ümit ediyoruz. Dolayısıyla bütün soruları dikkatle okuyarak seçeneklerden görüşlerinize en uygun olan ifadeyi işaretleyiniz. Lütfen hiç bir soruyu cevapsız bırakmayınız.

Anket sorularına vereceğiniz cevaplar tamamen bilimsel bir amaç için kullanılacağından ve toplu olarak değerlendirileceğinden anket formuna isim, soy isim veya herhangi bir kimlik bilgisi yazmanız gerekmez.

Vermiş olduğunuz desteğe şimdiden teşekkür eder yaşamınızın bundan sonraki bölümünde başarılar dileriz.

1)

2) Cinsiyetiniz: Kız (1) Erkek (2)

3) Okul Adı?.....

4) Kaçınıcı Sınıf?

4 5 6 7 8

6) Mezun Olduğunuz/Olacağınız Lise Türü?

(1) Genel Lise

(2) Meslek Liseleri

(3) Anadolu Lisesi

(4) Anadolu Öğretmen Lisesi

(5) Fen Lisesi

<p>(6) İmam-Hatip Lisesi</p> <p>(7) Özel Lise</p> <p>(8) Diğer</p>
<p>7) Annenizin mezun olduğu okul?</p> <p>(1) Okur- yazar (2) İlkokul (3) Ortaokul (4) Lise (5) Üniversite</p>
<p>8) Babanızın mezun olduğu okul?</p> <p>(1) Okur- yazar (2) İlkokul (3) Ortaokul (4) Lise (5) Üniversite</p>
<p>9) Ailenizin Ortalama Aylık Geliri?</p> <p>(1) 100-1000 TL</p> <p>(2) 1001-2000 TL</p> <p>(3) 2001-3000 TL</p> <p>(4) 3000 TL' den fazla</p>
<p>10) Bilgisayar kullanmayı biliyor musunuz?</p> <p>(1) Evet (2) Hayır</p>
<p>11) İnternete bağlanıyor musunuz?</p> <p>(1) Evet (2) Hayır</p>
<p>12) İnternete en çok nereden bağlanıyorsunuz?</p> <p>(1) Ev (2) Arkadaş (3) Okul (4) İnternet kafe</p> <p>(5) Diğer.....</p>
<p>13) Günde kaç saat internet kullanıyorsunuz?</p> <p>(1) 1 saatten az (2) 1–2 saat (3) 3–4 saat (4) 5 saatten fazla</p>

14) İnterneti hangi sıklıkta kullanıyorsunuz?

(1) Her gün 1 defa (2) Her gün birkaç kez (3) İki günde bir kez (4) Haftada 2 veya daha fazla (5) Haftada 1 kez (6) Diğer.....

15) İnterneti en çok hangi zaman dilimi içerisinde kullanıyorsunuz?

(1) Sabah saatleri (2) Gündüz öğleden sonra (3) Akşam saatleri (4) Gece yarısından sonra

16) İnternete en çok hangi amaçla kullanıyorsunuz?

(1) Sohbet etmek (Chat) (2) Haber takibi (3) Oyun-Eğlence

(4) Müzik (5) Alış-Veriş (6) Program yükleme

(7) Ödev yapma (8) Araştırma yapma (9) E-posta

(10) Diğer.....

17) Anne ve Babanız:

(1) Birlikte yaşıyor

(2) Ayrı yaşıyor

(3) Boşanmış

(4) Diğer.....

18) Memleketiniz Hangi Bölgede?

(1) Marmara Bölgesi

(2) Ege Bölgesi

(3) Akdeniz Bölgesi

(4) İç Anadolu Bölgesi

(5) Karadeniz Bölgesi

(6) Doğu Anadolu Bölgesi

(7) Güneydoğu Anadolu Bölgesi

19) Yaşamınızın Büyük Bir Kısmını Nerede Geçirdiniz?

Yer Süre

(1) Büyükşehir Belediyesi (.....yıl)

(2) Şehir (.....yıl)

(3) İlçe (.....yıl)

(4) Kasaba (.....yıl)

(5) Gecekondu (.....yıl)

(6) Köy (.....yıl)

20) Sosyal bilgiler dersi yıl sonu başarı ortalamanız?

4. Sınıf.....

5. Sınıf.....

6. Sınıf.....

7.Sınıf.....